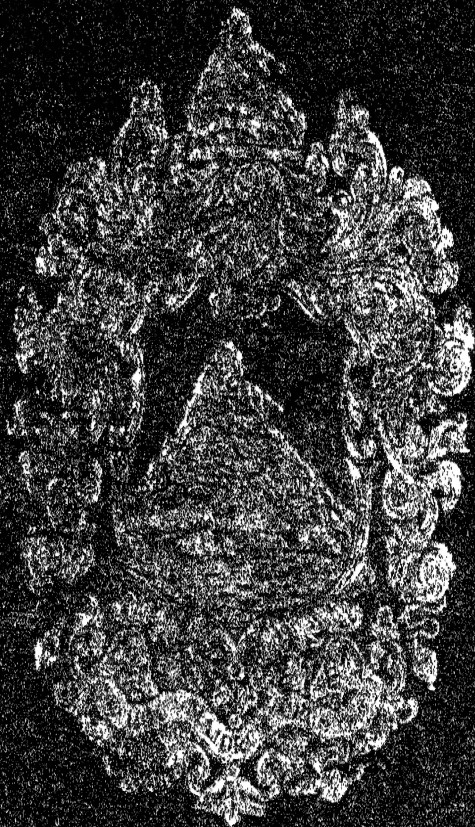

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਲ ੧੫੦੦ ਯ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૯૫

વર્ગીક

પ્રસ્થાવના નામ શ્રી જ્ઞાનદાન કુટુંબની

વંશાવધાની તથા કુળચર્યા

વિષય નં ૩૩૫૮૪૬-૫૧

શેઠ ખાનદાનની વંશાવલી

તથા

દુક અહેવાલ

છનીઓએલકલ દ્રી

તથા

ચીત્રો સાથે

ઈસવી સને ૧૯૦૦.

ચંદ્રદેવરદી સને ૧૨૭૦.

જામે જમણેદ સ્વીય પ્રેસ મધે
મસલે જહાંગીર બે. મરજખાનની કુાંબે છાપુ' છે
મીન્ટ રોડ, કોટ, મુંબઈ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૯૫

વાંચનાર ખાનુઓ તથા ગ્રહસ્થો.

શેઠખાનદાનના અસલ સ્થાપનાર તથા એ ખાનદાનના ખીજ વડવા
ઓની તોખમ કેવી રીતે હતરી છે તે તથા તેઓએ મોગલાઈ, ફીરંગી, તથા
ઈંગ્લેન્ડ રાજ્યોમાં મોગલેલી જહોજલાલીની, તથા ઈંગ્લેન્ડ પહેલવેહેલા હીન્દુ-
સ્થાનમાં આપ્યા તે વખતે તેઓની બબલેલી સેવાઓની, તથા કરેલાં જહોર
ધરમ વીગેરેનાં કામોની ઈઆદગારી આપણા જરથોસ્તી ટાલામાં—અને મુખ્ય
કરી શેઠખાનદાન કુટુંબમાં, જલવી રાખવાની અગત સમજીને આ “શેઠ-
ખાનદાન કુટુંબની વંશાવલી તથા દુક એહવાલ” પ્રાઈવેટ સરક્યુલેશન
સારું છપાવ્યો છે.

આ કામમાં મારા મીત્ર ખાનખાહાદુર ખહમનજી ખેડરામજી પટેલે
પોતાનો અમુલ્ય વખત રોકી મને જે કીમતી મદદ કરી છે તે માટે
આ તકે હું એમનો ઉપકાર માનું છું.

શેઠ લોજ, નવરોજ હીલ,
મુંબઈ, તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૦.

સેવક તમારો,

જલભાઈ અરદેશર શેઠ.

પારસીઓમાં સેઠખાનદાનનું કુટુંબ એક જાણીતું તથા સર્વથી પુરાણું છે. તેના પેઢેલ વેઢેલા રૂસતમ માણેક મુસ્તના એક નામીના વેપારી તથા ઈંગ્રેજ કોઠીના સચાઈ હતા. તેવણુ નવસારીના જગર સામના મોખેદાના વંશના હતા. તેવણુની નસલ પ્રખ્યાત મોખેદાન મોખેદ નેરીઓસંગ ધવલચી—આ એકેવાલ સાથે બેઠેલા “છનીઓલોલકલ દ્રી” પ્રમાણે—ઉતરેલી છે. અને એ સેઠખાનદાન કુટુંબના હાલના વારસ જાલખાઈ અરદેશર સેઠ સાથે એ પ્રખ્યાત અયોરનાન નેરીઓસંગ ધવલ—કે જેણે આસરે ૧૧૭૯ વરસની વાતપર ઉલવાડાના આતશબેદેશમ શેઠ ૯ મો માહા ૯ મો ચઝઝરદી—સને ૯૦—અથવા ઈસવી સને ૭૨૧ ને દીને પરઠેઆ હતા—તેની ઓલાદ તાણીએ—તો તે નીચે મુજબ છે :—

ઓસતા જાલખાઈ—તે પાલક એરવદ અરદેશર—એરવદ મેરવાન—એરવદ માણેક—એરવદ મેરવાન—ઓસતા નવરોજ—એરવદ સોરાખ—તે પાલક એરવદ માણેક—એરવદ નવરોજ—એરવદ રૂસતમ—ઓસતા માણેક—તે પાલક ઓસતા જમશેદ—ઓસતા આંદાના—એરવદ ફરેદુન—એરવદ હામદીન—એરવદ રૂસતમ—ઓસતા આંદા—એરવદ ફરેદુન—એરવદ હોમ—એરવદ ખમનીઆર—એરવદ ખોરશેઠ એરવદ ખમનીઆર—એરવદ ખુજસતા—એરવદ ખુશમસતા—એરવદ મોવાદ—એરવદ નેરીઓસંગ—એરવદ ધવલ.

એ રૂસતમ માણેક સુરતની ઈંગ્લેન્ડ કોઠીના સરખાતથીજ સરાફ હતા. તેવજુ એ કોઠીવાળાઓને નાણાંની મોટી રકમો ખીરપાર કરતા હતા, તથા ઈંગ્લેન્ડ લોકના વેપારમાં ધણી સવળતા કરી આપતા હતા. સુરતના મોમલાઈ અમલદારે ઈંગ્લેન્ડ કોઠીવાળાઓને તેમના વેપારમાં ધણી હરકતો નાખ્યા કરતા હતા. તે વીશેના બેઠાબસતો કરવાને ઈ. સ. ૧૮૧૦ માં ઈંગ્લેન્ડ કોઠીના વડો તથા તેમના સરાફ રૂસતમ માણેક દિલ્લી ખાતે સાહનશાહ ઔરંગઝેબની દરબારમાં ગયા હતા. એ રૂસતમ માણેકની કારકીરદીનો એકેવાલ સુરતના એક મોખેઠ જમશેદ ખીન કેકેળાદે મુઝદ્દજરદી સને ૧૦૮૦ (ઈ. સ. ૧૭૧૧) માં ફારસી બેતોમાં લખ્યો હતો. તેમાં લખેછે કે સાહનશાહ ઔરંગઝેબની હજુરમાં શેઠ રૂસતમે પોતાની સાથે દરબારમાં લઈ ગયલા ઈંગ્લેન્ડને માટે નીચે પ્રમાણે ચરજ કીધી હતી—

કે ઈન મરદે અઝ બેહરે સોદાગરી
બદીદ આમદસત અઝ રહે ખાવરી
વલી દખલ ન દેહદે ઈનરા બ શેહેર
અમીરાને દરગાહે ખાલા બ મેહેર
હમીન મરદે અંગરીઝ નીકો તરસ્ત
પોર હમીદે જલે સહી બર તરસ્ત

ગાઝારદ ચનીન અરજ કઝ લોતકે શાહ
 દેહદ બઅસ દર શેહરે સુરત પનાહ
 કે કારે તોબરત દરા આરદસ
 હમ અપ્પાર ખાને ખરા દારદસ.

અર્થ—“કે આએ (ઈંગ્લેજ) મરદ સૌદાગરીને માટે પોતાના મુલકથી હીંદુસ્થાન ખાતે આવ્યો છે; પણ બુબેરગ દરગાહના અમીરો એને શેહરમાં દાખલ કરતા નથી. એ ઈંગ્લેજ મરદ ઘણો નેક અને પાદશાહી સાએઆનો પુર ઉમેદવાર છે (માટે) તે એવી અરજ ગુબરે છે કે પાદશાહની મેહેરખાનીથી તેને સુરત શેહરમાં જગા અને પનાહ મલે કે ત્યાં એ વેપારનું કામ જરી કરે અને તે માટે વપ્પાર તથા કોહી રાખે.”

આ અરજ ઉપરથી શાહાનશાહે પોતાના વજીર અસદખાનની પાસે સુરતના નવાબ ઉપર એવો હુકમ લખાવ્યો કે—

કે દર શેહરે સુરત મર ઈંગ્લેજરા
 દેહદ દખલો બએ મકાનો સરા

કે સાચું મકાને ખોલ્યું અંદર
 ન ખાચું મોઝડેમો માને કસા
 બ માલે તોજરત જકાતય મઆફ
 ન મુદરત શેહ એલતેકાતે ચકાફ.

અર્થ—“કે સુરત શેહર મધે ઈંએજને હાખલ કરે તથા મકાનો
 અને કોડીને માટે જગા આપે કે જ્યાં તે પોતાનાં મકાનો બંધાવે અને
 કોઈ તેને સતાવે નહી તથા અટકાવ કરે નહી. એના વેપારના માલનું
 જકાત પાઠશાહે ખાસ મેહેરખાનીથી માફ કીધું છે.”

એ રીતે ઈંએજ કોડીવાળાઓ દીલ્હીથી વેપાર કરવાનો પરવાનો લાખ્યા
 હતા, અને આસરે પચીસેક વરસ સમાધાનીથી સર્વે કામ ચાલ્યા કીધું હતું,
 એ પછી ઈં સં ૧૬૯૦ માં સુરત ખાતે યુનૅટડ ઈસ્ટ ઈન્ડીઆ કંપનીના
 અમલદારો તથા મુબઈના જનરલ સર નીકોલસ વેટ વચ્ચે સુરત ખાતેના
 કંપનીના ચરાફ રસતમ માણેક શેહ વીશે એક મોટા ટંટા ઉભો થયો
 હતો, તે એવી રીતે કે આગલાં વરસોમાં જ્યારે સર નીકોલસ વેટ સુરત
 ખાતેનો પ્રેસીડન્ટ હતો, ત્યારે તેણે આવતાંને વાર મજકુર રસતમ માણેકને
 કંપનીનો ચરાફ નેમ્યો હતો, અને બંધે જણા એકમેકની સુજ સમજણ

પ્રમાણે ચાલતા હતા; પણ સર નીકાલસે મુખ્યતા જનરલનો ઓધો લીધો
 પછી આગે સાવચેત ડેવી (ફસતમ માણેક) ને જેવું માલમ પડ્યું કે તેની
 મનસુખ તો મુખ્યને વેપારનું મથક બનાવવાની છે, તેવું જ તેણે સુસ્તની
 ઈંગ્રેજ કોલીના અમલદારો મીં બોનેસ અને મીં પરીખીને જાહેર કરી
 દીધું કે “સર નીકાલસ વેટ માહારો નવાબ સાથે વગ લગાડી સર જન
 ચેયરને કેક કરાવવાને રૂપ૦૦૦૦૦) પચાસ હજાર મને આપવા માગેછે.”
 જ્યારે સર નીકાલસ વેટ સાંભળ્યું કે ફસતમે પાટલો ફેડી સપલી ખીના
 જાહેર કરી નાખી છે, ત્યારે તેણે ફસતમને ઈંગ્રેજ કંપનીની નોકરીમાંથી
 ખરતારફ કીધા—તો એક એ વખતે ફસતમે યુનૈટેડ ઈસ્ટ ઈન્ડીઆ કં-
 પનીને રૂ૧૪૦૦૦૦૦) એક લાખ ચાલીસ હજાર તથા જુદી જુદી ખા-
 તગી ઈંગ્રેજ વેપારી કંપનીઓને રૂ૫૫૦૦૦૦૦) પાંચ લાખ પચાસ હજાર
 ધીરેલા હતા. આથી સુરતના મજકુર યુનૈટેડ ઈસ્ટ ઈન્ડીઆ કંપનીના
 અમલદારો તથા સર નીકાલસ વચ્ચે મોટા અનબનાવ થયો. અને તે-
 ઓગે ઈંગ્લાંડ ખાતે “કાર્ટ ઓફ ડાઇરેક્ટરસ” પર ખુદલી રીતે લખી
 મોકલ્યું કે “સર નીકાલસ વેટના વારંવાર ઉલટપાલટ હુકમો આબ્યાથી
 નામદાર કંપનીનું નાણું ખરાબર રીતે રોકવાને ધણી મુશ્કેલી નડે છે અને
 ખરેખર જેતાં તો ધંધો રાજગાર તદ્દન ચાલી ન શકે તેવો મામલો
 થઈ પડ્યો છે, તેટલાં માટે જ્યાં સુધી ફસતમમાણેકને પાછો ઓધો

જ્યાર સખે ત્યાં મુખી તેઓ કંપનીની મીલકત, અવેજ તથા તેઓનાં પોતાનાં છુટાપણાને માટે એખમદાર થઇ શકતા નથી.

એ વીશે ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કંપનીની તવારીખનાં મીં છુસ વાલાં છતરમાં વાલમ ત્રીજ પાને પટ્ટ એ લખે છે કે—

WHILE he (Sir Nicholas Waite) was President at Surat, Rustam, whom from his first arrival, he had employed as broker, continued from interested motives, attached to his Views; but after he assumed the office of General of Bombay, this cautious native, discovering that his object was to make that Island the Centre of trade, explained to Mr. Bonnel and Mr. Proby, the English Company's servants at Surat, that Sir Nicholas Waite has promised to give him fifty thousand rupees to use his influence with the Governor to keep Sir John Gayer confined, which sum was to be paid to him individually, by advances on the prices of the Company's goods to that amount. When Sir Nicholas Waite was informed of this conduct of Rustam, he dismissed him from the English Company's employment, notwithstanding the United Trade

was then indebted to him 1,40,000 Rupees and the separate Companies 5,50,000 Rupees ; and if the Surat Council had not prevailed on the Merchants to take their bills, the whole property of the English Company would have been seized.

This state of affairs between Sir Nicholas Waite and Mr. Proby could not but produce animosities ; the former began with protesting against the conduct of the latter and of Mr. Bonnel, and they retaliated by declaring in their letters to the Court that it was impracticable to procure regular investments under the contradictory orders which Sir Nicholas Waite sent to them ; and in fact, it was impossible to execute them ; and therefore unless Rustom should be restored, they neither could be responsible for the Company's property nor their own liberty.

[Bruce's annals of the East India Company Vol. III p. 595.

આવેલો ઘોંઘાટ થઈ ગયાથી મુંબઈના જનરલ સર નીકોલસ વૈટ પ્રોબી ફરિયાદ માણેક સાથે સમજુતી કરી લીધી હતી.

એ પછી નામીયા તુરકી સોદાગર ઉસમાન અલેખીના એક વાહાણને
પોરબુખીઝાની મનવારે વગર કારણે જપત કીધાથી તેની તરફથી ફરીઆદ
લઈ એવણુ ગોવાના ગવરનર જનરલ સીનાર વીઝરેલ આગલ મયા હતા.
અને ત્યાંથી મજકુર વેપારીને ઇનસાફ અપાવ્યો હતો.

સુરતના જરથોસ્તીઓપરના ધણાક જુલમો એવણે પોતાના મો-
ગલાઈ અમલદારોની સાથના લાગવગથી ટાલ્યા હતા, તથા તે સીવાય ધણાક
પુલો, કુવા, તલાવો, ધર્મશાળા વીગેરે સુરતમાં તથા તેની આસપાસના
ગામડાંઓમાં બંધાવ્યાં હતાં. સુરતમાં પારસીઓને વસવાનો “ફસતમ
પરા”નો લત્તો અસલ એવણની મીલકત હોવાથી તે આજ સુધી એવણનાજ
નામથી આવખાય છે. સુરતની પાસે સુમાલી ગામની નજદીક કરારી
બંદર કે જેને હાલમાં અજીરાનું ખાઈ કરી કહેછે ત્યાં એવણે એક
મોટા કુવો બંધાવ્યો હતો જેની ઉપર નીચે પરમાણે લેખ છે.

“ધરમો—ખરચે—આં ૧૦ ફસતમજી માણેકજીએ આ કુવો

બંધાવ્યો છે. સંવત ૧૭૫૫ ના ચરાવણ શુદ્ધ ૩.”

એવણનું મરણ સુરતમાંજ રોજ ૧૭ મો માહા ૧૦ મો શેહેનશાહી
સને ૧૦૯૦ ચત્રજન્મરી, તાં ૩૦ મી જુલાઈ સને ૧૭૨૧ ઇસવીને દીને
૮૬) વરસની ઉમરે નીપજ્યું હતું.

રૂસતમ માણિકનાં મરણ પછી એવણના વારસો અને ઈંગ્રેજ
 કોટીવાલાઓ વચ્ચે એમનાં માગતાં લેણાંના હીસાબને માટે ગેરસમજુતા
 ઉડી હતી. જ્યાં ઈંગ્રેજ કોટીના વડા મી૦ હોપ અને તે પછી મીશીઅરસ
 કોવન અને કોરટેનીએ સુરતના હાકેમ નવાબ મોમીનખાન પર મુબંધના
 ગવરનર કીપસ પાસે કાગલ લખાવી શેઠ રૂસતમના વડા દીકરા ફરામજી
 રૂસતમજી શેઠને સુરતમાં કેદ કરાવ્યા, તથા તેમના મરનાર પાપના ઘેર
 પર જપતી ખેસાડાવી. અને એ ફરામજી શેઠને રૂ ૫૦૦૦૦) પચાસ હજારનો
 દંડ કરી તેમના ઘેરમાનાં માણસોને ખોરાક પાણી પોહોંચતો કરવાને
 આદાને નવાબે દરરોજના રૂ ૨૦૦) નો વેશ નાખ્યો હતો. આથી શેઠ
 ફરામજીના ખીજ ભાઈ શેઠ બમનજી રૂસતમજી શેઠ દાદ આદાવાને મુબંધ
 આવ્યા હતા. તેવણને પણ હીયાંના ગવરનરે નજર કેદ રાખ્યા અને મુબંધથી
 કેથે આદાર નહીં જય એવો હુકમ કીધો હતો. આ ઉપરથી એઓના
 નાના ભાઈ શેઠ નવરોજી રૂસતમજી શેઠના ઈંગિલાંડ ખાતે “કોરટ એન્ડ
 ડાયરેક્ટરસ”ની હબુરમાં પોતાનાં કુટુંબપર થયેલા ગેરઘનસાફ, તેમજ
 ઈંગ્રેજ કોટીવાલાઓપર પોતાના પાપના દલાલીનાં માગતાં નાણાંની ફરી-
 વ્યાહ કરવા તથા ઈનસાફ આદાવા સુરતથી મનવાર “સાલસપરી”માં બેસી
 લનડન ખાતે ગયા હતા. અને ત્યાં ઈ૦ સ૦ ૧૭૨૩ ના એપ્રેલ માસની
 આખિરીએ સહીસલામત પુગા હતા. એવું કહેછે કે શેઠ નવરોજી

નવરોજી રૂસતમ માણિક

એવણ લાંડનથી પાછા ફર્યા તે વળા એવણને જે "દેસ એક એનર" બેટ મલ્યો
હતો તે એવણે પહેર્યો છે.

આ સ્ત્રી તે વળા ચીનથી કાચપર રંગી મંગાવેલી તસવીર ઉપરથી ઉતારી છે.

પોતાની સાથે પોતાના બાણેજ આઠ ભીખાણ રતનજી વાછા તથા ખીજ બે ત્રણ પારસી નોકરોને પણ લઈ ગયા હતા. હીનદુસ્થાનથી પેહેલ વેઢલા એક દેશી તરીકે એવણુ ઈંગલાંડની સફરે ગયલા જણાય છે.

લનડનથી “કોર્ટ ઓફ ડાયરેક્ટરસ”ના ૧૭ અધીકારીઓએ તા. ૧૯ મી આગસ્ટ ૧૭૨૩ ને દીને પોતાની સહી સાખ સુધાં મુંબઇના ગવર્નર તથા તેની કાઉનસીલપર નીચે જણાવેલા “ડીસપાય” મોકલ્યે હતા. અને તેમાં સુરતવાલા કંપનીના માજી શરાફે (શેડો ફરામજી, ખમનજી, અને નવરોજી રૂસતમજી શેઠના) અને ત્યાંની ઈંગ્રેજ કોઠીના વેપારીઓ વચ્ચે પડેલા વાંધાનો જેમ અને તેમ સમજીતીથી નીવેડો આવે એવી ખુશી દેખાડી હતી, તથા શેડ નવરોજી કે જેવણુ ઈંગલાંડ ગયલા હતા તેવણુના ભાઈ ફરામજીને સુરતમાં ઈંગ્રેજ કોઠીવાલાઓની તરફથી નવાબે કેદ હીધા હતા તેમને તુરત સુરતના નવાબને લખી છાડવાનું તથા તેમના ખાપના ઘેરપર જપતી બેસાડી હતી તે ઉઘાડવાનું તથા વચલા ભાઈ શેઠ ખમનજીને મુંબઇમાં નજર કેદ રાખ્યા હતા તેમને જ્યારે ગમે ત્યારે સુરત જવાની પરવાનગી આપવાનું લખ્યું હતું.

LONDON, THE 19th August 1723.

To,

OUR PRESIDENT AND COUNCIL OF BOMBAY.

We the Court of Directors of the United Company of Merchants of England Trading to the East Indies, send this to acquaint you that by the King George lately arrived and the Stanhope which came in some time before, we have received your several packets and advices, giving us an account of our affairs under your management with the reasons of your proceedings. We observe in your letters by the King George that the Governor of Surat and the Merchants think it very reasonable that the late brokers should give us satisfaction as to all just demands upon them, which as you have wrote us is what you desire and would be content with the proof of even from their own Books and accounts and to submit any matters of difference that may arise, to the determination of the merchants of Surat to be mutually chosen by the said Brokers and you, for them to conclude and settle the same.

We find in the letter by the King George that Framjee is in custody at the Surat Durbar, and Bomonjee remains confined

to his house at Bombay. Former letters gave us your reasons why you did not then think it proper to let him go off the Island.

The Salisbury man-of-war which arrived at Spit-head the latter end of April last, brought Nowrojee from Surat. He is since come up hither and hath laid before us several papers and accounts which are ordered to be perused and taken into consideration.

Among other papers he gave us one entitled the case of Framjee in close prison at Surat, wherein he represents that this was occasioned by the English Chiefs, Mr. Hope and afterwards Messrs Cowans and Courtenay's application to Momeen Cann, the Surat Governor, and by a letter delivered to him wrote by Governor Phipps, on which Framjee was at first confined, then guards set on his father Rustomjee's house, after Framjee was forced to pay Momeen Cann at times Fifty thousand Rupees and also Two Hundred Rupees a day for leave to supply the

people in the house with provisions and water, and besides all these hardships he has undergone corporal punishments.

We are apt to think this case is greatly aggravated, or at least that the Governor proceeded the rigorous treatment to oblige Framjee to come to a fair account according to the custom of the country, which was at first civilly desired to be done without any compulsion and ought to have been complied with.

But however the case be, we have at Nowrojee's request consented and agreed and do hereby direct and order that you do give leave to Bomonjee, if he do yet remain at Bombay, to go to Surat whenever he pleases without delay and that you do your endeavour by proper application to the Governor of Surat to get Framjee released from confinement and the guards taken off from his late father's house. Our desire being to end all differences amicably, for we would not have him oppressed,

We have at Nowrojee's desire given him six letters all of the same tenor with this that as he intends to send them overland if any should miscarry, the rest may come safe and earlier than by

shipping directly from hence, for they will not sail till proper season
by which you may expect an answer to your letters now before us.

We are,

Your loving friends,

E. HARRISON

ABRA. ADDAMS

JOHN DRUMMOND

WILM. AISLABIE

WM. BILLERS

WM. GOSSELIN

RICHD. BOLTON

ROBT. HUDSON

FRANCIS CHILD

JOS. WORDSWORTH, SEN.

JOHN. GOULD, JUN.

JOHN. ECCLESTON

EDWD. OWEN

JOHN BANCE

BOLTZAR LYELL

JOS. WORDSWORTH, JUN

MATHEW DECKER

સુરતની ઈંગ્લેન્ડ કોલીવાળાઓ અને તેમના ચરાફ મરનાર ફસતમ
 માણેક શેઠના ઠાકરાઓ વચ્ચે તેમના આપના હીસાબ તથા પીરધાર
 સંબંધી ઉઠેલા વાંધાનો ફડથો લાવવા માટે ઈંગ્લાંડ મધે તા. ૧૮ મી
 જાનવારી સને ૧૭૨૪ ને દીને એક તરફથી યુનૅટડ ઈસ્ટ ઈન્ડીઆ કંપની
 તથા બીજી તરફથી સુરતવાસી નવરોજી ફસતમજી શેઠનાએ પોતાની ત-
 રફથી સર માથુ ડેકર ખારોનેટ, બેચીઆસ વર્ડસવરથ, એડવરડ ફેરી-
 સન અને બન હીથકોટને પોતાના લવાદો કીધા હતા. તેઓએ પોતાનું
 લવાદ નામું કરી આમ્થુ કે મજકુર યુનૅટડ કંપનીએ શેઠ નવરોજી
 ફસતમજી તથા તેઓના માઇઓ શેઠા ફરામજી તથા ખમનજી ફસતમજીને
 લખી આપેલાં ભુદાં ભુદાં બે “ખાંડ”ને પેટ તથા પરચુટણ લેવડ દેવડને
 પેટ કુલે રૂ ૫૪૬૩૬૦) નીચે પ્રમાણે બજા હકતે આપવા :—રૂ ૧૭૦૦૦૦)
 નો પહેલો હકતો તા. ૧ લી ફેબ્રવારી સને ૧૭૨૪ ને દીને, બીજો
 રૂ ૧૮૮૧૬૫) નો હકતો તા. ૧ લી ફેબ્રવારી સને ૧૭૨૫ ને દીને
 અને ત્રીજો રૂ ૧૮૮૧૬૫) નો છેલ્લો હકતો તા. ૧ લી ફેબ્રવારી સને
 ૧૭૨૬ ને દીને આપવો. આ અમલ લવાદ નામું પારચમેન્ટ ઉપર
 લખેલું હજુર શેઠ ફસતમજી ડેસાભાઈ શેઠના પાસે બલબી રાખેલું છે.
 ઈંગ્લાંડથી શેઠ નવરોજી જ્યારે પાછા ફર્યા ત્યારે લનડનની “કોરટ આફ

કાઉન્સિલરો" એ સેકને એક કીમતી સરપાવ (ફ્રેસ ગ્રાફ ગ્રાનર) સેટ
આપ્યો હતો.

18th January 1724.

To all People to whom these Presents shall come We Sir
Matthew Decker of London Baronet, Josias Wordsworth, Ed-
ward Harrison and John Heathcote of London Esquires, send
greeting. Whereas in and by one Indenture bearing date on or
about the Eighteenth day of November and made or mentioned
to be made Between the United Company of Merchants of Eng-
land Trading to the East Indies of the one part and Nowrojee
Rustomjee of Surat in the East Indies (but then and now residing
in London) Merchant of the other part, Reciting that several
Accounts Claims and Demands had been depending and several
disputes and Controversies had arisen between the said United
Company and the said Nowrojee Rustomjee as well on the behalf
of himself as Framjee and Bomanjee his brothers in their or one of
their own proper right as in the rights of Rustomjee Maneckjee
Father of the said Nowrojee, Framjee and Bomanjee to whom
they are representatives. And Reciting that the said Parties

having a desire that an amicable end might be made of all matters in difference between them, had indifferently elected and chosen us to be arbitrators of, in, and concerning the Premises and had agreed that we the said arbitrators should and might finally Determine all Differences Controversies, Disputes Claims and Demands between the said parties or either of them upon any account whatsoever. It was witnessed by the same Indenture that it was thereupon Covenanted and agreed by and between the said parties thereto and the said United Company of Merchants of England Trading to the East Indies Did for themselves and their Successors Covenant Promise and Grant to and with the said Nowrojee Rustomjee for himself and in behalf of his Brothers at Surat that they the said United Company their successors and assigns should and would for and on their part well and truly stand to, abide, observe, perform and fulfill and keep such award final end and determination as we should make of, in, and Concerning the Premises so as the same was made and put in writing under our hands and seals respectively and ready to be delivered to the said Parties at the East India House in Leadenhall Street, London, on or before

the Eighteenth day of this instant January. And the said Nowrojee Rustomjee did for himself and in behalf of his Brothers, their and each of their Executors and Administrators Covenant, Promise and Grant to and with the said United Company of Merchants of England Trading to the East Indies, their successors and assigns that he the said Nowrojee Rustomjee for himself and in behalf of his Brothers their and each of their Heirs Executors and Administrators should and would well and truly stand to, abide, observe, perform, fulfill and keep such award final End and Determination as we should make of, in, and concerning the Premises, so as the same was made and put in writing under our hands and seals respectively and ready to be delivered to the said Parties at the East India House in Leadenhall Street, London, on or before the Eighteenth day of this Instant January. And it was thereby declared and agreed by and between the Parties thereto that the said submission and award to be made by us the said Arbitrators in pursuance thereof should be made a Rule of His Majesty's Court of King's Bench at Westminster according to a late Act of Parliament for determining differences by Arbitration, as in and by the said recited Inden-

ture duly executed by the Parties thereto reference being thereto had may more at large appear; Now Know Ye that we the said Sir Matthew Decker, Josias Wordsworth, Edward Harrison, and John Heathcote, having taken upon us the burthen of the said award and fully heard and examined the several Allegations and Proofs of the said Parties and duly and maturely weighed and considered the same and the matter in difference between them : Do declare that it appears unto us that there was due at or upon the Eighteenth day of November last from the said United Company to the said Nowrojee Rustomjee and to the said Framjee and Bomonjee called Framjee Rustomjee and Bomonjee Rustomjee sons of the above named Rustomjee Maneckjee Ninety one thousand three hundred and sixty seven Rupees and Twenty nine pies and a half upon or by Virtue of one Bond Deed or Interest Bill under the seal of the said Company bearing date on or about the Fifteenth day of May one thousand seven hundred and sixteen, and that there was likewise at the same time due from the said United Company to the said Nowrojee Rustomjee, Framjee Rustomjee and Bomonjee Rustomjee Fifty one thousand eight hundred and forty Rupees upon or by Virtue of one other Bond Deed or In-

Interest Bill under the seal of the said Company bearing date on or about the fourth day of October one thousand seven hundred and sixteen, and it further appears unto us the said Arbitrators that there was at the same time due from the said United Company to the said Nowrojee Rustomjee, Framjee Rustomjee and Bomanjee Rustomjee upon several accounts depending between them and the United Company so much as in the whole with the money due on the abovementioned Bonds, Deeds or Interest Bills as aforesaid make together five hundred and forty six thousand three hundred and ninety Rupees which said five hundred forty-six thousand three hundred and ninety Rupees we declare to be the fall of all that can to the time aforesaid be claimed or Demanded of and from the said United Company by the said Nowrojee Rustomjee, Framjee Rustomjee and Bomanjee Rustomjee, either in their own right or in the right of either of them or as they or either of them are representatives or claim under their above named Father or otherwise howsoever, and accordingly we do award the said five hundred-forty six thousand three hundred and ninety Rupees to be accepted by the said Nowrojee Rustomjee, Framjee Rustomjee and

Bomonjee Rustomjee in full satisfaction of all demand between them and the said United Company to the said Eighteenth day of November and we award the same be paid in the manner and form and at the place hereafter mentioned (that is to say) We award that the sum of nineteen thousand one hundred twenty-five pounds sterling money being the amount or value in England of one hundred and seventy thousand Rupees be well and truly paid or caused to be paid by the said United Company to the said Nowrojee Rustomjee on or before the first day of February now next ensuing and that upon such payment the said Nowrojee Rustomjee do deliver up to the said United Company to be cancelled the Bond hereinbefore mentioned to be dated on or about the fifteenth day of May one thousand seven hundred and sixteen whereon as abovementioned is due ninety one thousand three hundred and sixty seven Rupees and twenty-nine pies and a half and the said Bond hereinbefore mentioned to be dated the fourth day of October one thousand seven hundred and sixteen whereon as abovementioned is due fifty one thousand eight hundred and forty Rupees and we do further award that the said United Company do on or before the first day of Febru-

ary which will be in the year of our Lord One thousand Seven hundred and twenty-five English shall well and truly pay or cause to be paid to the said Nowrojee Rustomjee at Bombay in the East Indies the further sum of one hundred eighty-eight thousand one hundred and ninety-five Rupees, upon payment whereof We do award and direct that the said Nowrojee Rustomjee shall himself and also procure the said Framjee Rustomjee and Bomonjee Rustomjee to sign a receipt or acquittance of and for the said One hundred Eighty-eight thousand one hundred and ninety-five Rupees. And We do further direct and Award the said United Company well and truly to pay or cause to be paid to the said Nowrojee Rustomjee at Bombay aforesaid on or before the first day of February which will be in the year of our Lord One thousand Seven hundred and twenty-six English still the further sum of One hundred Eighty-eight thousand one hundred and ninety-five Rupees, being the residue of and in full payment and satisfaction for the sum of Five hundred and forty six thousand three hundred and ninety Rupees so due and owing from the said United Company in the whole as a abovementioned, upon payment of which last mentioned sum of one hundred

eighty-eight thousand one hundred and ninety five Rupees. We direct and award that the said Nowrojee Rustomjee shall sign seal and deliver and likewise procure the said Framjee Rustomjee and Bomonjee Rustomjee to sign seal and deliver to or to the use of the said United Company and their successors a General Release of and from all claims accounts and demands whatsoever between them and each of them and the said United Company to the said Eighteenth day of November last past, and We do award and direct that the said Nowrojee Rustomjee do and shall also sign seal and execute unto and to the use of the said United Company a Bond of sufficient penalty conditioned for the saving harmless and indemnified the said United Company and their successors of from and against all claims and Demands that shall or may be made upon the said United Company or their successors for and in respect of the said sum of money so paid in pursuance of this award and from and against all actions suits and Damages that shall or may happen to or be at anytime or times commenced or prosecuted against the said United Company or their successors for or by reason or in respect of their having made such payments as aforesaid or any of them or otherwise

howsoever in relation thereto. In Witness whereof We the said Arbitrators have to this award set our hands and seals this Eighteenth day of January in the Eleventh year of the reign of our Sovereign Lord George King of Great Britain and France and Ireland Defender of the Faith, or Anno Domini 1724.

SEALED AND DELIVERED

(bring first duly stamped)

in the presence of

ST. HERVEY

GEORGE LLOYD.

MATHEW DECKER O

JOS. WORDSWORTH O

E. HARRISON O

JOHN HEATCOOTE O

મુરતની ઈંગ્રેજ કોઠીના માલ વડે મીંચ વારલસ બુનેટ કે જે હાલમાં ઈંગ્લાંડ ખાતે ગયો હતો તેણે તાં ૨૫ મી માર્ચ ૧૭૨૫ ને દીને લનડનથી શેઠ ફરામજી રસતમજી શેઠના તથા શેઠ બમનજી રસતમજી શેઠના પર મુરત ખાતે એક પત્ર લખ્યો હતો, તેમાં તેઓએ પોતાના બાઈ શેઠ નવરોજી રસતમજી શેઠને ઈંગ્રેજ રીત પ્રમાણે “લેટર-ઓફ-એટરની” તથા બીજા કેટલાએક અગત્યના દસ્તાવેજો આપ્યા વગર ઈંગ્લાંડ મોકલ્યા તે જુલ માટે તેઓનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. તથા તેઓ

અને “યુનૅટ્ડ ઈસ્ટ ઈન્ડીઆ કંપની” વચ્ચેનો વાંધો પતાવવાને તેણે પોતે ઈંગ્લાંડમાં શેઠ નવરોજીને ઠેકલી બધી મદદો તથા સુચનાઓ કીધી હતી તે જણાવી લખ્યું હતું કે “મેં તેમજ ઈંગ્લાંડના ખીજા ઠેકલાક મહરથોએ નવરોજીને સલાહ આપી છે કે તમે ત્રણ ભાઈઓએ તમારાં દરએક કામકાજમાં સલાહ સંપન્ન થી રહેવું, કારણકે એવી વડી રાખવામાં આવેછે કે થોડા વખતમાં આનરેબલ કંપની તમે ત્રણેને પાછા પોતાના શરૂ તરીકે જોગા કામે લગાડશે, પણ તમારામાં જે સંપ નહી હશે અને માલોમાલે વાંધા પડશે તો તમે તમારું પોતાનું કામ ખરાબ કરશો. નવરોજીના ઈંગ્લાંડ આવ્યા પછી તેણે અતરે ધણા આબરો પડ્યા હતા, સખખ આવ્યે પોતાના કામમાં તેણે ધણી જહેમત એ ચી હતી, અને અતરે દરેક જણ એવાણ વીશે ધણું માન ધરાવેછે. સખણું કામ એવણે આનરેબલ કંપનીને મનપતીજ તથા પોતાના ભાઈઓ તથા કુટુંબને ફાયદાલરી રીતે બજાવ્યું છે, એટલા માટે તમેએ એવણને આવ્યે લાંબી તથા કંટાલાજરેલી મુસાફરી તથા મોટી દીલસોજીથી લીધેલી મેહેનતના ખડલામાં કાંઈ કીમતી ભેટ આપવી સુરતના મારા આહતીઆ મીં ટામસ વાટરસને મારાં અથવા તેનાં પોતાના કાંઈ કામ સર તમારી મદદ જોઈએ તો તેને આપવાની તેમજ મારા ઠોસતો મી-શીઅરસ બેનસ લેમખરટ અને લુથરને પણ જ્યારે સંજોગ પડે ત્યારે

તમારી મદદ અને સલાહ આપવાની હું તમોને બલામણુ કરું છું." આ
કાગલ પણ રોકખાનખાન કુટુંબ પાસે હાલ મોજુદ છે. જેપરથી જણાય
છે કે પારસી લોકો સરખાતથીજ ઈંગ્લેન્ડ સતાવાલાઓ સાથે કેવો ગરોબો
રાખતા હતા તથા પેહેલ વેહેલા ઈંગલાંડ જનાર પારસીઓ આજ ૧૭૫
થી વધારે વરસ હપર ત્યાં કેવું સારું મત ખેસાડયું હતું.

25th March 1725.

MESSRS FRAMJEE RUSTOMJEE

AND BOMONJEE RUSTOMJEE.

I have received your several letters and have returned answer
to some of them by Capt. Hide and last by Mr. Thomas Waters
and I think you did wrong to send Nowrojee to England without
a letter of Attorney under your hands after the English Manner,
neither did you send by him the original Bonds which were the
most material things wanting. I have to the utmost of my power
helped and assisted Nowrojee in your affair and have been of
greater service than anybody could have been here, as I believe
Nowrojee will do me the justice to signify to you. Whatever
Nowrojee hath done in this concern hath been by my advice; he

has always consulted with me and I have told him what was necessary and proper to be done. And as I have said to Nowrojee that if he or you tell anybody what methods have been taken in England relating to this business, it will greatly prejudice the affairs.

Nowrojee and Capt. Braithwait of the Salisbury Man-of-War have had some dispute (the particulars Nowrojee will acquaint you with) which dispute I have made an end of here, and they have given a general release to each other.

Your brother Nowrojee hath paid the Money due to me for consulage and interest and I have given him a receipt for the same. I have likewise agreed with Nowrojee that in case my attorney in India should have received this money from either of you, Mr. Thomas Waters shall pay back the money to you with Interest according to the Custom of Indians. I have wrote to Mr. Waters and ordered him to do so. I have advised Mr. Nowrojee and so have several Gentlemen here that you three brothers should live amicably and peacefully in all your affairs, because in a very short time it is to be hoped the Hon'ble Com-

pany will employ you all jointly as their broker, as is promised by my own and Nowrojee's good friends here. But if any dispute happens among you then you will ruin your business. Since Nowrojee coming to England he hath been very ill, but he hath taken great pains in this business and everybody here hath great value and esteem for him, because he hath managed this affair to the satisfaction of the Hon'ble Company and for the good and interest of his Brothers and family; therefore you ought to make him a handsome present for his long and fatiguing voyage and good services.

In your account dated September 10th 1722, you have deducted thirteen hundred twenty-two Rupees 59 pice for commission on Twenty-six thousand four hundred fifty-eight Rupees 33 pice at 5 per cent to Mr. Hope as Vice Consul: this I can't allow; therefore I hope you will recover it with interest, for I promised Mr. Hope only on what he should collect himself, by which means I understood he was security, whereas had not your affairs taken a favourable turn, my consulage must have been lost by Mr. Hope's neglecting my orders. I have ordered my

Attorney to receive back from Mr. Hope whatever he has so fallaceously charged in former accounts, and I hope for your assistance as I shall readily serve you in England.

I understand Mr. Hope has not credited me for the Williams Consulage and some other ships on the pretence that they belonged to Company's servants, the Company gave me the whole perquisite without any exception and the excusing the servants of Bombay or Surat was a voluntary act and designed only as an encouragement to young beginners, for I ever insisted to have it paid in stocks, otherwise the name of a Company's servant might cover many Cargoes as Mr. Hope has done. This I hope you will enquire into and clear up for me.

I come now to recommend to you Mr. Thomas Waters, whom I have made my attorney, if he applies to you for assistance in mine or his own affairs joint or myself you will give him what you are able.

I recommend you to the divine providence and

Your Very Loving,

CHA. BOONET

(The head of the English Factories.)

Mr. Waters, Mr. Innes, Mr. Lambton, Mr. Louthier or all my friends, whom I desire you will assist as occasion serve.

LONDON March 25th 1725.

Yesterday your Brother concluded his affair with Commodore Mathews, which considering the nature of your Bill of Exchange is very well made an end of, and I do not think it least service I have done your family. I hope you will exact selves in like manner for me.

CHA. BOONET.

એ પછી શેઠ નવરોજીએ ઇંગલાંડથી પાછા ફરી મુંબઈમાં બહુક વાસો કીધો હતો. “નવરોજી હીલ” ને નામે મુંબઈમાં મજગામના રસતાપર જે એક મોટા ડુંગર છે તે એ મહસ્થાના નામની હાથાદગારી દેખાડેછે. એવણુ તે વેળા મુંબઈમાં પેહેલ વેહેલી સ્થાપેલી પારસી પંચાયતના એક મુખ્ય અકાબર હતા. એવણુ રોજ ૨)એ માહા ૭)એ શેહેનશાહી સને ૧૧૦૧ યજ્ઞદેજરદી તા. ૧૩ મી એપરેલ સને ૧૭૩૨ ઈસવીને દીને મરણ પામ્યા હતા.

નવસાણના એકજ દીકરા શેઠ માણેકજી નવસાણ શેઠના અતરેના એક જાણીતા વેપારી, જમીરદાર તથા મોખેદોના વડા ગણાતા હતા. એવણે ઈ. સ. ૧૭૩૦ માં પેહેલ વેહેલા મુંબઈ આવ્યા હતા. તે પછી ઈ. સ. ૧૭૩૨ માં પોતાના બાપના મરણ પછી સુરત, મુંબઈ તથા બીજા દેશાવશે ખાતેનો વેપાર ચલાવતા હતા. આ માટે એવણે પટેલ ખયાખાઈ ઠાવસજીને પોતાના આડતીઆ તરીકે માઈસોર ખાતે મોકલ્યા હતા. એવણે કોટમાંની બજારગેટ કોટમાંની જાણીતી આધરાનની દરે-મેહેર બંધાવી તે તા. ૧૯ મી જુન સને ૧૭૩૩ ને દીને પરઠાવી હતી. તેમજ પારસીઓને સર અવસરે વાપરવાની કોટની “માણેકજી શેઠની વાડી” પણ એવણે બંધાવી હતી. નવસારીમાં પથ્થરનું એક દોખમું એવણે બંધાવી તે તા. ૩૦ મી જાનેવારી સને ૧૭૪૭ ને દીને પરઠાવ્યું હતું. આ દોખમાની સામેની સગડી ઉપર નીચલા ફારસી બેતો તખ્તીમાં કોતરેલા છે.

બના કરદ માણેકજી એ પાક દીન

બેહેસત ખરીન ખરૂએ જમીન

ખરૂએ મુખારક પુર વ માહે તીર

સુરત ખ શુદ્ધ ધન ખાર ગાહે મુતીર

હે સાલે જલુસ શેહે યજ્ઞ મરદ

હઝારો સદો શાનઝહેદ યાદ કરદ.

માએની—પાક દીનના માણેકજીએ જમીનની સપાટી ઉપર વ્યા
ખુલંદ ખેડેલા બનાવ્યું છે. તીર મહીનાના મુખારક ખોરસો રાજને
હાહાડે આગે તુરભરેલી જગો તઈઆર થઇ, ચાહાનસાહ મઝજરના
૧૧૧૬ માં વસમાં.

મુંબઈમાં સર્વ પંચાતે મહી એક દોખમું બંધાવાને ઉધરાણું કર્યું
હતું. તેમાં એવણે રૂ ૨૫૦૦) ભર્યા હતા, પણ પાછલથી તે ઉધરાણાની
રકમ પુરતી નહી જણાયાથી એવણના વારસોએ એવણની નઈએતે તેમાં
બાકીનું નાણું પુરું કરી આપી એ દોખમું એવણને નામે ૬૦ સ૦
૧૭૫૬ માં બંધાવી પૂરઠાવ્યું હતું. એવણ કેટલીક જગીરો પોતાની
પાછલ પેદરપે વડા વારસોનેજ મલે એવો બંદોખસ્ત કરી એલાહેદી કા
હાડી ગયા છે, અને તે માટે પોતાના મરણની થોડાક દીવસ આગમજ
એટલે તા. ૪ થી એપરેલ ૧૭૪૮ ને દીને એક વસીયતનામું
કીધું હતું. તેમાં ધર્મખાતે તરણ વાડીઓ કાહાડી તેની ઉપજ જે
થાય તે એ વાડીઓપરનો ખરચ ખાત કરી તેમાંથી એવણની દરેમેહેરમાં
તેલ, સુખડ, કાઠી વીગેરેનો ખરચ કરવા ઠેકવું છે, તથા દરરોજ
ખાજ, આશરમાન ચાહુ રાખવા, તથા એવણની વરસ હાહાડાની ખાજ
નાહાનીઆ મુધાં કરવા, તથા નવસારીમાં એવણની નઇયતે એક વરસ

નેરંગીન અને એક વારસ હેરબુક કરવા વર્ષાયતનામાંથી લખી મરણ
જણાવી છે. તેથીને એ ખાળ હજુર સુધી ૬૨ વરસે નેરંગીન અથવા
તો હેરબુકની કીઆ સાથે કરવામાં આવે છે, અને સમજા મુખર્થમાં વ-
સતા મોલેદાને ખાળ જમાડવામાં આવે છે.

વળી મજમામમાં આવેલો ડુંગર નામે “સરતે વીઝરેલ” જે ડુંગર
હાલ “નવરોજી હીલ”ને નામે ઓલખાય છે તે વીલથી વઠક (Trust) કરી
એવું જણાવ્યું છે કે એવણુ પછી પેઢેડી ૬૨ પેઢેડી વડો દીકરો એ
ડુંગરનો મુતવલ્લી (Trustee) થાય અને તે એ ડુંગરની જેમી આવક
આવે તે લીએ. એ ડુંગરના હાલના આઠમા મુતવલ્લી બલબાઈ અર-
દેશર સેઠ છે, અને એ ડુંગર ઉપર હાલ વસંતી ૪૦૦૦૦) ચાલીસ
હજાર માણસોની વસેછે એમ ઉલ્લા સરકારી સેનસસમાં જણાવ્યું છે.

મુખર્થની પારસી પંચાયતના માણેકજી સેઠ એક મુખ્ય અધાખર
હતા. એવણુને પેટ કોઇ નર વારસ તહીં હોવાથી પોતાના વડા જમાઇ
સોરાબજી મનચેરજી સેઠનાને પોતાના પાલક કરી બધો વહીવટ તેમને
નામનો કીધો હતો. એવણુ યેજ ૧૨ મેા માહા ૭ મેા રોડેનચાહી
સને ૧૧૧૭ ચઝદેજરહી, તાબ ૧૯ મી એપરેલ ૧૭૪૮ ઈસવીને
દીને (૦) વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

ઉપર જણાવેલી ત્રણ વાડીમાંથી એક વાડી ને હાલ “માણેકલ શેઠની વાડી”ને નામે ઓળખાય છે તે સરખવસરે પારસીઓને વાપરવા દેના એવથે નીચલી જણાવ્યું છે. એ વખતે એ વાડીમાં એકજ જમણનો ઓટલો હતો, તે પછી એવથના ધર્મખાતાંમાંથી એક ખીએ ઓટલો શેઠ સોરાબજી માણેકલ શેઠે બંધાવ્યો હતો. ત્યારપછી એ બે ને ઓટલા ઘણા પુરાણા થવાથી ઇ. સ. ૧૮૪૩ માં શેઠ માણેકલ મેરવાનજી શેઠ તેમની ઘટ્ટી મરામત કરાવીને ખીએ બે નવા ઓટલા બંધાવ્યા હતા. આ આરે ઓટલાઓ ફરી ઉખેડી નવેસરથી ઇ. સ. ૧૮૭૮ ના વરસમાં એ ખાતાના સાતમા મુતવલી શેઠ અરદેશર મેરવાનજી શેઠે શેણકદાર રીતે બંધાવ્યા છે.

મરહુમ શેઠ માણેકલની બે ધણીઆણીઓ હવતી હતી. તેમાં એક બાઈ બધજી ઉરફે માણેકવહુ તે મરહુમ આં. માણેકલ ખરશે-હજના બેટી હતાં, અને બીજી બાઈ કુકીઆઈ તે મોદી મોટાબાઈ એ-હજના બેટી હતાં.

શેઠ માણેકલનાં વંશીયતનામાપર આં. નસરવાનજી બમનજી શેઠના, આં. મનચેરજી બમનજી શેઠના, આં. જમશેજી ફરામજી શેઠના, મોદી

હીરજીભાઈ જીજીભાઈ, મોડી શીખાભાઈ જીજીભાઈ, વેાં મેહરામજી
ખનાજી, આં નાનાભાઈ ખમનજી સોડના, સોડ સોરાખજી રૂખામજી, વા-
ડીઆ લવજી નસરવાનજી અને સોડ ખમનજી જવા એઓની સાથો છે.
વહી એક બીજું વશીમતનામું એવણે પોતાના મરણની એક રીવસ
આમમજ એટલે તાં ૧૮ મી એપ્રિલ સને ૧૭૪૮ ને દીને પોતાની
બે હાથિયાત પછીઆણીએને તેમની જાંઘી સુધીનાં ગુજરાનને મારેના
ચોકસ બદોખરેતો કરી લખી આપ્યું હતું, તેમાં તે બાઈએને નીચે
પ્રમાણે શીખામજી લીધી હતી—

“બીજું એ જે તમારા કબીલાના માણસ.ખન્ને પછીઆનીઓના
માએ અથવા બાપ તથા બાઈ દોય તે તથા હરેક સગો આવી મલે ને
તમને ખન્ને બજાને ફુસલાવે જે રૂ ૩૦) ત્રીસ હજાર રોકડા લેઓ ને
બવા દેઓ તો હરબનાર એ કામ કરતાં ખા. ને એ રૂપીઆ લીધા
તો એમ બજાએ જે એ રૂપીઆ ચાલીસ ઘણાડા રહેવાના નથી, ને તમે
ખરાબ થશો, ને હમે જે રૂ ૨૦૦૦) બે હજાર લખી આપ્યા છે તે
વરસો વરસ આપશે તેથી બા આખર સાથે જીવશો બગશો તાદાં સુધી
આરામ સાથે ગુજરાન થાશે ને કશી વાતે કમટી થાશે નહી. એ વાત
વારેવાર વીચારી બેઓ. ખખરદારીએ ને માદારા લખેઆ માફક ને

હાહારા હોકમ માફક આવશે તો પા આપકથી છવસો જમશે તાંહાંવેર
 મુખી થાશે ને ખોદા રાજ રહેશે એવી વીગતે તમને
 લખી અમે આપ્યું છે, કાંએજ તમે બહારાં માણસ છે, ને તમારા હાથમાં
 હમારું લખું હોય તો તમને અમારા લખેઆ માફક જવાબ દેએ ને
 ખોદા કરશે તો કશી વાતની ફીકર નથી, પાંચ ઘઠાડા હમારા તસલીના
 છે, ને લરીરનો ભોગ કસાલો છે, તે ખોદા આરામ કરશે. અંતા નથી.
 ને મરવું તો હક છે, એક ઘઠાડો આગલ ઇઆ પાછલ, પણ રજ
 કબને માંખલે પછીના રસતાવેજ હોય તે તમારે કામના, માટે લખી
 આપીક છે, માટે એ લખીક કામનું છે, તે તમારી પાસે રાખજો ને
 અમે વસીયતનાયું પરચમ કરું છે, તેમાં ખીજમતગારો વીગેરેને ઇનામ
 લખું છે તે હમારો માસીસો થયા પછી જરૂર જેને જે લખું હોય તે
 હમારા હોકમ માફક અપાવજો. ઘઠાડા કાઢાડશે મા. ખોદા કરશે
 તો કશી પાંતીની ચીંતા નથી, ખોદાના હોકમથી અમને આરામ થાશે
 પણ દુનીઆનો માંખલો છે માટે એ લખીક કરું છે. બન્ને ધણીઆ-
 નીના કામનું છે, કબ રજએ," ઇત્યાદી.

૬૦ સ૦ ૧૭૮૮ માં મુબઇની પારસી પંઆયતે અતરેના મેયરની
 અદાલતમાં શેઠ સોરાખજી માણેકજી શેઠના જેવાજી માણેકજી શેઠના વકફના

૨) જા મુતવલી દત્તા તેવણુપર તથા રોડ મનચેરણ જમનણ સેઠના ઉપર
 ફરીઆદી કીધી કે તેઓ મરદુમ રોડ માણેકણ નવરોણ સેઠના પર્મ
 ખાતાનો વહીવટ તેમના વસીયત મુજબ બરાબર ચલાવતા નથી, તેથી
 તેવણના લખાણ મુજબ એ પર્મખાતાનો વહીવટ પંચાયતને સોંપવો.
 મેયરની અદાલતે આ અરજ ખાદાલ રાખી અને પંચાયતને એ પર્મ-
 ખાતું ચલાવવાનો દુકમ કીધો. આથી રોડ સોરાખણ તથા રોડ મનચે-
 રણએ એ પર્મખાતાનો વહીવટ તેઓ બરાબર ચલાવેછે તે ખાતિના થટતા
 પુરાવા સાથે ઉપજા મેયરના ચુકાદાની સાથે નામદાર ગવરનરની ફોન-
 સીલને અપીલ કીધી. ફોનસીલે સપ્તમી બીના ધ્યાનમાં લઈ મેયરનો
 ચુકાદો રદ કીધો અને પાછા રોડ સોરાખણ તથા રોડ મનચેરણને એ
 પર્મખાતાનો વહીવટ ચલાવવાનો અખત્યાર આપ્યો, આ ઉપરથી
 પંચાયતે ઈંગલાંડ મધે “ડીંગ્લન-ફોનસીલ” બેગ અપીલ કીધી, આથી
 પણ ઈન્ ૨૦ ૧૭૬૭ માં નામદાર ગવરનરની ફોનસીલનો ચુકાદો ખાદાલ
 રાખી રોડ સોરાખણ તથા રોડ મનચેરણને એ પર્મખાતું ચલાવવાનો
 અખત્યાર આપ્યો. એ મુજબ આ દેાનો નવ વરસે નીવેડો આવ્યો.

મુતવલી બીએ.

મરદુમ રોડ માણેકણની પછી તેવણના વડા જમાઈ તથા કાકાના

ઘાટના મનચેરના જમનના રોડના ઘાટના રોડ સીરાખના માણેકના રોડને
 પાસે કરી લીધા હતા, અને એવળ માણેકના રોડના વડેના પર્વખા-
 તાના મુખવાડી થયા હતા. એવળ ઈ. સ. ૧૭૫૬ થી સુરત ખાતે રહી
 ત્યાંની મરદુમ રોડ માણેકના પેટેડીના વહીવટ સંભાળતા હતા, અને
 મુંબઈના માણેકના રોડના પર્વખાતાનો વહીવટ એમના પોતા રોડ મન-
 ચેરના જમનના સંભાળતા હતા. એ પછી ઈ. સ. ૧૭૮૫ માં એવળ
 મુંબઈ આવ્યા હતા, અને એ પર્વખાતાનો વહીવટ પોતાને હસ્તક લીધો
 હતો તથા પોતાને નામે અતરે એક પેટેડી કાઢાડી દેવાનું સાધનો વેપાર
 તથા શરૂ કરી પૈસા સંભાળતા હતા. ઈ. સ. ૧૭૯૦ ના સડતાલાના
 દુકાણની વખતે મુંબઈનાથી વાખાના માર્ગે અતરે આવેલા જરથોસ્તી-
 એને એવળે પોતાના હસ્તકની મરદુમ માણેકના રોડવાડી પર્વખાતાની
 વાડીમાં ઉતારે આવેલા હતા. એવળે પોતાના ખાપ રોડ મનચેરના
 જમનના નામે મુંબઈના બાહરકોટ ખાતે એક દરેકેર ખાપાની તા. ૦
 ૨૪ મી તથા ૧૭૯૬ ને રીને પરકાવી હતી. એ વેલાની અતરેની
 પારસી પંચાયતના એવળ એક અકાબર હતા. એવળ રાજ (૧) ડા
 માફા ૭) મે. સેટેનવાડી સને ૧૧૬૭ યજ્ઞેશ્વરી, તા. ૦ ૧૨ મી એપ્રિલ
 ૧૭૯૮ ઇસવીને રીને ૬૧ વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

મુતવલી ત્રીજી.

સેઠ સોરાખજીની પછી એવજીના વડા દીકરા સેઠ નવરોજી સોરાખજી સેઠ મરદુમ માણેજી રોડના ધર્મખાતાંના ૩) ના મુતવલી થયા. તેમણે પોતાના બાઈઓ સેઠ ખમનજી તથા ફરાખજીની સાથે મહી પોતાના આપની સોરાખજી માણેજી રોડના નામથી આજ્ઞાતી વેપારની પેઢેડી ચલાવતા હતા. મરદુમ માણેજી રોડના ધર્મખાતાંના મુતવલીપણાંને અખત્યાર એવજીને મલ્યો હતો. ઈ.સ. ૧૮૦૩ ની મુખર્જીની મોટી આગની વેલાએ એવજી કૅટલીક સરકારી ઇમારતો બકી ગયાથી સરકારના અમલદારોને રહેવાને માટે પોતાના ઘરો ખાલી કરી આપ્યાં હતાં, અને તેનું કસું બાકું સરકાર પાસથી લીધું નહીં હતું. આથી સરકારે એવજીનો ઉપકાર માની આગમાં બકી ગયલી કૅટલીએક ખાલી જમીન તેના બાલામાં એવજીને ભેટ આપી હતી. એવજી મરનાર માણેજી રોડના ધર્મખાતાંનો વહીવટ ૧૫ વરસ વેર ચલાવ્યો હતો. એવજી રોજ રહે મો માહા ૨) ને રોડેનસાહી સને ૧૧૮૩ યમદેજરદી તા. ૩ જી હિસાબજર ૧૮૧૩ ઈસવીને રીને ૫૦ વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

મુતવલી ચોથા.

સેઠ નવરોજીની પછી તેમજીના વડા દીકરા સેઠ મેહરવાનજી નવ-

મુનવડી પ મા.
માણેશ મેરવાનશ શેડ.

શેઠ શેઠને મરદુમ માણેકજી શેઠના ધર્મખાતાના ૪) થા મુતવલીપણાને વહીવટ મળ્યો હતો. ઈ. સ. ૧૮૧૪ માં એવણે પોતાના કેટલાક કુટુંબીઓની સાથે મલી હોરમજી પુરશેણની કંપનીને નામે એક બીમાની કંપની ઉઘાડી હતી. એવણે પોતાના ભાઈઓ સાથે મજકુર માણેકજી શેઠના મુતવલીપણા સંબંધી કેટલોએક વાંધો ઉઠ્યો હતો, પણ તે સમાધાન થાય તેટલામાં એવણનું મરણ શેઠ ૭) મે. મ. ૩) એ શેઠેનશાહી સને ૧૧૮૮ ચત્રવૈશાકી, તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર ૧૮૧૮ ઇસવીને દીને ૪૩ વરસની ઉમરે નીપજ્યું હતું.

મુતવલી ૫) મે.

શેઠ મેરવાનજીની પછી એવણના વડા દીકરા શેઠ માણેકજી મેરવાનજી શેઠને મરદુમ માણેકજી શેઠના ધર્મખાતાના મુતવલીપણાને વહીવટ મળ્યો હતો. ઈ. સ. ૧૮૨૫ માં મુંબઈમાં પાણીની ટીપણી પડ્યાથી એવણે પોતાને હસતકની મરદુમ માણેકજી શેઠની વાડીના કંપાઉન્ડમાં જરથોસ્તીઓના વપરાસને માટે એક મોટા કુવો બંધાવ્યો હતો. એ કુવાપર નીચે પ્રમાણે તખ્તી કોતરવેલી છે—

“ સંવત ૧૮૮૧ તથા સને ૧૮૨૫ ઇસવી તથા સને ૧૧૯૪ ચત્રવૈશાકીના સાલ મધે એ કુવો શેઠ આ. માણેકજી

નવરોજી બીન શેઠ ફસતમજીના ધરમખાતાના હસાખ મધેથી
મુતવલી આઠ માણેકજી શેઠ મેરવાનજીએ ખંધાવ્યો છે.”

એજ વાદીનો વ્યસલ પુરાણો ઝોટલો બીસમાર થવાથી તે એવણે
ઉપેડાવી નાખી ઈ.સ. ૧૮૩૫ માં નવો ખંધાવ્યો હતો. એ જુના
ઝોટલાપર નીચે પ્રમાણે તખતી મારેલી હતી—

“શેઠ આઠ માણેકજી નવરોજીની એ વારી છે, તેથી
સંવત ૧૮૯૧ તથા સને ૧૮૩૫ હસવી તથા સને ૧૨૦૫
ચતુર્વિંશતીના સાલ મધે એ ઝોટલો શેઠ આઠ માણેકજી
નવરોજી બીન શેઠ ફસતમજીના ધરમખાતાના હસાખ મધેથી
મુતવલી આઠ માણેકજી શેઠ મેરવાનજી બીન શેઠ નવરોજીએ
ખનધાવેલો છે સહી.”

તથા બીજા બે ઝોટલા પણ જુના થવાથી તે ૧૮૪૩ માં ઉપેડાવી
નવેસરથી ખંધાવ્યા હતા. આ પાંચે ઝોટલા ઉપર નીચે મુજબ
તખતીઓ મારેલી હજુર મોજુદ છે—

શ્રી દાદાર દોરમજીની મદદ છે

“આએ ઝોટલો વરસ ૧૦૦) થી વધુ થયાનો ખનધા-
વેલો હતો. શેઠ આઠ માણેકજી નવરોજીએ, તે છેક જુનો
થઈ ગયો હતો, તેથી ઉપેડીને નવેસરથી શેઠ આઠ માણે-

કલ્હ નવરોજના ધર્મખાતાના હસાખ મધેથી મુતવલી. આઠ
માણેકલ્હ રોક મેરવાનજીએ ખનધાવેઓ છે. સાં ૧૮૯૯
ના, સને ૧૮૪૩ ઇસવી, સને ૧૨૧૨ યજ્ઞશ્રી.”

એમાના એક ઓટલાપર એજ વખતે માલ પણ ખંધાવ્યો હતો.
ઈ. સ. ૧૮૪૨ માં નવસારીની વડી દરમેદરને તાબેના લગરસાયના
મોખેદાના ધર્મખાતાંનું ફંડ ઉજું કરવામાં એવણે મુખ્ય આગેવાની લીધી
હતી, તથા તે ફંડના સેવટ સુધી એખલા દૂસટી હતા. ઇ. સ. ૧૮૪૬ માં
મુલેહના અમલદારોની બેન્ચે, દેશી મુલેહના અમલદારોના સામે થવા છતાં
ખજારોમાં ખેસનારા દુકાનદારો પાસેથી છાપો લેવાનો ઠેકાવ કર્યો તેથી
અધાં ખજારોમાં ખેસનારા દુકાનદારોએ દશ મહીના સુધી દુકાનો માડી
નહી, આથી કોટના રહેવાશીઓની વીપતી ટાલવાને માટે એવણે તે ત-
રફના દુકાનદારોને પોતાને હસતકની ઉપલી વાડીના ઓટલાઓપર દુકાનો
માડી દશ મહીના સુધી ખેસવા દીધા હતા. એજ મુજબ ઇ. સ. ૧૮૫૧
ના મુસલમાનોના દુલ્લડ વખતે બીડીખજાર, કાંદાવાલો મોહોલો અને ખા-
હારકોટના ધણાક પારસીઓ પોતાના ઘેરખાર ખાલી કરી કોટ અને
અંધનવાડી તરફ સંભાલતી જગામાં આવ્યા, તેઓમાના ગરીબોને એવણે
ઉપલી વાડીમાં કેટલુક સુધી ઉતારો આપ્યો હતો. મરદુમ માણેકલ્હ

શેઠના ધર્મખાતાના મુતવલીપણાને વહીવટ એવણે ૫૧ વરસની લાંબી મુદત સુધી ચલાવ્યો હતો. એવણે રોજ ૧૨ મો માહા ૯ મો શેઠન-શાહી સને ૧૨૩૮ ચત્રદ્વરદી, તા. ૩૧ મી મે ૧૮૬૯ ઇસવીને દીને ૭૨ વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા. એવણના ઉઠમણામાં એવણના વડા ખેટા તથા ગાદીવારસ શેઠ મેહેરવાનજી માણેકજી શેઠે નીચલો અનનુમન પત્ર રજુ કરી તે અતરેના ગુજરાતી વર્તમાનપત્રોમાં છપાવ્યો હતો—

“અનનુમનના સાહેબો—આપણા જરથોસ્તી ટોલાને માથે અગત્ય છે કે એક આપઅખત્યાર અને કાખેલ દસતુર હમેશાં જોઈએ. તે હું ઉમેદ રાખું છું કે સરવે અનનુમન કબુલ રાખશે, પણ એવું બનવા સાફ જરૂર છે કે એવા દસતુરના દરજ્જા તથા કાખેલીઅત મુજબ તેને સાફ કોઈ અનનુમન તરફથી મુકરર દરમાયાની ગોઠવણ થવી જોઈએ, અને તેને વાસતે એક ધટતું હમેશગીનું ફંડ ઉછું થવું જોઈએ, જેની પેદાશ મધેથી દરમાયાની જોઈતી ગોઠવણ થઈ શકે. આપે નેક કામ પાર પડે તો આપણા મોખેદોના ટોલાનેજ નહીં પણ સરવે જરથોસ્તી ટોલાને મોટું માન તથા કાયદો થશે. મારા મુરખીજી હમેશાં મોખેદોના ટોલા વીશે પોતાથી બને તેવી સેવા કરતા આવ્યા છે, અને તે સખખથી

મુનવલી દ. ડા.
મેરવાનજી માણેકજી શેડ.

આજ રોજે મારા ઉપર ફરજ આવી છે કે મારાથી બને તેમ મારા મુરખીજની ઈઆદગારી સાર આપ્ને નેક કામ કોઈ પ્રકારે અનબુમનની આગલ રજુ કરું. એ વીચારથી હું આપણી જરથોસ્તી અનબુમનના અકાબર સાહેબોને અરજ કરું છું કે તે મહેરબાન સાહેબો આગેવાની કરીને એક ઘટતું ફંડ ઉજી કરવાનું કામ શરૂ કરે તો મારા મુરખીજની ઈઆદગારીને સાર તે ફંડની અંદર હું રૂપ૦૦૦) અંકે પાંચ હજાર આપવાને હાજર છે. એ મારી અરજ ઉમેદ રાખું કે આપણા અકાબર સાહેબો તથા અનબુમન કબુલ રાખશે. રોજ ૧૪ મો માહા ૯ મો શેહેનશાહી સને ૧૨૩૮ યજ્ઞજરદી, તાં ૨ જુન ૧૮૬૯ ઈંગરેજી."

મુતવલી ૬) ડા.

શેડ માણેકજીની પછી એવણના વડા દીકરા શેડ મેહેરવાનજી માણેકજી શેડ પોતાના વડીલ મરહુમ મોટા માણેકજી શેડના ધર્મ-ખાતાંના ૬) ડા મુતવલી થયા હતા. તેવણ પ્રથમ ઈં સં ૧૮૪૫ થી અતરેની મીશરસ ઈવર્ટ લાયામની પેહેલીમાં બેઠાયલા હતા. ગણીતમાં વધારે ખખરદાર હોવાથી એવણે ઈં સં ૧૮૫૮ માં ઈંમેજી બાશામાં વ્યાજ ગણવાના કોણાઓનું એક પુસ્તક રચી પ્રગટ કીધું હતું. ઈં સં

૧૮૫૮ થી તે ૧૮૬૦ સુધી એવળ જરથોસ્તી છાકરીએની નીચાળ
 મંડળીની મજબામની નીચાળતા આનરરી ઉપરી હતા. ૧૮૬૨ માં
 સુરત મધે રસતમપદમાં વસનારા નવસારીની વડી દરેમહેરને તાબેના
 જગરસાયના મોખેદો તથા તેએને લગતા ખેડદીનાને લગતા રવાનાને
 અવલમંજલ પોલોઆપવાનું ફંડ ઉજુ થયું ત્યારથી તેના એક દૂસટી
 એવળ હતા. એજ સાલથી અતરેની એલેકઝાંટરા પ્રેસ કુલ ના એવળ
 એક ડાકરેકટર નેમાયા હતા. ઈ. સ. ૧૮૬૩ માં શેડ મનચેરજી
 કાવસજી લગતાના અથવા મનસુએ પ્રગટ કરેલા ગંગનામાના પુસ્તકના
 ઉદ્ધવા જાગમાં સડે ૭૮૯ થી તે ૬૬૬ સુધીમાં "પ્રીન્સ આલખર્ટ" ના
 મથાલાં હેડલ આપેલી ખીનાનો કુદ્ધ ઇંગ્રેજ સારી એખારતથી કવીતાનીજ
 પપમાં તરજુમે કરનારને રૂ. ૧૫૦૦) તું ઈનામ આપવાનું એવળે
 ૧૮૬૪ ના એપ્રેલ માસમાં છુપે નામે જાહેર કરવાથી તે તરજુમે
 મી. ૭૫૬૫. એચ. હેમીલ્ટને કરી એ ઈનામ એવળ પાસેથી મેળવી
 તેનું પુસ્તક છપાવ્યું હતું. ઈ. સ. ૧૮૬૬ માં પોતાના આપના
 મરણથી મરદુમ માણેકજી નવરોજી શેડના ધર્મખાતાના મુતવલીપણાનો
 જાગીવટ એવળને મદદો હતો, અને તેજ સાલથી એવળ નવસારીની
 વડી દરેમહેરને તાબેના જગરસાયના મોખેદોના મુખધના ધર્મખાતાના
 ફંડના આપની જગોપર દૂસટી થડ્યા હતા. એ પછી મુખધના શેડેનશાહી

પારસીઓમાં વડો રસતુર નેમવાની તથા મોબેદના બહુતર સંબંધી
 વાંધાઓને ફેસલો કરવાનું એવળે માથે લીધું હતું, તથા તે માટે
 કમીટી બીજેરે નેમી હતી, પણ કશું સેવટ આપ્યું નહીં. મુખ્ય મથે
 બીડીઅરના રસતા ઉપર કાંઠાવાળા મોઢાલામાં પારસીઓની છાત્રીઓને
 કેવળશી આપવા માટે એવળે તા. ૧ લી જુલાઈ ૧૮૭૧ થી પોતાને
 ખરચે એક નીશાળ સ્થાપી હતી, જે હજુર સુધી એમના નામથી
 એમના વારસ બજબાઈ અરદેશર શેઠ ચલાવે છે. તપસારી મથે એવળે એક
 નસાખાનું બંધાવી તે તા. ૬ ડી સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૨ ને દીને ત્યાંની
 અનજુમનને આપ્યું હતું. ૪૦ સં ૧૮૭૧ માં ઈરાનમાં પડેલા
 દુકાલ વખતે ત્યાંથી અતરે આવતા સેંકડો ગરીબ ઈરાની જરથોસ્તીઓને
 રાખવાને ચોપાટીની ધર્મશાળા ખસ નહીં પડવાથી એવળે કોટમાની
 પોતાને હસનકની મરદુમ માણેકજી શેઠની વાડીના ત્રણ એટલા પાંચ
 મહીના સુધી તેઓને રાખવા માટે મુક્ત આપ્યા હતા. પુતાના રહેવા-
 શીઓના ગરીબ બાલકોને કેવળશી આપવા માટે એવળે પોતાની ડાપુરી
 ખાતેની મીઠકામાંથી એક એકાડેદું મકાન ભેટ આપ્યું હતું. એવળે
 એક જુના “ફીએસન” હતા અને ૧૮૫૩ થી અતરેની “લાડજ
 રાઈટીંગ સ્ટાર”માં એડાયા હતા. મરદુમ માણેકજી શેઠના ધર્મખાતાના
 મુતવસીપણાને વહીવટ એવળે ફક્ત ૩૦ વરસ ચલાવ્યો હતો. એવળે

શાળ ૧૦ મો માહા ૬ ઠા શેઠેનસાહી સને ૧૨૪૨ ચત્રવર્ષી, તા. ૨૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૭૩ ઈસવીને દીને ૫૦ વરસની ઉમરે દુક થયા હતા.

મુતવલી ૭) મો.

શેઠ મેરવાનજીની પછી તેવળુના વડા દીકરા શેઠ અરદેશર મેરવાનજી શેઠ મરદુમ માણિકજી શેઠના ધર્મખાતાના ૭) મા મુતવલી નેમાયા હતા, અને તે વહીવટ રૂકત પાંચ વરસની દુક મુક્તજ ભોગવી જવાન વયે ઘોડાપરથી પડી જવાથી મરણ પામ્યા હતા. પોતાના બાપની જગ્યાએ મોખેદાને લખતાં બધાં ધર્મખાતાંઓના એવળુ દૂસટી હતા, અને બાપે સ્થાપેલી કાંઠાવાળા મોઢાલાની પારસી છાટીઓની નીચાળ એવળે પોતાના મરણ સુધી પોતાને ખરથે ચલાવી હતી. મુંબઈમાં સ્થાપેલી પારસી બોરડીંગ સ્કુલને માટે એવળે ૬૦ સ. ૧૮૭૭ માં પુણાની નજદીક હાપુરીમાં આવેલા પોતાના ખંગલા સસતે બાડે કેટલુક સુધી આપ્યા હતા. મુંબઈની મ્યુનીસીપાલ કોરપોરેશનના એવળુ ૧૮૭૫ થી એક મેમ્બર હતા. મરદુમ માણિકજી શેઠની ધર્મખાતાંની કાટની વાડીના જુના એટલા એવળે ઉખેડાવી નવેસરથી શણકાર રીતે બંધાવવા માડ્યા હતા. જ એવળુના મરણ પછી થોડેક દીવસે તઈઆર

भाषा: २७ रो: २१ डी: २१

મુનવલી ૭ મા.
અમરદેશ્વર મેરવાનજી શેઠ.

મુગલ્લી ૮ મા.
જનરલ અરધેશર શેઠ.

થયા હતા. એ બન્ને ઓટલાઓ ઉપર જુની તખ્તીઓ કાયમ રાખી તેની ફેડલ નીચે મુજબ નવી તખ્તી મારી છે—

“આ ઓટલાની ઈમારત મરદુમ શેડ આઠ માણેકજી નવરોજીના ધર્મખાતાના મુતવલી અરદેશર મેરવાનજી શેડે મજકુર ધર્મખાતાના હીસાખમાંથી નવેસરથી બંધાવી છે, સને ૧૨૪૭ ચક્રબજરી, સવંત ૧૯૩૪ ના તથા સને ૧૮૭૮ ઈસવી.”

એવળુનું મરણ રોજ ૨૭ મો માહા ૧) લો શેહેનશાહી સને ૧૨૩૮ ચક્રબજરી, તા. ૧૬ મી અક્ટોબર ૧૮૭૮ ઈસવીને દીને ૩૫ વરસની જવાન વયે નીપજ્યું હતું.

મુતવલી ૮) મો.

શેડ અરદેશર મેરવાનજી શેડ પછી એવળુના બાઈ જલભાઈ એવળુના પાત્રક થયા અને હાલ મરદુમ માણેકજી નવરોજી શેડના ધર્મખાતાના આડમા મુતવલી છે, તથા એવળુને એવળુના આપદાદાની માફક ધણાક જગરસાથ મોબેદોના ફંડના દૂસઠી ઠેલ્યા છે. ઈ. સ. ૧૮૮૫ ના સાલમાં સરકારે એવળુને “જસ્ટીસ ઓફ થી પીમ” નેમ્યા

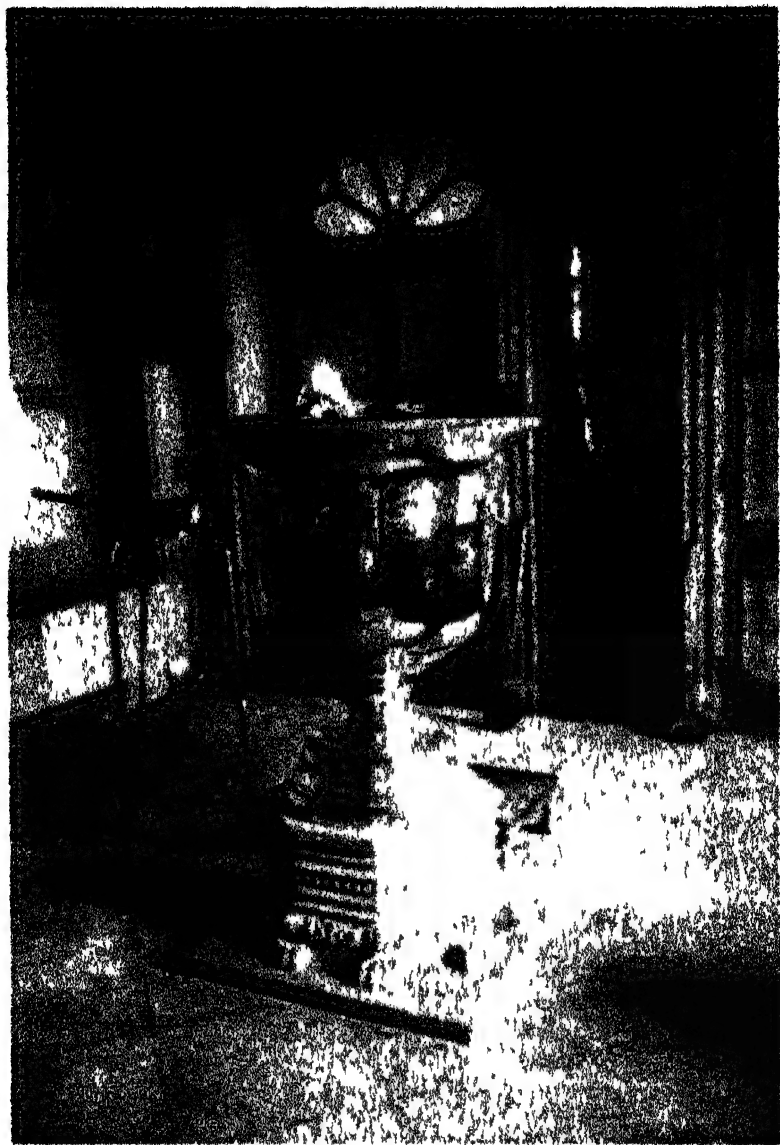
છે. શેઠ માણેકજી શેઠની કોટની દરેમેહેર સને ૧૮૯૧ ઈસવીમાં બીસમાર હાલતમાં આવા ગયાથી, ધર્મખાતાના ફંડમાંથી રૂ૮૦૦૦૦) હેથી હજાર ખરચી નવેસરથી “ પરસીપોલીસ સ્ટાઈવમાં ” એવણે બંધાવી છે અને નવા આદરાનવાળા ઓરડામાં એક રાણકદાર અને મોડુ રૂપાનું પાતરૂં રૂ૬૦૦૦) છ હજારની કીમતનું મુકાબું છે, અને એ દરેમેહેરમાં ચાર ભાશામાં નીચે પ્રમાણે તખ્તીઓ મારી છે—

“આ માણેકજી શેઠની દરેમેહેર આઠ માણેકજી નવરોજી શેઠે શેહેનશાહી સને ૧૧૦૨ યઝ્દજરદી તથા ૧૭૩૩ ઈસવીના સાલમાં બાંધી હતી. એ દરેમેહેર નવે પાએથી બજબાઈ અરદેશર શેઠ તે આઠ માણેકજી નવરોજીના વકફખાતાના આડમા મુતવલીએ શેહેનશાહી સને ૧૨૬૧ યઝ્દજરદી, સવંત ૧૯૪૮ ના તથા ઈસવી સને ૧૮૯૧ ના સાલમાં પાછી બાંધી છે.”

મજબામ તરફ આવેલા “નવરોજી હીલ”ની નીચેની અને ચીંચ બંદર રોડની પશ્ચીમ તરફની એમનીજ જગામાં વસતા મુસલમાન લોકહંવાળાઓની દુકાનો જ્યારે ઈ.સ. ૧૮૯૪ માં આગમાં બળી ગઈ, ત્યારે એ ગરીબ મુસલમાન ભાડુતોને મદદ કરવા સાર એવણે

માણેકજી શેઠની ઠાકની દરેમેદર.

માણિકજી સોઠની કોટની હરેમેકેરના આદરીઆનમાં બુદ્ધ
બોલીનું પાઠશાળા.

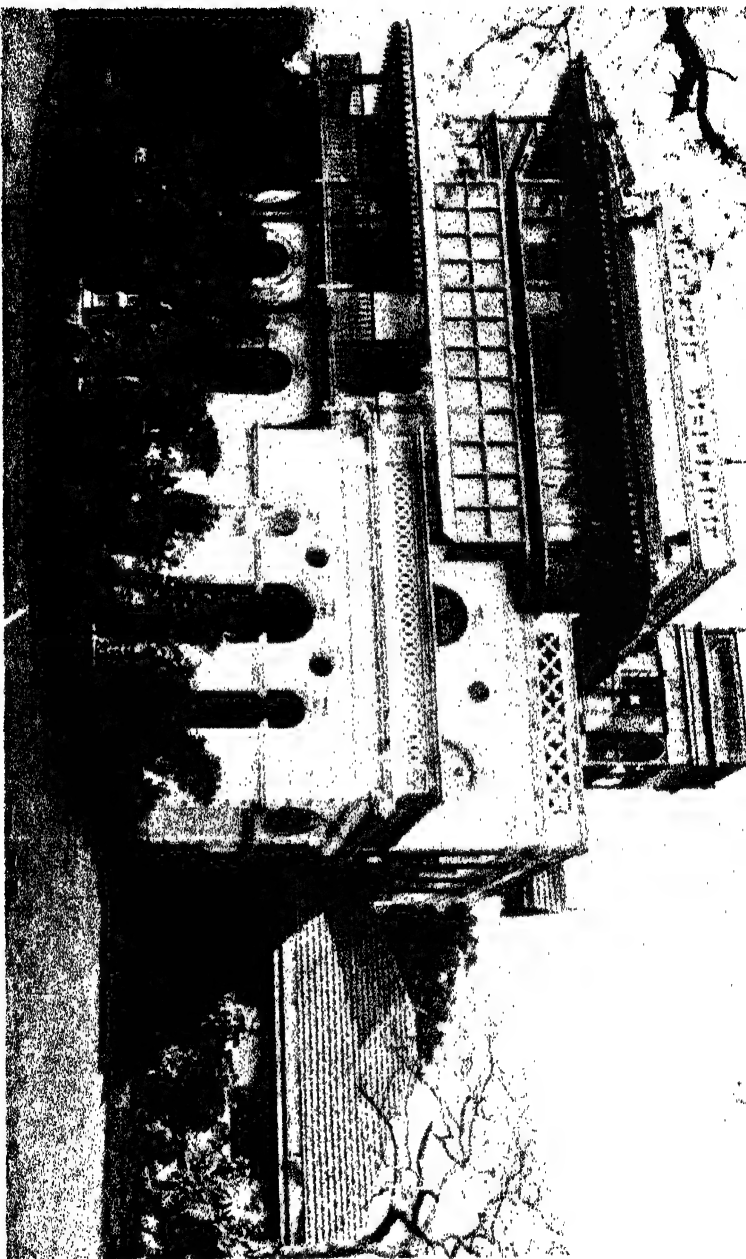
સવજી મહાદેવે ભાડું માફ કરી, બીજા એક વરસ સુધી વગર ભાડે એ લોકડાંના વેપારીઓને જગ્યા આપી હતી. એમ કીધાથી આસરે ૩૩૦૦૦૦૦) ત્રીસ હજાર જેટલી આવક તે વરસે એમની ઓછી થઈ છે. સને ૧૮૯૬ ના સાલમાં જ્યારે મરકી ફાટી નીકળી અને મુંબઈમાં વસનારા લોકો નાહાસ ભાગમાં પડ્યા, અને વેપારને ધણો પીડા લાગ્યો ત્યારે એવણે પોતાના સવજી હાઉસ તથા મુસલમાન ભાડુતોને ડાહ્યાર મહીનાનું ભાડું માફ કરીશું, અને તેથી હજારો રૂપિયાનો પ્રતિષ્ઠા એવણની આવકમાં તે વરસે થયો છે.

એ પ્રમાણે એવણ પોતાના ભાડુતોની સાથે ઘણી ઉદાર રીતે આલ્યાથી, અને પોતાના ભાડુતોને ઘટતી વખતે મદદ કર્યાથી એવણ ધણાજ માનીતા જાગીરદાર થઈ પડ્યા છે, અને એ કારણસર એમના સવજી ભાડુતોએ વખર માગવે અને ખુશીથી એવણને પોતાના “વોટ” આપી જે વાર મુંબઈની મ્યુનીસીપાલ કોર્પોરેશનના મેમ્બર દાખલ થઈ શકાયા છે. શેઠ મેરવાનજી માણેકજી શેઠની કાંઠવાળા મોઢોલાની જરથોસતી છાકરીઓની નીશાળ એવણ પોતાને ખરચે ચલાવે છે, અને પોતાની ચાર વારની યુરોપ તથા અમેરીકાની મુસાફરીઓથી સારું અનુભવ મેળવ્યો છે. એવણે મુંબઈના અત્યંત મનના આતશબેહેરામ

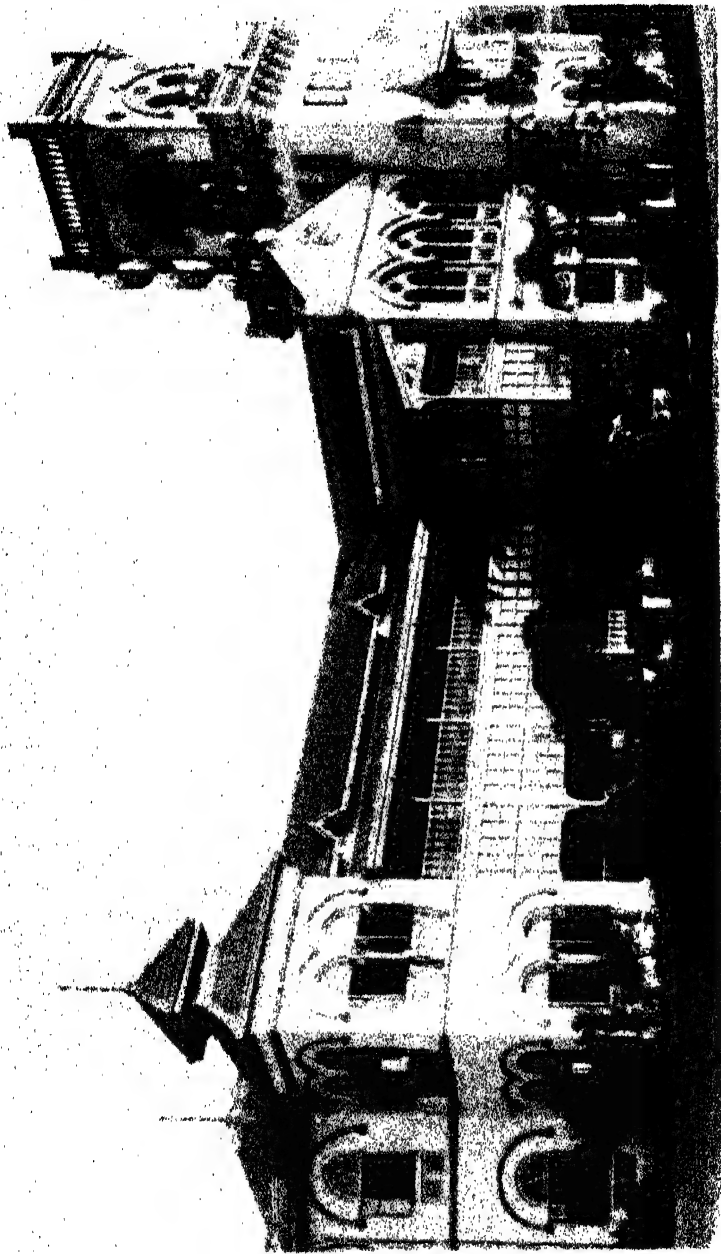
પરકવામાં ઈ. સ. ૧૮૬૭ માં મેટા ભાગ લીધો હતો, અને એજ
આતશબેદનામની કમીટીના એવળ પ્રેસીડન્ટ (સરનશીન) છે.

એવળનો જન્મ રોજ ૨૦ મે માહા ૨ એ શેફિનશાહી સને
૧૨૨૮ યજ્ઞેશ્વરી, તા. ૧૩ મી નવેમ્બર ૧૮૫૮ ઈસવી ને વાર
સનેકને હીને થયો હતો.

“श्री ३०८”-नवरोज दीव.

“गंगा बिनार” - गेहर रोड - भुवना हीन.

ઉપલા મરહુમ માણિકજી શેડના ધર્મખાતાના મુતવલીઓ શોવાય શેડ ખાનદાનમાં નીચલા બાણીતા મહસ્થો થઈ ગયા છે.

રૂસતમ માણિકના વડા દીકરા ફરામજીએ ઈ. સ. ૧૭૨૩ માં સુરતથી મુંબઈ આવી રહેડાણ કીધું હતું. અતરેના સરકારી અમલદારોમાં તેણે મોટા વગ ધરાવતા હતા, તથા મુંબઈમાં પંચાયત સ્થાપવામાં તેણેની આગેવાની હતી.

ફરામજીના વડા દીકરા કાવસજી ફરામજી શેડના તે પુનાવાલા ખાનખાદાદુર શેડ અરદેશર ખરશેદજી મુનસફના બપાવા, પોરદુગીઝાની તરફથી પુના તથા વશાઈ ખાતે કાનસલનું કામ કરવાને જતા હતા. સુરતના ઈંગ્લેજ અમલદારોએ તેણેને કાંઈક નોકરીઓ ખમવ્યાના બદલામાં રાદેલ તરફ થોડીક જમીન ઈનામમાં આપી હતી.

ફરામજીના બીજા દીકરાઓ એદલજી, દાદાભાઈ, ખરબેરજી તથા જમશેદજી ફરામજી શેડના પાણુ અતરેના બાણીતા વેપારીઓ તથા પારસી પંચાયતના અકાબરો હતા.

દાદાભાઈ માણિકજી શેડના તે મરહુમ માણિકજી નવરોજી શેડના જમાઈ તથા પાલક અવલમાં ખરશેદજી બહુમનજી શેડના દીકરા હતા,

પણ સસરાએ ઠરી હીવાથી તેવણના નામથી ઓલખાતા હતા. ઈં સં ૧૭૫૬ થી તેવણે સુરત ખાતે રહી ત્યાંની મરહુમ માણેકજી સોદની પેઢેડીના વહીવટ પોતાના સાહાદુ શેઠ સોરાબજી માણેકજી સાથે ચલાવ્યો હતો અને ૧૭૮૫ માં તેમના સાથનો વહીવટ છુટો કરવાને મુખર્દી આપ્યા હતા જ્યાં એમનું મરણ તા. ૫ મી એપ્રિલ ૧૭૮૫ ને દીને ૪૭ વરસની ઉંમરે નીપજ્યું હતું.

રૂસતમ માણેકના ખીજ દીકરા ખમનજી પોતાના બાપના હીસાબ તથા અગીર સંબંધી ઈંગ્રેજ હાહીવાલાઓ સાથે પડેલા વાંધાને માટે ઈં સં ૧૭૨૩ માં મુખર્દી ખાતે ગવરનરની હજુરમાં ફરીયાદ કરવાને આવેલા હતા તે પછી અતરેજ રહેણાં કીધું હતું. અતરેના સરકારી અમલદારોમાં તેવણ મોટા વગ ધરાવતા હતા, તથા પારસીની પંચાયત મુખર્દીમાં સ્થાપવામાં તેવણની પોતાના બાઈઓ સાથે મુખ્ય આગેવાની હતી.

એવણના વડા દીકરા નાનાભાઈ ખહમનજી શેઠના પોતાના બાપની જગાએ અતરેની પારસી પંચાયતના અકાબર હડયા હતા. તેવણ અતરેના એક મોટા જમીનદાર હતા. હાટમાં નાનાભાઈ ખમનજી મીટને નામે જે મોહોલો ઓલખાય છે તે એવણના નામ ઉપરથી છે.

એવણથી ઉતરતા ભાઈ ખરસોદાળ બમનજી શેઠના તે મરહુમ માણેકજી શેઠના બીજા જમાઈ તથા પાલક શેઠ ઠાકાભાઈ માણેકજી શેઠના ખાવા હતા. તેવણ સુરતમાંજ રહી મુંબઈ, ભરૂચ, ખંખાત વીગેરે દેશાવરો ખાતેનો મોટો વેપાર ચલાવતા હતા.

એવણના ત્રીજા ભાઈ મનચેરજી બમનજી શેઠના તે મરહુમ માણેકજી શેઠના વડા જમાઈ તથા પાલક શેઠ સોરાખજી માણેકજી શેઠના ખાવા હતા. તેવણ ઈ. સ. ૧૭૪૧ માં સુરતથી અતરે આવ્યા હતા, અને પોતાના ભાઈઓ સાથે દેશાવરોનો વેપાર ચલાવતા હતા. તે પછી ઈ. સ. ૧૭૪૮ માં પોતાના પીતરાઈ શેઠ માણેકજી નવરોજી શેઠના મરણ પછી તેમના ધર્મખાતાનો વહીવટ ઈ. સ. ૧૭૮૫ લગત એવણે ચલાવ્યો હતો. અતરેની પારસી પંચાયતના એવણ એક મુખ્ય અકાબર હતા તથા પોતે અનુબવી અને સર્વેથી જઈક હોવાથી અતરેના “મેયર”ની કોરટમાં પારસીઓના રેવાજ વીગેરેને માટે નીકલતા સલાહો ખાખે એવણનું મત લીધામાં આવતું હતું. એવણના દીકરા સોરાખજી માણેકજીએ મુંબઈના ખાદેરકોટ ખાતે પોતાના ખાવા મનચેરજીને નામે એક હરેમેદર બંધાવીને તા. ૨૪ મી નવેમ્બર ૧૭૯૬ ને દીને પર-
હાવી હતી. એ હરેમેદર પુરાણી ચવાથી તથા પાયો ખેસી જવાથી

સોરાખજીના વારસોએ તે ફરી નવેસરથી બંધાવી તા. ૧૯ મી નવેમ્બર ૧૮૨૨ ને દીને નવા આદરાન તખ્તનશીન કીધા હતા. એ ઈમારત પણ બીસમાર થવાથી એ દરેમેહેરના ફંદ મધેથી રૂ. ૩૦૦૦૦) ખર્ચી. તેના ટસ્તીઓએ નવેસરથી એ દરેમેહેર બંધાવી છે. તેમા જુના આદરાનને તા. ૩૧ મી ઓક્ટોબર ૧૮૯૧ ને દીને તખ્તનશીન કીધા હતા, તથા આતશના કેળજાને માટે ફરામજ હોરમજ શેહના તથા ખયુખાઈ ડાસાખાઈ શેહના તે હોરજીખાઈ હોરમજ શેહની દીકરીએ રૂ. ૧૦૦૦) નું એક મોકું રૂપાનું અફઝાનીયુ બેટ આપ્યું હતું. મનચેરજી શેહ તા. ૮ મી આગસ્ટ ૧૭૯૯ ને દીને ૮૮ વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવજીના થાયા બાઈ શાપુરજી ખમનજી શેહના પણ પોતાના બાઈઓ સાથે દેશાવરે ખાતેનો પરચુટણ વેપાર કરતા હતા. તેવાજી મુંબઈની પારસી પંચાયતના એક અકાબર હતા. અતરેના ફોટમાં "શાપુરજી શેહના ચકલા" ને નામે ૪ મોકોસો બોલખાય છે તે એવજીના નામપરથી છે.

એવજીના સહથી નામજા બાઈ બેરામજી ખમનજી શેહના પણ અતરેના એક બહીતા રહેવાસી તથા જમીનદાર હતા.

ફરમલ સોરાખલ શેઠના તે મરહુમ સોરાખલ માણેકલના નાવલા દીકરા અતરેના એક બાણીતા ગ્રહસ્થે હતા. તેઓએ શેઠ ખાન-ધાનના ખીજ કુટુંબીઓ સાથે મલી હોરમલ પુરશેદલની કુઠ ને નામે વીમાનો ૫ થી ચલાવવાને એક પેઢી કાઢાડી હતી, અને તેમાં લાગીઆ હતા. તેવણ તા. ૪ થી આગસ્ટ ૧૮૨૦ ને દીને ૬૩) વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા. એવાણના દીકરાઓ દોરાખલ, ફરફુનલ, પાલણલ, ધનલભાઈ, અને મનચેરલ અતરે બાણીતા ગ્રહસ્થે હતા. ચોથા ધનલભાઈએ વાહાણોને યરના સામાન (શીપ ચેંડલર) ની એક મોટી દુકાન કાઢાડી હતી. તથા છેલ્લા મનચેરલ ૮૦) વરસની બુજરોગ વયે તા. ૭ થી ફેબ્રુવારી ૧૮૭૬ ને દીને મરણ પામ્યા હતા.

ખમનલ સોરાખલ શેઠના તે મરહુમ સોરાખલ માણેકલ શેઠના ખીજ દીકરા અતરે એક બાણીતા ગ્રહસ્થે હતા. તેવણ પણ પોતાના મજકુર ભાઈની સાથે “હોરમલ પુરશેદલની કુઠ” ના નામથી વીમાની કંપનીમાં લાગીઆ હતા, અને બંગાલ ખાતેનો અકીક, રેશમ વીગરેનો વેપાર કરતા હતા. તેવણ તા. ૨ જી અક્ટોબર ૧૮૧૬ ને દીને ૬૨) વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના ઈશરા હોરમણ બમનણ સોઠના અતરેના એક બણીતા
 મહરમે તથા વેપારી હતા. ઇ. સ. ૧૮૨૧-૨૭ ની ઠપીસા વીરોની મોટી
 તકરારો વેલાએ ઈસી સોઢેનશાહી ઠપીસીના એવણ સેકેટરી હતા, તથા
 તે તકરારોમાં મેટિ ભાગ લીધો હતો. ઇ. સ. ૧૮૩૫ માં પુના મધે
 દોખમું બંધાવાની એવણે આગેવાની લીધી હતી. એ દોખમું બંધાવવા
 માટે પુનાના ઠેઠલાક વરયોસ્તીઓએ મુંબઈ મધે હોરમણ બમનણ
 સોઠના તથા માણેકજી મેરવાનજી સોઠનાને તા. ૧ લી તથા તા. ૭
 મી જુલાઈ ૧૮૩૪ ને રીને પોતે લખી આજ કીધી હતી. તે ઉપરથી
 એ સોઠાએ એ કામ માટે સાપુરજી મનચેરજી ગોરવાલાને લખી
 કુંગરનો કઠકો ૧ સોરાખજી રતનજી પટેલવાલા દોખમાની સામે પો-
 તાના મરકુમ વડવા સોઠ માણેકજી નવરોજી સોઠનાને નામે ખરીદાવ્યો
 હતો. અને તે ઉપર નવું દોખમું બાંધવાનું શરૂ કીધું હતું. એ દોખમું
 તદ્દખ્યાર ધવાથી તા. ૨૮ મી એપ્રિલ ૧૮૩૫ ને રીને પરડવામાં
 આપ્યું હતું, તથા તેપર રૂ. ૧૦૧૯ નો ખર્ચ થયો હતો. તેમા રૂ. ૭૪)
 પુણના વરયોસ્તીઓએ ઉપરાણુ કરી બર્ધો હતા, તથા બાકીની રકમ
 અતરેથી સોઠા હોરમણ બમનજી સોઠના, માણેકજી મેરવાનજી સોઠના,
 સોરાખજી સાપુરજી સોઠના, તથા સાધનાઈ તથાવાનજી સોઠનાએ બરી
 હતી. એ દોખમું પરડવાની આગમજ તા. ૮ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૩૫

ને દીને પુણ્યા પશ્ચાત્ત જરથોસ્તી મહસ્ત્રોએ ૬૭ રૂપીયાના સરકારી સ્થાપના કાગજ ઉપર હોરમજી બામનજી રોકના તથા માણેજી ચેરવાનજી રોકનાને નામનો એક લેખ કરી મુંબઈ મોકલ્યો હતો, અને તેમાં એ હોરમજીની તથા પુણ્યાની તરીકે હોરમજીના સમક્ષ મુતવક્તીપણાનો હક એમણે બંને સાહેબોને આપ્યો હતો, (પારસી પરકાશ સફે ૨૮૧), તથા તેના ખર્ચનો હેતુક સાગ આપ્યો હતો. મુંબઈની પારસી પંચાયતના એવણ એક અકાબર તથા સર જમશેદજી છજીભાઈ પારસી બેનેવોલન્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુશનના એક અધીકારી હતા. એવણ તા. ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૮૫૩ ને દીને ૭૧) વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના વડા દીકરા હીરજીભાઈ હોરમજી રોકના મુંબઈની પારસી પંચાયતના ફંડના ઈ. સ. ૧૮૫૫ થી એક ટ્રસ્ટી હતા, અને પંચાયતના કામ ઉપર પણ ધ્યાન આપતા હતા. સર જમશેદજી છજીભાઈ પારસી બેનેવોલન્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુશનના પણ એવણ ૧૮૫૬ થી અધીકારી હતા. પારસીઓને મટિ ધારા બંધાવી મંગાવવા સાર મુકરર થયેલી કારણનાર મંડળીના એવણ સફઆતથી એક અધીકારી તથા ૧૮૫૯ થી નાયબે સરનથીત, તેમજ જરથોસ્તી હાકદીઓની નીલાળ મંડળીના ૧૮૫૮ માં તેની સ્થાપનાથીજ નાયબે સરનથીત હતા. મરહુમ

હોરમજી ખમનજી વાડીયાના આતમપેહેરામના ૧૮૩૪ થી ૧૮૪૬
મુખીના ખોયના વારાના રૂ.૭૦૦૦) જે એમના ખાવા તથા તે પછી
એમને અને એમના ભાઈ શેડ હરામજીને હસતક સાંખી મુદત મુખી
બાંધામાં હતા, તે એમણે સાચવીને રૂ.૪૨૦૦૦) મુખી વ્યાજ વધારી
૧૮૮૫ માં હાઈ કોર્ટ ઈલેક્ષા ટરસ્ટીઓને સ્વાધીન કીધા હતા. એવણુ
મરણુ તા. ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૮ ને દીને ૮૪) વરસની યુગરોગ
વયે નીપજુ હતું.

દાદાભાઈ નશરવાનજી શેડના તે મરહુમ નશરવાનજી એલજી
હરામજી શેડનાના વડા દીકરા તાડીચરીવાડા મુસા માપજાના મુખઈ
ખાતેના આડતીઆ હોવાથી “દાદાભાઈ માપજા”ના નામથી ઓળખાતા
હતા. મુસા માપજાવાડાઓની આડત ઉપરાંત એઓ મજબાર કોર્ટ
ખાખીનો પરચુદણ વેપાર ચલાવતા હતા. એવણુ તા. ૭ મી આગસ્ટ
૧૮૬૦ ને દીને ૮૬) વરસની યુગરોગ વયે મરણુ પામ્યા હતા.

નશરવાનજી નવરોજી શેડના તે મરહુમ શેડ નવરોજી સોરાખજી
શેડનાના ખીજ દીકરા પણ અતરેના એક જણોતા મહસ્થ હતા. તેણુ
શેડ ખાતલાવના કુટુંબીઓએ સ્થાપેલી “હોરમજી ખરશેદજીનો મુન્”ની

ચીમાની પેહેડીના એક ભાગીઆ હતા, અને તા. ૧૪ મી જુન ૧૮૩૩ ને દીને ૪૫) વરસની વયે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના નાધલા ભાઈ નાનાભાઈ નવરોજી રોડના પણ અતરેના બાણીતા ગ્રહસ્થ હતા. તેવણ પ્રથમમાં ચીનનો વેપાર ચલાવતા હતા, અને “રાયલ માર્સેટ” નામનું એક વાહાણ પણ એ ભાગીઆઓ સાથે ખરીદીયું હતું. તેવણ તા. ૫ મી માર્ચ ૧૮૬૬ ને દીને ૭૫) વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

ખમનજી નવરોજી રોડના તે મરહુમ નવરોજી નશરવાનજી રોડનાના દીકરા પ્રથમમાં પોતાના ભાઈઓ ખરોદજી તથા પેસનજી નવરોજી અને ધનજીભાઈ તથા દોરાબજી કરામજી રોડનાની સાથે ભાગમાં ખરોદજી પેસનજીની કુળ ને નામે વાહાણોના ખરનો સામાન, રંગ, તેલ, વીગેરે શીપ ચાંદલરનો વેપાર કરતા હતા. તે પછી ઇ. સ. ૧૮૪૨ થી રોડ જમશેદજી ધનજીભાઈ રોડનાની સાથે “જમશેદજી ખમનજીની કુળ” ને નામે એજ ધંધો ચાલુ રાખ્યો હતો. એવણ તા. ૨૦ મી જુન ૧૮૬૫ ને દીને ૭૨) વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના દીકરા ફરામણ ખમતણ સોઠના પ્રવેશમાં શીપ વાંડજર અને તે પછી ડુબાસનું કામ મેઢા પાયા ઉપર કરતા હતા. એવણનું ખમતણ અસાધારણ રીતે કઠાવર હતું. એવણ તા. ૨૩) મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૩ ને દીને (૨) વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

મેઢેરવાનણ ખરસોઈ સોઠના, તે ખરસોઈ ખમતણ સોઠનાના ખીજા દીકરા પેતાના વડા ભાઈ ઘાઘભાઈ માણેકણ સોઠના, કે જેવણ મરકુમ સોઠ માણેકણ નવરોઈ સોઠના એક જભાઈ તથા પાસક થતા હતા, તેમના ૬૦ સં ૧૭૮૫ માં મરણ પાદ તેમના કુલોને માટે સોઠ સોરાળણ માણેકણ સોઠના સાથે અતરેના “મેયર” તથા તે પછી “સીકારડર”ની કોશ્ટમાં કલખો લડતા હતા, કે જે કલખો ૩૦) વરસે પુરો થયો હતો. એવણ તા. ૧૫ મી એપ્રિલ ૧૮૨૬ ને દીને ૮૧) વરસની જીજરોજ ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના દીકરા ફરામણ ઘાઘભાઈ સોઠના મરકુમ ઘાઘભાઈ માણેકણ સોઠનાના પાસક થયાથી તેવણના નામ સાથે ઓલખાતા હતા. તેવણને પેતાના સસરાની સપલી દેવત તથા મીઠકત ખડ્યાથી એક મોટી પુછ ધરાવતા હતા. તેવણ તા. ૨૫ મી મે ૧૮૩૦ ને દીને ૪૬) વરસની ઉમરે મરણ પામ્યા હતા.

ખરોડી કાવસી સેડ, તે મરહુમ કાવસી દશમી રોડના નાના ઠીકણ પ્રથમમાં પુણા મધે મોટી ખરોડી જમરોડીના હાથ હેઠલ મોડીક મુલત સુધી હતા, તે પછી ઇ. સ. ૧૮૧૫ માં મોડીના મુજરના બાદ પુણા, અહમદનગર, વીગેરે એમણના ગામો ખાતેના વેપાર કરના માટેનો હતો. એવણ અહમદનગરમાં તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૨૮ ને દીને ૭૫) વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના વડા દીકરા નશરવાનજી ખરોડી રોડના ઇ. સ. ૧૮૫૪ થી “પુણા હાર્સ”ના રેસીડામાં ખખણીના હોધા ઉપર રહેતા હતા. ત્યારથી તે ઇ. સ. ૧૮૨૬ સુધીના બાર વરસના અરસામાં “કવારટર માસ્ટર” “એડજુટન્ટ” તથા “પે માસ્ટર”ના ઓધાઓ પણ ચલાવ્યા હતા. તે પછી ૧૮૨૬ ના આગસ્ટ માસથી સરકારે રેસીડાનો ખરબ પટાડ્યો તેને લીધે એવણની નોકરી જવાયા પ્રથમ અહમદનગર, ને તે બાદ ૧૮૩૦ થી પુણે આવી વકીલતું કામ કરતા હતા, અને પુણા મધેજ તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બર ૧૮૪૪ ને દીને ૫૮) વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના નાના ભાઈ ખાનબાહાદુર અરદેશર ખરોડી રોડના મુનશી પણ પેહેલ વેહેલા ઇ. સ. ૧૮૧૭ માં “પુણા હાર્સ”માં એક

રીઆલદાર તરીકે રહેયા હતા. ૧૮૧૮ માં પુણાની પાસે કોરમામ આગલ લડાઈ થઈ તે વેલાએ બાહાદુરી બતાવવા માટે એવણને એક રૂપાંત્ર આંક મેટ મળ્યો હતો. ૧૮૨૭ માં એવણે વકીલની પરીક્ષા આપી પુણાની મુનસફ કોર્ટમાં વકીલાતનું કામ ચલાવા માડ્યું હતું. ૧૮૪૫ માં એવણને થડગામ, તે બાદ જુનેર, અને તે પછી પુણાના મુનસફ નેમ્યા હતા. ૧૮૬૭ માં એવણે બ્રહ્મદેવે લીધે પેનશન લીધું, તે વેલાએ તા. ૧૩ મી ડીસેમ્બરે પુણાના સધલા લોકોની એક બહેર સભા મેળવી કમ્પ્યુતા સરકારના એજન્ટ મી. એફ. લાયોડે એવણને એક માનપત્ર તથા શયાલ અને હીરાની વીંટી મેટ આપી. ૧૮૭૩ માં સરકારે એવણને પુણાના આનરરી મેજિસ્ટ્રેટનો ઓર્ધો તથા ઈ. સ. ૧૮૭૭ માં ખાનબાહાદુરનો ખેતાબ આપ્યો હતો. એવણ તા. ૧૨ મી ડીસેમ્બર ૧૮૮૨ ને દીને ૮૨) વરસની બ્રહ્મદેવે વયે પુણા મધે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના વડા દીકરા ખાનબાહાદુર ફરામજી નશરવાનજી શેઠના પોતાના કાકા નશરવાનજી ખરશેદજી શેઠનાના પાલક થવાથી તેમના નામ સાથે એવજાયાતા હતા. તેણે પ્રથમમાં અહમદનગર અને તે પછી પુણાના ફોજદાર નેમ્યા હતા. ૧૮૫૭ માં બલવા વખતે એવણે પુણા

મધે સરકારની પશ્ચીક જીવ સંસ્થાની નીમકહવાલીબરી નોકરીઓ
 ખાતરી, તે માટે નામદાર સરકારે તા. ૧૩ મી મે ૧૮૫૮ ને દીને
 એવણને ખાતસાહેબનો ખેતાબ, તથા "જેકબ રાઈફલ"ની એક ખંડુક
 બેટ આપી હતી. ઈ. સ. ૧૮૬૦ ના મે માસમાં એવણને સુરતના
 હજુર ડોપુટી કલેક્ટર અને માલસેટ નેમ્યા હતા, અને તે પછી એજ
 આધ્યા ઉપર એવણની પુણા, ખેડા, પંચમાહાલ, અહમદનગર અને
 નાસિક ખાતે અવારનવાર બદલી થઈ હતી. છેલ્લા ૧૮૭૬ માં થોડા
 અને અહમદનગર વચ્ચે હુદારાઓએ સરકારી મેલ લુટ્યો, તે વેલાએ
 એવણ પણ મેલના તાંગામાં બેઠેલા હોનાથી, એવણને પાડી નાખી
 પુસકલ માર માર્યો હતો, જેથી સરીરને પછી ઈજ થઈ હતી, અને તેની
 નાતવાનીને લીધે તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૮૮૦ ને દીનથી પેનશન લઈ
 આધ્યા છોડીઓ હતો. જે પછી નામદાર સરકારે એવણને ખાતખાહાદુરનો
 ખેતાબ તથા એવણને પેહલા વરગના સરદારનું માન આપ્યું હતું.
 એવણ તા. ૭ મી નવેમ્બર ૧૮૮૨ ને દીને ૬૨) વરસની ઉંમરે
 મરણ પામ્યા હતા.

એવણના ખીજ ભાઈ બેજનજી આરદેશર શેઠના ૧૮૫૭ માં
 ખીરાદ પ્રાંતના એલીચપોરના ફાજદાર, તથા તે પછી જલગામ, ખાલાપોર

અને આકાશના તેહેસીલદાર નેમાયા હતા, અને છેલ્લી જગોપર તા. ૨૭ મી જાનેવારી ૧૮૬૬ ને દીને ૪૫) વરસની ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

એવણના નાના ભાઈ ધનજીભાઈ કાવસજી શેઠના પોતાના મામા કાવસજી નચરવાનજી બેહરામદાદાના પાલક ચચલા દેવાથી તેમના નામ સાથે ઓણખાતા હતા. પોતાની નાધલી વયથી એઓ સરકારી નોકરીમાં રહેયા હતા, અને ઇ. સ. ૧૮૫૬ થી અહમદનગર જીલ્લા, પાટોડા તથા ચવલા તાલુકાઓના ફોજદાર હતા. એ દરમિયાન તા. ૨૦ મી જાનેવારી ૧૮૫૮ ને દીને મુંડવાર તાલુકામાં બીલ લોકોના હુલડ વખતે જર જોલીઓના મારામાંથી હીમત કરીને એક યુરોપીયન અમલદારનો જીવ બચાવ્યો હતો. તે બાદ એઓ થોડીક મુદત સુધી મુરતના ફોજદાર તથા નાસકના પહેલા વરગના મામલતદાર નેમાયા હતા. ૧૮૬૫ માં એઓને સતારાના હીઝીકટ ડેપુટી કલેક્ટર અને માજીસ્ટ્રેટનો ઓર્ધો મળ્યો હતો, જે સાત વરસ સુધી ચલાવી તા. ૩૧ મી મે ૧૮૭૨ ને દીને સતારામાંજ ૩૭) વરસની જવાન વયે મરણ પામ્યા હતા.

હોરમજી પેસતનજી શેઠના, તે પેસતનજી ડોસાભાઈ શેઠનાના નાના દીકરા પ્રથમમાં અતરે દુબાસનું કામ કરતા હતા. તે પછી

ઈસવી સન ૧૮૫૨ માં અતરેથી કરાંચી જઈ ત્યાં મેથર્સ નીકલની
કુળ તથા ફીનલે કલાર્કની કુળ હસતકના વાહાણે તથા ઇસ્ટીમરના
કુખાસનું કામ કરતા હતા. ઇ. સ. ૧૮૬૬ માં કરાંચીની કાંપમાં
એવણે સેક યાપુરજી હોરમજી સોપારીવાલા સાથે મલી એક નશાખાનું
ખંધાવ્યું હતું. એવણનું મરણ કરાંચી મધેજ તા. ૨૨ મી જુલાઈ
૧૮૭૨ ને દીને ૪૮) વરસની ઉંમરે નીપજ્યું હતું.

સેક ખરશેજી માણેકજી સેક, મુંબઈના પારસીઓમાં જાણીતા
મહસ્થ હતા. તેણે મરહુમ માણેકજી મેહેરવાનજી સેકના ખીજ દીકરા
હતા, અને નવસારીની વડી હરેમેહેરને તાબેના ભગરસાયના મોબેદોના
ધર્મખાતાના તથા સુરતના રસતમપરાના ભગરસાય મોબેદો તથા તેને
લગતા બેહેદીનાને અવલમંજલ પોહોંચાડવાના ફંડના સેવટ સુધી દૂસ્ટી
હતા. જરથોસ્તી છાકરીઓની નીશાલ મંડળી, મુલ્કાં ફીરોઝ મદ્રેસા,
વીગેરે પારસીઓને લગતાં કેટલાંક ધર્મખાતાના એવણ ખખતચી, દૂસ્ટી,
વીગેરે હતા. ભગરસાયના મોબેદોને એવણે કેટલીક વેલાએ ધણી મદદ
કીધી હતી. એવણ રાજ ૨૬ મો માહા ૫ મો શેહેનશાહી સને ૧૨૫૯
ચત્રજ્જરદી, તા. ૯ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૦ ને દીને ૬૫) વરસની
ઉંમરે મરણ પામ્યા હતા.

આદ્યા મુતવલી બહાઈ અરદેયર શેઠે એક લખાયા બરેલો ચીઠ
 ડુંગર ઉપર ઉભેલો ચીતારીને તથા તેની હેઠે Hoo Majorum opus
 કરી લખીને પોતાનો “ ફેમીલી ફેસ્ટ ” ધારણ કર્યો છે. એ
 લેટીન ભેસીતો બીનીંગ “ આ માહારા આપદાદાનું કાર્ય છે,
 (This is the work of my forefathers)” કરી યાચ છે. આ ફેસ્ટમાં ચી-
 તારેલો ડુંગર નવરોજી હીલ સુચવે છે, અને તેથી એનો બીનીંગ એમ
 છે જ, જમ સહી પોતાના આર્યાદી (Majestie) દેખાવ સાથે બીજા
 બનવરોમાં ઉંચી પાલી રેઠવી રાખે છે, તેમ શેઠ માણેકજી નવરોજી
 શેઠે સ્થાપેલા વઢફના વારસો એ ડુંગર (નવરોજી હીલ) ઉપર નજીક
 પોણા બે સો વચા મુચ્ચતકીમ કરી ઠામ કરી પોતાની અસીલ તોખમ તથા
 પાલી રેઠવી રાખી છે.

इमीली इस्ट.

શેઠ માણેકજી નવરોજી શેઠે ૬૦ સં ૧૭૪૮ ના
સાલમાં કરેલું વકફનામું તથા વરીયતનામું
નીચે જણાવેલી મતલબનું છે.

આઃ શ્રી મુખર્દ મધે સંવત ૧૮૦૪ ના વરખે ચૈત્ર ૧૬ ૨)
વાર સોમે શેઠ ૨૭) માહા ૬), તાં ૪ એપરેલ સને ૧૭૪૮ અંગરેજીને
દને જોગ લખતન અધ્યાજ માણેકજી ગુાં શેઠ નવરોજી રૂસતમજી. જત
અમેએ અમારા ખાયામાલમાંથી પોતાની તનહસ્તી તથા કમાલ અકલ
તથા હાથપગે તથા આપે સરવે સલામતી તથા પોતાની રાજી રકખંદ
સાથે એ વકફનામું કરું છે. ને તમામ કમાલ વાડી ૩) જલુના ગ્રાડ
નાલીઅરી વીગેરે જે ગ્રાડ વાડીમાં હોએ તથા વાડીમાં બેર હોએ તે
સાથે વકફ કરી છે, પોતાની ખુશીએ તે વાડીઓની વીગત :—

૧. વાડી ૧ બોઢણા વાડી પાલવા ઉપર છે તે મધે નાલીઅરીના
ગ્રાડ છે, તથા સોપારીના ગ્રાડ વીગેરે જે ગ્રાડ છે, તથા કુવો ૧)
ખાંધેલો છે, રહેંટ ૪) આરનો પથરે ખાંધેલો છે, તથા ધર ખાંધેલું
છે, તે સરવે અમારા ખાપ શેઠ નવરોજી રૂસતમજીએ વેચાતું
હીધું છે, ચલુવી ખાખુ તંબક ચરાફ પાસેથી રૂપાઆ ૬૫૦)

અંકે નવસો પચાસ વાસતે તેનું ખત અસલ છે, તે ફારટમાં રજીસ્ટર છે. તા. ૧૫ મી જુન સને ૧૭૩૦ અંગરેજીએ; તે ઉપર કમાચ કરી ખીજાં ગ્રાડ નાલીઅરી વીગેરે વાવીઆં તે વાડી અમને અમારા બાપ શેડ નવરોજી રૂસતમજીની પાંતીની છે.

૧. વાડી ૧ ધરવાડી બહાં અમે રહીએ (અ) તે ધરવાડી અમારા ધર પછવાડે વાડી છે. તે જણ ૩) ત્રણ પાસેથી વેચાતી લીધી છે. તેમાં નાલીઅરનાં ગ્રાડ છે, તથા ખીજાં ગ્રાડ છે, તા. ૧૫૫૩ (=છાપર) ૧) નાતને જમવાનું છે તથા વખાર ૨) એ ઘાસ ભરવાની છે, તથા શાપર ૧) તેમાં વાડવેલ રહેછે. તે ધર તથા છાપર ૧) હમણાં નવું બાંધેલું છે મરઘાને વાસતે તેની વીગત:—

૧. વાડી ૧) એક સોની શીપત તાનકોજી તથા સોની મા-ધવજી તાનકોજીની વેચાતી લીધી છે. રૂપીઆ ૧૩૮૦) અંકે તેરસો હેંસી માટે તારીખ ૨૯ મી જાનેવારી સને ૧૭૭૧, તેનું ખત અસલ છે રજીસ્ટર.

૧. વાડીનો કટકો ૧) મા(હા)ડ ૨૪) ચોવીશનો એને લગતો હતો તે મોટી જીજીબાઈ જમશેજી પાસેથી વેચાતો લીધો

૩૨૪૦) ખસેં ચાલીસ વાસતે તે તા. ૧ ડી એપ્રિલ
સને ૧૭૩૨, તેનું ખત અસલ છે રજીસ્ટર.

૧. વાડીનો કટકો ૧) માડ ૧૪) ચઢનો સરકારનો એ વા-
ડીને લગતો હતો. તે સરકાર કુંપનીમાંથી વેચાતો લીધો
૩૭૦) સીતેર વાસતે, તા. ૨૦ જાનેવારી સને ૧૭૩૨-૩૩
હસતે જનદરાલ રાખટ કોએન પાસેથી,

એની વીગતે વેચાતી જણુ ૩) તણ પાસેથી લેધને. એના ખત અસલ
છે, તે કોરટમાં રજીસ્ટર છે. તે એ વાડી એક સલંગ આખી અમારી
કરી છે, હવે એમાં કોઈનો માડ એક નથી. એ વાડીમાં કુલ ૧) એક
ખાંધેલો છે. એ વાડી રહેંટ ૨) ની, એમાં ગ્રાડ નાલીએરી વીગેરે જે
ગ્રાડ હોય તે સધલાં અમને અમારા ખાપથી પોંતી છે.

૧. વાડી ૧) શુરવડી મોદી જીજીભાઈ જમશેદજીની તે અમો (એ)
વેચાતી લીધી છે. મોદી હીરજીભાઈ જીજીભાઈ તથા મોદી બો-
ગાભાઈ તથા મોદી માણેકજી જીજીભાઈ જુમલે જણુ તણ પાસેથી
વેચાતી લીધી છે. અમો (એ) પોતે ૩૨૫૦૧) અંકે પચીસસો
એક તેનાનું ખત ૧) તણ ભાઈના નામ સાથે લખાવી લીધું

છે, તે રજીસ્ટર દોરતમાં કરાવું છે. તે મધે નાલીએરીના ઝાડ
તથા આંખાના ઝાડ વીગેરે જે ઝાડ હોય તે સરવે, તથા કુવા ર)
છે. ને એ વાડી ત્રણ રેહેટની છે તે સપલી વકફ કીધી છે.

એની વીગતે વાડી ૩) ત્રણ અમે વકફ કીધી છે, એટલે ધરમનાં કામને
આપી છે. તેનું કારણ એ જે વાડી ૩) અમારી મીલકત હતી તે
આજ દીન સુધી અમારા કબજામાં હતી. તે સરવે હદ, બોંય, તથા માડ
અમારા ખાપે તથા અમેએ વેચાતા લીધા છે. એ વાડીએ અમારી
છે, ને સરકારનું દસતુર પેસ છે. વાડી પ્રમાણે ને બોંય પ્રમાણે પેસ
સરકારનું વરસો વરસ આપીએ છે. તે આપીને બાકી પેદાસ ખરચમાં
લાવે, તથા વાડીના કામનો સામાન તથા ખલદ તથા રેહેટ સાથે જે
હોય થોડા અથવા ઘણા તે સરવે સાથે વકફ કીધી છે. તે સહી રી (=છે).
તેની હકીકત એ જે હવે એ વાડી અમેથી અથવા અમારા વારસો કોઈથી
વેચાએ નહીં, અથવા ખડસાએ નહીં, તથા ગીરલી મુકાએ નહીં, તથા
કોઈ વારસ એ વાડીનો થાએ નહીં, તથા માલ ખાવંદ થાએ નહીં.
હરએક સખખથી એનો વારસ ખોદાએ. એ (=આ) ફુનઆ (=ફુનીઆ)
ફના મુકામ થાએ તોંહાં સુધી એ વાડીનો કોઈ મુખ્લહેમ થાએ નહીં.
સરવેનો વારસ ખોદાએ છે, ને એ વકફની સરત મેં કીધી છે જે
તોંહાં લગી અમે પોતે હઆતશુ (=દીમાત રહીશુ) તોંહાં લગી તો હ

એનો મુતવલી થું (=છુ) ઈસતકમાલ સાથે જે બાણું તે કરું. ને
 એ વાડીઓની ઉપજના પૈસા જેને બાણું તેને આણું કે નહીં આણું.
 જે ઠેકાણે મારું હલ (=દીલ) થાએ તાંહાં આણું. ને ખરચને વધારું
 અથવા ઘટાડું ને કાઢને કાંઈ બકરીય કરું કે નહીં કરું તે મારો
 અખતીઆર છે. એ રીતે મીશલત અમે અમારી કરી છે. એ બાબત
 કાંઈનું બોલવું અમારી ઉપર પોંડાયે નહીં.

ખીજી હકીકત એ જે મારો વાંકો (=મરણ) થયા પછે અમારા
 બેટાની ઓલાદ હોએ અથવા શો (=છો) કરાના શોકરા હોએ તથા
 તેના છોકરાની ઓલાદ હોએ, તે પેડી દર પેડી બહાં લગી અમારી નશલ
 હોએ તેમા જે કાઢ વડો હોએ તે એ વકફનો મુતવલી થાએ. કદાચ
 શોકરાની ઓલાદ નહીં હોએ તો શોકરીની ઓલાદ હોય, તથા શોકરીની
 છોકરીની ઓલાદ હોએ, અથવા છોકરીની શોકરી તેની શોકરીની ઓલાદ
 હોએ તેમાં જે વડો ને સમજી હોએ તે મુતવલી થાએ, જે વેલા ફરમાએથ
 પઠવાની વખત અમારા વારસનું નામ લેએ.

એ વાડી ૩) ની પેદાર રૂપીયા ૬૦૦) અંકે (રૂપીયા) છશો છે
 તેમાંથી બાદ રૂપીયા ૨૫૦) અંકે અડીસે વાડીઓનો ખરચ, ને બાકી રૂપીયા
 ૩૫૦) અંકે ત્રણસે પચાસ નીચે મુજબ ખરચ કરે. ને જે કાંઈ

મુતવલ્લી હોય તોના હકના અવેજમાં તેને અમે અમારો ડુંગર ૧) સરતવીજરેલ નામે છે, મજગામની વાટે, તે ડુંગર આપ્યો અમે વકફ કરે છે. ડુંગર ઉપર ધર છે, તથા નાલીઅરના ગ્રાહ છે, તથા તાડના ગ્રાહ છે, તથા આંખાના ગ્રાહ વીગેરે જે ગ્રાહ હોય તે સરવે સાથે વકફ કરે છે. તેની પેદાશ તે મુતવલ્લી ખાએ, તેમાંથી ચાકર ૧) વાડીએ ઉપર તથા ડુંગર ઉપર નીચેખાનીને કાજે વરસ દહાડે રૂપ૦) પચાસનો રાખે. બાકી જે ડુંગર ઉપર ખરચ કરતાં ને મારા ડુંગરને તાજે રાખતાં જે ખરચ બેશે તે ખરચે. ને તે (મ) કરતાં જે પેદાશ વધે તે મુતવલ્લી ખાએ. ને ફજ્દવાડી ૩) ત્રણ તથા ડુંગર ૧) એક સરવે તાબુ રાખે, ને એ વાડી ૩) ની પેદાશ રૂપીયા ૩૫૦) ખરચ બાદ કરતાં નકી રહે તે ખરચ કરે. અમારા લખા પરમાણે. તેની વીગત એમાં લખી છે તે પરમાણે સરવે ખરચ કરે, ને એ ડુંગર સરતવીજરેલ પણ કોઈથી વેચાએ નહીં, ને કોઈથી બકશાએ નહીં, ને કોઈ ધણી થાએ નહીં.

૩૬) અમે અગીઆરી બાંધી છે, તેમાં તેલ દીવાને માસ ૧) મણ ૧) એક તોલ મુબઈનું તેના રૂ૩૬).

૩૫) અમારી અગીઆરી છે તેમાં આદરીઆન છે, તેને કાજે કાઠી તથા સુખડ મક્કી રૂ૩૫). કાઠી રૂ૨૫) ની તથા સુખડ રૂ૧૦) તુ.

- ૬૦) અમારી અગીઆરી છે તેમાં આદરીઆન છે, તાંહાં મેજ, તથા આક્રગાન કરે. હંમેશાં અમારી નઈઅતે રોજ ચાલુ કરે. તે પરમાણે એક (માસના) રૂપીયા ૫) પાંચ એટલે વરસ ૧) ના રૂ ૬૦) સાઠ.
- ૭૦) નોસારીમાં નીરંગદીન બીજે વરસે થાય શે (=છે), તે નીરંગદીન હંમેશાં અમારી નઈઅતે કરે. ને જે વરસે નીરંગદીન નહીં થાયે તે વરસે અમારી નઈઅતે હેરબુદ કરે. એ રીતે વરસ દહાડે રૂ૭૦) ખરચે.
- ૮૧) પાજ અમારી તે માણેકજી ગુાં શેઠ નવરોજીની નઈઅતે કરે. વરસ દહાડે એક દહાડા આવે તે વારે, વનદીદાદ, ઈજશની તથા મેજ તથા આક્રગાન વીગેરે કરે. રૂ૮૧) અંકે રૂ૦ એકાંસી ખરચે.
- ૩૬) અરદીબેશત અમથાસપંદના હમકારા સાથે દર મહીને ચાર દહાડા કરે. તે ઉપર માસ ૧) રૂ૩) ત્રણ ખરચે એટલે વરસ ૧) ના રૂ૩૬) અંકે છત્રીસ ખરચે.
- ૨૫) વાડી ધરવાડીમાં નાત જમવાનાં છાપરાં છે, તથા અગીઆરીનાં છાપરાં છે, તેની ચલાઈ તથા મરમત (=મરામત) વીગેરે કરવી તેના રૂ૨૫) અંકે પચીસ વરસ એકના.

વાડી ૧) ધરવાડી અમારી હવલી (=હવેલી) પછવાડે છે ને
 હવલીની હવની વચ્ચે દીવાલ છે, તે દીવાલની વચ્ચે ખારણું ૧) વાડીમાં
 જવાનું મેલું છે તે કુવાની પાછું (=પાસે) છે. તથા ખારણું ૧) બનવરોના
 શાપરામાં જવાનું વાડીની ગમ મેલું છે, તે અમારા ધરમાં થઈને જવાએ
 છે. બનવરોના શાપરામાં જમલે (=ખુમલે) ખારણું ૨) છે વચલી દીવાલને.
 તે જે કોઈ મુતવલી થાએ ધરમ કામનો તેની ખાતરને આવે (=તેના
 ધ્યાનમાં આવે) તો અને ખારણું વાપરવા હાલવા આવવા દેએ. ને કદાચ
 કશી વાતે બીગાડ થાએ ને મુતવલીની ખાતરને આવે જે ખારણું
 અને ખુશલીને વાડીમાં હાલ આવ કરવા નહીં દેઉં, તો એ અખતીઆર
 મુતવલીનો છે. ખુશી સાથે અને દરવાજા ખુલાવે એ વાતમાં કોઈથી
 હરકત લેવાએ નહીં. અમે અમારી રજવંદી ખુશીએ લખી આપું છે.

૧ અત્ર

મતુ. ૧ અત્ર

શાખ.

૧ લાંબ આંબ માણેકજી નવરોજી ૧ આંબ નોશરવાનજી ખમનજી શાખ.

મતુ ઉપર લખ્યા પરમાણે શહી. ૧ આંબ મનચેરજી ખમનજી શાખ.

૧ આંબ જમરોજી ફરામજી શાખ.

૧ મોદી હીરજીભાઈ જીજીભાઈ શાખ.

૧ મોદી બીખાભાઈ જીજીભાઈ શાખ.

૧ વેરા બેહેરામજી ખનાજી શાખ.

૧ આંબ નાનાભાઈ ખમનજી શાખ.

૧ સોરાખજી ફસતમજી શાખ.

૧ વાડીઆ નવરોજી નશરવાનજી શાખ.

૧ અહમત જીવા શાખ.

સંવત ૧૮૦૪ ના વરષે ચરિતર વદ ૧૩) વાર ગરેહ તાં ૧૪
 એપરેલ સં ૧૭૪૮ અંગરેજને દીને અધ્યાય માણેકજી નવરોજી
 રસતમજી એ પોતે પોતાની હુઆતીમાં તનહસતી હુસેઆરી સરવે વાતે
 સામેતીમાં પોતાનું વસીએત નામું કીધું છે. કાંજે આખર એ ફની-
 આમાં સરવે કોઇને મરવું જરહક છે, તેથી પોતે પોતાની સામેતી ને
 હુસેઆરીમાં એ વસીએત કીધી છે. જે મને ખોદાએતાલા હુઆત રાખે
 તાંહાં લગી તો હું પોતેજ ધણી છડં, ને પછે મારા ગુજરેઆ પછે એ
 વસીએત લખું છું તે માફક કરવું, તેની વીગત લખી છે તે સહી છે.

૧. જે કાંઈ માહારો માલ છે તથા મીલકત છે તથા દામ દીરમ
 છે તે વીગેરે જે માહારું છે તથા મારા ખાપથી તથા મારા દાદાથી
 મને જે કાંઈ પોતું છે, તે સરવે સરખે હોસે ખરાખર માહારી
 બેટી ૨) બે છે તે વેંચી લીએ. સરવે સરખે ખાજે વેંચી લીએ.

૧. મારા પાલક બેટા ૨) બેને હમે હમારા જમાઈ જજી ૨)
 ને કીધા છે. તેમાં એક તો અધ્યાય દાદાબાઈ ખુરશેહજી તથા

ખીજી અધધાડ સોરાખજી મનચેરજી એ જણ ૨) બેને
મેં મારા પાલક બેટા કરી લીધા છે. તે બે મનચેરજી જણે
જે મારા એકજ બેટા છે, તેથી માદારા બેટાની વતી હુંજ
પાલક બેટા થાઉં તો મુખે પોતેજ સોરાખજીની વતી થાએ,
એ રીતે પાલક બેટા ૨) બે મેં લીધા છે તે છે.

૧. મારી બઈચેર ૨) બે છે, તે મારા ઘરમાં રહે ને મારા ખરચે
ગુજરાન કરે. ને એઓ જણાં ૨) પાસે માદાડું જરીઆન
છે તે જીવે તાંહાં લગી વાપરે. તે પછે ગુજરીઆ પછે જરીઆન
જે હોએ તે મારી બેટી ૨) સરખે હીસે ખરાખર વેંચી લીએ,
તે મારી બઈચેરનાં ગુજરેઆનો ખરચ વરસ ૧) સુધી જણ
૧) એક હપર ૩૨૦૦૦) બે હજાર ખરચે. બંને બઈચેરને
માંદામાંહે ઘરમાં સાથે રહેતાં બને નહીં, તો પછે મોટી માણેક
બહુ જુદી ઘરમાંજ રહીને તેમાં રાંધી જમે, વરસ ૧) ના
૩૩૦૦) તરણસેમાં જુદું રાંધી જમે, તથા પોતાના કપડાં વીજે-
રેનો ખરચ વરસ ૧) ના રૂપીયા તરણસેમાં કરે. એ રીતે
એ જણ બેનું લખીકું છે તે માફક કરવું.

૧. મારી મતરાઈ જીવણવડુ છે, તે જાંઠાં લગી જીવે તાંઠાં લગી મારા ઘરમાં રહે ને મારે ખરચે ગુજરાણુ કરે. તે જો કદી મારા ઘરમાં નહીં રહે, તો પછે એએને રૂ૧૦૦) સો વરસ ૧) નાં આપે તેમાં પોતાનું ગુજરાણુ કરે. ને પછે જ વારે ગુજરે તે વારે વરસ ૧) સુધીના રૂ૫૦૦) અંકે પાંચસો ખરચે. એ રીતે એએનું લખીલું છે તે માફક કરવું.

૧. મારા ગુજરીઆ પછે મારા ઉપર ખરચ કરે, તે જમ મેં મારા આપ ઉપર ખરચ કરેએ છે, તેથી ખમણો ખરચ મારા ઉપર કરવો. ને મારો સેઆવ કરવો તે જોડાનો કરે, તેની સાથે કોઇની જાંઠુઆન નહીં કરવી એ રીતે ખરચ કરવો.

૧. મારો ગોલામ છે, તથા તેએની ખર્ચએરો તથા છોકરાં છે. તે સરવેને મેં આજત કીધા છે, તેથી જો તેએને પરવડે તો રહે ને નહીં પરવડે તો તેની ખુશીથી જાંઠાં ગમે તાંઠાં જાએ. તેને કોઈ મુજએમ થાએ નહીં, એવી રીતે એનું કરવું.

૧૦૦૦) મારો ગોલામ છે, તથા ચાકર છે તેને આપવું તેની વીગત. એહેરામને રૂ૧૦૦૦) અંકે હજાર આપવા. કાંજ એ(=ની) પાસે રહેવાનું ઘર નથી તેથી એટલા આપવા.

૭૫૦) હીરજીને રૂપ૦૦) પાંચસો તથા ધર ૧) એ પોતે રહે છે, તથા કડવો રહે છે તે ધરનું ખત એને આપવું. એટલે રૂ૨૫૦) નું ધર છે તે (તથા) રોકડા રૂ૫૦૦) જીમલે રૂ૭૫૦) સાતસે પચાસ થયા તે આપવા. પણ એના રૂપીયા પાંચસે રોકડા આપવા તે કોઈ સારે ઢેકાણે આપીને તેની ચીડી એને આપવી જે ખારેવાટ કરી નાખે નહીં, ખાટે એ રીતે કરી આપવું.

૭૫) કડવા મનજી ચાકર છે, તેને રૂ૭૫) પંચોતેર આપવા.

૭૫) કોહા બખરચી છે, તેને રૂ૭૫) પંચોતેર આપવા.

ખાકી ખીજ ચાકર છે તેને ૬૨ જણ ૧) ને રૂ૨૫) પચીસ લેખે આપવા. જેટલા ધરમાં ચાકર છે પારસી તેને આપવા.

૧. પટેલ બચાંભાઈ કાવસજીને મેં સુરતથી મોકલેલ્યા છે. તે વારે મેં કહું છે જે તમેને વરસ ૧) ના રૂ૧૫૦) લેખે આપીશ એવું મેં કહું છે, તેથી એઓ પોતાના બેટાના વેવાહ કરવા

કીજે સુરત જવાના હતા. તે વારે હું પેડી ઉપર કાગલ લખી આપનાર હતો, જે એએને રૂ૧૫૦) લેખે વરસ એકના ભરી આપને. પણ એએનું જવું થયું નહીં, તેથી મેં કાગલ આપો નથી. માટે હવે એએને જે દહાડેથી મુંબઈ મોકલા છે, તે દહાડેથી વરસ ૧) ના રૂ૧૫૦) અંકે સોને પચાસ લેખે ભરી આપવા તે આપને.

૧. ગોર્વાદ એથી વર્ષદને રૂ૨૦૦) ખસો આપવા તે આપને.

૧. હાકતર તાંમસને રૂ૨૦૦) ખસો આપને.

૧. મેં વકદ નામું ૧) કીધું છે, મારા ગુજરેઆ પછેના ખરચનું તે લખેઆ માફક કામ સરવે જરી રાખવું. સંવત ૧૮૦૪ ના ચર્ધતર વદ ૨) સોમે, રોજ ૨૭) માહા ૬), તાં ૪ એપરેલ ૧૭૪૮ અંગરેજીએ કીધું છે.

૧. અમારા વસીઅતની ધણીયાણી મારી બંધે બેઠી છે. તેએના ધણી ૨) મારા જમાઈ છે તે મેં પાલક કરી લીધા છે. તે બંદાં લગી ખંને પાલક વરસ ૨૧) એકવીસના થાએ તાંદાં લગી

મારી તરફના માણસ ૫) પાંચ હું લખું છે તેના નામે તે
 માફ કામ પાંચે જણા મક્કીને ઉત્તિકાફે કામ ચલાવે. તેની
 સરત એ જે માસ તથા સરવે જનસ વેચીને નાણાં ફેરકડાં
 કરી રાખે, ને વાચ્ચાબુનો (=વ્યાજનો) વેપાર કરે. પાકી
 ખીજો કરી વેપાર કરે નહીં. ને ૫૭ વરસ ૨૧) ના ખને
 પાલક થાયે તે વારે સરખે હીસે વેહેચી લીખે, તાંહાં લગી
 વેચે નહીં. ને આઠ મનચેરજી ખમનજી તથા પુરશેદજી
 નવરોજી, તથા આઠ મનોચરજી પુરશેદજી તથા વોરા પુરશેદજી
 માણકજી તથા પટેલ બચાંભાઈ કાવસજી, એ જણા ૫) કામ
 ચલાવે. આઠ મનચેરજી ખમનજીને વરસ ૧) ના ૩૩૦૦)
 તરણસે આપે, જાંહાં સુધી કામ ચલાવે તાંહાં સુધી આપે. ને
 કરીને સુરતમાં આઠ પુરશેદજી નવરોજી છે, તેની કજા રજા
 થાયે તે વારે તુરત માણસ ૧) શ્રી મુખઈથી સુરતની પેટીએ
 આઠ પુરશેદજી નવરોજીની જગા(એ) ખીલુ માણસ મોકલવું,
 અથવા આઠ મનચેરજી ખમનજી પોતે જાયે તો સાફ,
 નહીં તો ૫૭ કાવકું માણસ મોકલવું. સરવે બાઈઆની
 મીસલતે જેમ કરવું હરે તેમ કરવું. ને ખરચ સરવે
 પટાદીને જરૂરાતનો ખરચ રાખવો.

૧. મારી બઠ્ઠિયર જણુ ૨) ને વરસ ૧) ના રૂ૮૦) લેખે
કપડાંના આપું છું, તથા રૂ૬૦) બીજા આપું છું, પરચુટણ
ખરચ કીજે, એટલે રૂ૧૪૦) એકસોને આઠીસ દર જણુ
૧) ને આપું છું તે માફક તમે પણ આપજો.

૧. આનરેખલ ઠોરટ સાહેબ પાસે હું માંગી લેઈ છું, જે મારા
ગુજરેઆ પછે મારા માણસો પાસે ઈતવેતરી માંજે નહીં.
કાંજે મેં માફ વશીયતનામું કરીઈ છે, તેમાં મારા માણસ
ઈતખારી છે, તેનાં નામ લખેઆં છે. તે તેને મેં કારખાર
સરવે સોંપીઆ છે, તે માફ લેહેણું તથા દેવું જે હશે તે
લેશે ને આપશે. માટે (=માટે) મેહેરખાની કરીને અમે
લખીયું છે તે કબુલ કરજો.

૧. મારી મતરાઈ જીવણવહુને કીજે એજ કાગલમાં ઉપર
લખીઈ છે તે દરસત લખું છે. પણ રૂ૫૦૦) પાંચસોના આંક
ચેરાઆ છે, તેથી વધી ફરીથી હેઠે લખીઈ છે જે ગુજરેઆ
પછે વરસ ૧) મઝીને કુલે રૂ૫૦૦) પાંચસો ખરચ કરે.
એ રીતે કરવું.

૧. મુંબઈ મધે પંચાત સરવે મહીને દખમું આંધવાનો વેરા કીધો છે, તે વેરામાં મેં મારી તરફથી રૂ૨૦૦૦) બે હજાર આપવા કહયા છે. તેની જગા (=તેની જગ્યાએ) રૂ૨૫૦૦) બે હજાર પાંચસે સુધી આપવા. પણ જે વારે દખમું આંધવા માંડે, તે વારે ખાતર નીસા કરીને જેમ આપવા થટે તેમ આપવા.

એની વીગતે લખા માફક કરવું.

૧ અતરે મતું. ૧ અતરે શાખ.

૧ લાં આં માણેકજી નવરોજી RICH. NEWKUM.

મતું ઉપર લખા પરમાણે શહી. ૧ આં નોશરવાનજી ખમનજી શાખ.

૧ લાં અંધયાર સોરાખજી રસતમજી.

૧ લાં આં બરબોરજી ફરામજી

શાખ ધણીને પુછી કરી છે.

૧ લાં આં જમશેદજી ફરામજી શાખ.

૧ વોરા બેફરામજી બનાજી શાખ.

૭૭ ૭૭૭૭૭
જા. ૩

લા. માણેકજી નવરોજી. જત એ સાધણ અમોએ ચોંટું
(=ચોંટાડયું) છે. ખીજું મારી કજ રજ થયા પછે હસમું વીતાં પછે
એને તથા પેલા વકફ નામાને ફોરટમાં રજીસ્ટર કરાવે. તે ખંને કાગલ
મારી ખઈએરોને વાંચી સંભલાવે તે ઈઆહ રાખજો. તે પછે વકફનામાના
કાગલની નકલ આઠ અથવા દસ કરાવીને સરવે પારસી અકાખરોને
ઘેરે ઘેર એક એક આપવી. એ વસીયતનામું લખ્યા પછે મને ઈઆહ
આવે છે, તે લખ્યા માફક પરચમ કરજો. ને ખીજું સરવે પાછલ
નાંખજો. તે એ જે મારા જમાઈ ખંને અથવા એક વરસ ૨૧) એકવીસની
વે (=વયના) થાએ એટલે કહેશે જે હવે અમો અમારું વેંચી લીજીએ.
પણ મારી ખંને ધણીયાણી જાંહાં લગી જીવે જાગે તાંહાં લગી મારા ઘરમાં
જમાં હું હવડાં રહું છઉં મુંખઈમાં, તે ઘરમાં અથવા સુરતનું મારું
ઘર મોડું જમાં હું રહેતો તે ખંને ઘરમાંથી એક ઘરમાં જીવે જાગે
તાંહાં લગી રહે તો ધણી છે. ને તે જમાઈઓ જે વેંચીને લેઈ જાએ
તો જમીન માતખર આપે. ને મારી ધણીયાણીની નીસા કરે ને ખર
માતખર જમીન લેવો જે મારી ધણીયાણીને વરસ ૧) એકના ૩૪૦૦)

અઠે રૂપીયા ચારસે એ ૬૨ ધણીયાણીને કુલે ખરચ વરસ ૧) એકના
આપે. એ રીતે બે ધણીયાણી મક્કીને ૩૮૦૦) અઠે રૂપીયા આઠસે
આપે, ને તેનો જમીન આપે તારે વેંચી લે, તાંહાં લગી વેંચાએ નહો
તે બાણુવું. એ પરચમ કરવું.

૧. હું (=મેં) માણિકજી નવરોજીએ પોતાને દસકતથી લખીઈ
છે. સંવત ૧૮૦૪ ના ચર્ધતર વદ ૧૩) ગરેહ.

૧ અત્ર મતું. ૧ અત્ર શાખ.

૧ લા૦ આ૦ માણિકજી નવરોજી ૧ આ૦ નશરવાનજી ખમનજી શાખ.

હપર લખા પરમાણે સહી. ધણીના કહાથી કરી છે.

૧ લા૦ આ૦ મનચેરજી ખમનજી શાખ.

૧ લા૦ આ૦ પરજેરજી ફરામજી

શાખ ધણી હજુર.

૧ વોરા બેહરામજી બનાજી શાખ.

આજ દીને શ્રી મુખર્જી મધે સંવત ૧૮૦૪ નાં વર્ષશાખ શુક્ર ૨) વાર સોમે, ને તા. ૧૮ એપ્રેલ ૧૭૪૮ ને દીને. બેગ લા. આ. શેઠ શ્રી ૫) માણેકજી ગુા. શેઠજી નવશેજી. જત અમે અમારું વશીઅતનામું કરું છે પરથમ, તેને દીન ૫) તથા ૭) થઆ તે ખખર અમારી ધણીયાણી જણુ ૨) એ સાંલલી તે ઉપર(થી) બ'ને ધણીયાણી બીચારીઓ આવીને અમને કહું જે તમેએ વશીઅતનામું કરું. એ કખર (=ખખર) અમે સાંલલી માટે તમે પાસે અરજ કરીએ છે, જે વશીઅતનામામાં ધણીયાણી જણુ ૧) ને વરસ ૧) ના રૂપ૪૦) અંકે પાંચસો ચાલીસ પરમાણે બ'નેને રૂ૧૦૮૦) અંકે એક હજાર એસી દર વરસે લખ્યા છે, તેથી અમારો ખરચ ચાલે નહીં. તે શેઠજી વીચારી બુઓ. તે ઉપર(થી) અમેએ વીચારીકું જે બ'ને જણાં કહે છે તે ખરું. તે ઉપર(થી) આએ લખું. અમારી બ'ને ધણીયાણીને લખી આપાં છે, તે અંગરેજ જલ્લામાં તથા બીજા સરામાં કબુલ કરશે. એ લખું (=લખાણ) કરું છે તે અમારી ધણીયાણી જણુ ૨) ના કામનું છે.

ને અમે જે લખી આપું છે તે પરમાણે કરવું. હરએક કોઈનેા
એતખાર હરખનાર કરવો નહીં.

૧. અમારી બંને ધણીયાણીનાં ધરેણાં ગાઠાં તથા કપડાં તથા પેટી
પેટારા જે અમારી ધણીયાણી ૨) ના હોએ એનાને (=એએને)
કમજે તેનો અખતીઆર એ બંને ધણીયાણીનાં છે. તેને
કોઈ હરકત હીલો કરે નહીં. તેને તે સામું કોઈથી બેવાએ
નહીં, ને કોઈ મુજહેમ થાએ નહીં.

૧. પરથમ વશીએતનામું કરું છે તેમાં લખું છે જે, અમારાં
છોકરાં છે તે વરસ ૨૦) તથા ૨૫) પચીસનાં થાએ તારે
બુદા થાએ યા નહીં થાએ અને અમારી ધણીયાણી જણ
૨) ને રાજી ન રાએ તો દર જણ ૧) ને રૂ૭૫૦)
અંકે સાતસે પચાસ દર વરસે ખરચના આપે. બુમલે ધણી-
યાણી ૨) બેને રૂ૧૫૦૦) અંકે પંદરસે વરસો વરસ આપે.
બંને ધણીયાણી જીવે જાએ તાંહાં સુધી ખરચના આપે, એટલે
તે બે જણાં પોતે પોતાનું વરસાન લેએ, દર જણ ૧) રૂ૭૫૦)
તેમાં ખાઈપીને ખરચખુટણ કપડાંચપડાં સરવે એમાંથી કરે.

૧. ખીબું અમારી છોકરીઓ, તથા અમારા જમાઈ જાણુ ૨) બે વરસ ૨૦) તથા ૨૨) ના થાએ ને બુદ્ધ રહેવા માંગે, ને ખરબત થાએ ને વેહેંચી લેઈ જવા માંગે, તો તેને (તેમ) કરવા દેશો માં. કદાચ તમને કહેશે જે (ત)મને ખંને જાણાને રૂ૧૫૦૦) પંદરસેં આપશે (=આપીશું) વરસો વરસ, તો કબુલ કરશો માં. કાંજે અમારે કોઈ એવી મીલકત નથી જે તેની પેદાશ આવશે, ને તમને આપશે. અમારું વીત જે છે તે નગદીઆર છે. તે વેહેંચી લેઈને પઈસો ખરાબ કરે ને તમને પઈસો એક પોંચશે નહીં. માટે તમે ખંને ધણીયાણી જંદરાલ સાહેબને જાહેર કરજો, ને ફરીયાદ થજો. ને જંદરાલ સાહેબ કહે, જે જવા દેઓ તારે કહેજો જે રૂ૧૫૦૦) પંદરસેં અમને ખંને જાણાને ખરચના અપાવા છે, તથા રૂ૫૦૦) પાંચસો શેહજીની બાજના તથા શેહજીના બાપની બાજના તથા ખીજ દીસોનાં ખરચનાં જુમલે રૂ૨૦૦૦) બે હજારનો ધણી એક અમને માતખર આપે. કુંપની કબુલ કરે જે ૬૨ વરસે રૂપીયા ૨૦૦૦) બે હજાર આપીએ, અથવા હરેક ફજદાર રેહેંટ ૪૦) અંકે ચાલીસનો ધણી માડ નાલીઅરી હજાર ૪૦૦૦) અંકે ચાર હજાર અમને મારગેજ

હબરીગાર લખી આપે, ને કોરટમાં રજીસ્ટર કરી આપે તો પોતાની નીચા કરીને કરજો. ને કદાચ દર વરસે રૂ૨૦૦૦) ન આપે તો પછી ફગંદ વેચાવીને રૂ૨૦૦૦) ખે હબર લેજો. એ રવેસે પાકું કરીને કરજો. કદાચ દેહેશે જે લખી આપીએ, પણ કોરટમાં રજીસ્ટર કરાવતાં અમારી આગર જાએ, પણ તે વાત હરજનાર માનતા માં. ને રૂ૫૦૦) અમારી ખાજના તથા અમારા ખાપની ખાજના, તથા ખીજ ખાજના તથા, દીસોનાં અમારી ખંને ધણીયાણીએને લખી અપાવા છે. ખંને ધણીયાણીને શા માટે, જે કદાચને અમારી ધણીયાણી ખંને જણુ અમારું લખું (=લખેલું) કાઢીને દેખાડે, ને બાહાર ફરીયાદ જાએ, તારે અમે પણ અમારી છોકરીઓના તથા અમારા જમાઈઓના દુશ્મન થયા, એટલે અમારી ખાજ તથા અમારા ખાપની ખાજ તથા ખીજ ખાજ તથા દીસા તે કરે નહીં. માટે એ રૂ૫૦૦) પાંચસે ખંને ધણીયાણીને લખી આપા છે, તે અમારી ખાજ તથા અમારા ખાપની ખાજ ઉપર લખા માફક કરશે.

૧. ખીજુ હવેલી ૧) શ્રી મુખર્જીમાં અમારી છે, જેમાં આપણે રહીએ છે, તે તથા હવેલી ૧) અમારી શ્રી સુરતમાં છે, જેમાં

આપણે રહેતાં હતાં તે જુમલે હવેલી બે છે. તે તમે બે
 ધણીયાણી જીવો જાગો તાંહાં સુધી તેમાં ખુશી સાથે રહેા,
 વાપરો મુકો, તેમાંથી તમને કોઈ કહાડે કરે નહીં. ને અમને
 સુખું (=સુખયુ) છે જે તમે શ્રી મુખર્ધમાં રહેજો. પગ
 ભાર (=ખહાર) કહાડશે માં. ને શ્રી મુખર્ધમાંથી નીસરીને
 શ્રી સુરત જવા માંગશો, તો ખરચ બે થશે. માટે શ્રી મુખર્ધથી
 હરજનાર જાશે માં. ને શ્રી મુખર્ધમાં બા આખરૂથી સારી
 પેટે ગુજરાણ કરશો. ને મુખર્ધમાં રાસતી (=જસ્ટીસ) છે,
 માટે ખાહાર જાશે ના.

૧. બીજું રૂ૨૦૦૦) બે હજારના જમીનની હકીકત અમે ઉપર
 લખી છે. તેવો જમીન તમારી ખાતરનીસાનો થાએ એવો
 જમીન આપીને વેહેંચી લેઈ જવા માંગે, તો તમારી બંને
 જણાની થાથી પાંતીના વાસણ, તથા પાટ તથા ખુરસી તથા
 બીછાણાં, વીગેરે અસકામત ચોથી પાંતી લેજો. ને રૂ૨૦૦૦)
 બે હજારના જમીન અમારા લખા પરમાણે તમને ન આપે,
 તો તમે બંને ધણીયાણી જીવો જાગો તાંહાં સુધી ધણી છો.
 તમને કોઈ કહાડી શકે નહીં, ને કોઈથી વેહેંચાએ પણ નહીં.

ને તમે ખને(ના) ગુજરીઆ પછે, જે તેમને ગમે તે કરે
 પરથમના વર્ષીઆત માફક. ને વહી લખીએ છે જે ખોદા
 કરશે તો એવું થાશે નહીં. કાંજે આપણા પેટની ખને
 છોકરીઓ છે, તે તમને મુકશે નહીં. માટે ખને છોકરીઓને
 તથા ખને જમાઈઓને પાસે રાખજો. ને કારભાર ચલાવજો.
 ને અમારું નામ રાખજો, ને જમાઈઓના કબીલાનું માણસ,
 જમાઈની માએ, તથા આપ તથા હર કોઈ સગું માણસ
 હરજનાર ઘરમાં કોઈને રાખશેા માં. ને જો જમાઈના કબીલાનું
 માણસ કોઈ રાખશેા તો હમારો હુકમ ભાંગશેા. ને ગુમાસતા
 રાખવા તે પરથમ વર્ષીઆતમાં લખા છે તેને રાખજો. ને
 તેમાંથી કોઈ મુઓ ગયો તો, એટલે (=મરી જય તેટલામાં)
 જમાઈ આપણા મોટા ઘરે કારભાર ચલાવા લાએક, એટલે
 તે પણ માણસ કામ લાએક બેઈને રાખશે, ને કારભાર
 હરજત ચાલે તેમ કરજો.

૧. ખીજું એ જે તમારા કબીલાના માણસ, ખને ધણીયાણીનાં
 માએ અથવા આપ તથા બાઈ હોએ, તે તથા હરએક સગા
 આવી મતે ને તમને ખનેને ફસલાવે, જે રૂ૩૦) ત્રીસ હજાર

રોકડા લેઓ ને જવા દેઓ, તો હરજનાર એ કામ કરતાં
 માં. ને એ રૂપિયા લીધા તો એમ જાણુએ જે એ રૂપિયા
 ચાલીસ હજાર રહેવાના નથી, ને તમે ખરાબ થશો. ને અમે
 જે રૂ૨૦૦૦) એ હજાર લખી અપાવા છે, તે વરસો વરસ
 આવશે, તેથી બા આખર સાથે જીવશે જાગશે તાંહાં સુધી
 આરામ સાથે ગુજરાણુ થશે, ને કશી વાતે કસટી થશે નહીં.
 એ વાત વારંવાર વીચારી બેજો. ખખરદારી ને મારા લખા
 માફક ને મારા હોકમ માફક ચાલશે, તો બા આખરથી જીવશે
 જાગશે તાંહાં વેર સુખી થાશે, ને ખોદાએ રાજ રહેશે.

૧. ખીજું આપણી છોકરીઓ છે, તથા આપણા જમાઈઓ છે,
 તે તમને (=તમારી સાથે) મલી ચાલે, ને તમને રાજીવંત
 રાખે, તેમ જીવે જાગે તાંહાં વેર તો તમે પણ તે(ઓ) સાથે
 એખલાસ રાખજો. મલી ચાલજો. ને કદાચ તમને કસટી કરે,
 તમારા હોકમ ન માને, તો તમે પણ તે(ઓ) સાથે તેવું
 કરજો. જે તમારાં ધરેણાં ગાદાં તથા કપડાં વીંગરે જે હોએ,
 વાસણુ કુસણુ, તથા ખીજાં ખીજાણાં, પેટી પેટારા, તમારી
 અસકામત તમારે ગમે તેને આપજો. કાંજે જે રૂડું કરે તે

સાથે રૂકું કરીએ, ને શુકું કરે તે સાથે શુકું કરીએ. ને તમારું ધરેલું ગાઠું વીગેરે ખીજને તમે આપશો, તારે તમે શુજરા પશેનો (=શુજરીઆ પછીનો) ખરચ પુટણ તમારે કરવો. કાંએ જે તમારું વીત તમે ખીજને આપો તારે ખરચ પુટણ તમે પછવાડે છાકરીએ, તથા જમાઈએ કરશે નહીં. તે માટે તમારું ધરેલું ગાઠું વીગેરે જે છાકરીએને તથા જમાઈએને આપછો (=આપશો), તો રૂ૨૦૦૦) જે હબર તમે પછવાડે ખરચશે, પછી (=પછી) તમે ધણી છો. સારું થાએ તે કરજો.

એની વીગતે અમે(એ) લખી આપી છે, કાંજે તમે ખઈરાં માણસ છો. તમારા હાથમાં અમારું લખું હોએ, તો તમને અમારા લખા માફક જખાખ દે. ને ખોદા કરશે તો કરી પાંતીની ફર નથી. પાંચ હહાડા અમારા તરાહીના છે, ને થરીરો બેગ કસાલો છે. તે ખોદા આરામ કરશે, ચંતા નથી. ને મરવું તો હક છે, એક હહાડો આગલ હયા પાછલ. પણ રબકબને મામલે ધણીના હસકત અવેજ હોએ તો તે તમારા કામના માટે લખી આપું છે. માટે એ લખું કામનું છે તમારી પાસે રાખજો, ને અમે વસીએતનામું પરચમ કરું છે તેમાં ખીજમતગારો

વીઝેરને ઈનામ લખું છે, તે અમારા મામીસો ચચા પછે જરૂર જે
 જને લખું હોય તે અમારા હોકમ માફક અપાવજે, હહાડા કાઢશે માં.
 ખોદાએ કરશે તો કશી પાંતીની ચંતા નથી. ખોદાના હોકમથી અમને
 આરામ થાશે. પણ દુનીયાનો મામલો છે માટે એ લખું કરું છે.
 અને ધણીયાણીનાં કામનું છે રજકબચે.

૧ અત્ર મતું. ૧ અત્ર સાખ.

૧ લાં આં માણેકજી નવરોજી ૧ આં નોશરવાનજી ખમનજી સાખ

મતું ઉપર લખા પરમાણે ચહી ધણીના કહયાથી કરી છે.

એ મતું અકલ દુશીઆરીથી ૧ આં મનચેરજી ખમનજી સાખ

કરું છે.

ધણી હજુર.

૧ ધનજી ગોપાલજી સાખ ધણી હજુર.

શ્રી દાદાર હોરમજદની મદદ છે.

આ કેટલીએક તારીફ શેઠ રૂમનમજી માણેકજીની ફારસી નજમમાં મોખેઠ જમશેદ ખીન કેકોખાદ, સુરતનો રહેનાર વરસ ૭૩) ની ઉમરમાં, સને ૧૦૮૦ યજ્ઞજરદી, રોજ ૨૬ મો માર્ગશર્ધ માહા ૮) મો આવાં, તા. ૧૫ મી મે સને ૧૭૧૧ ઈસવી ને દીને જોડી હતી. તેનો ફારસીમાંથી હોનહવીમાં તરજુમો કીધો છે—

શ્રી દાદાર હોરમજદની મદદ છે.

પેહેલો ખોદાએતાલા જે જોહાનનો પેદા કરનાર છે, તેના નામે કરીને આ નવો કીસો હું શરૂ કરું છું. જે તે પાક પરવરદેગારનું પેહેલું નામ લીધા વના કાંઈ કામ ઉસ્તવાર થતું નથી. તે એવો સાહેબ છે જે જોયે ફરતો આસમાન તથા જમીન પેદા કીધી, અને માહાતામ તથા આફતામ, તથા સેતારાએની રોશનીથી તમામ જોહાનને સમારી અને એક મનીના કતરાથી, ઈઆને એક ધયાનના કતરાથી તમામ દુનીઆને એસામાં લાખ્યો, અને હસતીમાં મોજુદ કીધી અને તમામ ચીજ કરતાં પેહેલી અકલ પેદા કીધી. અને આદમીએને તમામ જોહાનનો કારોબાર ચલાવવાને વાસતે પેહેલી અકલ આપી, જે અકલના જોરે કરીને તથા દાનાઈએ કરીને જોહાનનો કારોબાર ચલાવી શકે, અને

ગુન્ય તથા સવાખ તથા ખુરી, અને બહી વાતનો તક્ષવત બણી શકે. અને પોતાની ખતી અકલે કરીને પાક પરવરદેગારને નેકીનો ચાહાનાર, તથા પોતાને પેદા કરનાર તરીકે બણે. ખોદાએતાલા, તું જમશેદ ઉપર મેહેરખાની કર, અને અકલ તથા હોશીઆરીનો દરવાજો મારા દીલમાં ખુલ્લો કર, જે એ તવી દાસતાનને જોહાનમાં હું બહેર કરું. મારું નામ મારા ગુજરયા પછી આકેમત સુધી રહે, એટલા વાસતે જે એ દુનીઆનો કાંઈ બરેશો નથી, જે કાલે યું ખનશે. અને જે કોઈ એ કીસો વાંચે તે મારાં રવાનને બેહેસતી બેહેર પોહોંચાટે, તે ઉમેદવારી રાખીને એ કીસો હું ચર કરું છું.

એ વાત શેઠ રસતમજ માણેકજીની સખાવતની

તારીખની છે તથા તેનું બ્યાન.

એ શેઠ રસતમજ તું માણેકજીનો બેટા છે, અને પુનીઆદ મોખેદની રાખે છે, તેથી તું દેલનો પાક તથા તનચાંગનો ખાલેસ છે. તથા દેલની સફાઈથી તથા મેહેરખાન દેલથી, તું ગરીબોને સખાવતીનો કરનાર છે, અને કોઈની અદાવતી તથા દુશમનીમાં રાજ નથી. અને તું ગરીબ મીસકીન ઉપર ઘણીજ નવાજેસ કરે છે. સતું તથા રપું તથા દરેમ દીનારને કોઈથી દરેગ રાખતો નથી. અને તું છુપી

સખાવતીનો કરનાર છે. પણ આજમમાં નાથલા તથા મોટા સરવે કોઈ તારી જાહેર તારીફ કરે છે. પાદશાહ નેરોરવાનના વખતમાં એક મરદ હાતમ તોઈ નામનો હતો, અને ધણે સખાવતીનો કરનાર હતો, તેની મીસાલનો આ જમાનાનો હાતમ તું છે. જે કોઈ ગરીબ મીસકીન લોકો તથા મેમાર લોકો, તથા જે ફરજદે તીમ હતા ઈઆને માએ ખાપ વગરના ફરજદ તથા ખાવંદ વનાની ખુદી આરતો, એ લોકની તું ખરદાસ્ત કરે છે, અને એ ગરીબ લોકોનો ગમખાર તથા કદરદાન છે. તેલકીક એ મીસાલે તું પરવરસ કરતો હતો, જે દર સાલ ઈઆને વરસો વરસ તે ગરીબોના ઘરમાં અનાજ તથા ગણે અપાવતો હતો. એ સીવાયમી જેને જટલો ખરચ જોઈએ તેલલો તું ખરચ આપે છે, તથા ધણા લોકોની કદરદાની કરીને પેદેરવાનો પોશાક નહીં હોય, અને વસતરને વાસતે ધણા હેરાન હતા, તેઓને પોશાક ખોરાક સાથે પરવરસ કરતો હતો. એ શેઠ રસતમજ, તારી સખાવતીથી તથા તારી દલેરીથી અને હીમતથી તમામ આજમ અજાએખ રહે છે. અને ખોદાએતાલા તુંને આફતાય, અને માહતાયની મીસાલે તુર બરેલો તથા મસુર કીધો છે. જે કોઈ કામ સવાયતું માજદયસની દીનમાં જરથોસ્ત પેગમખરે ફરમાવ્યું છે, તે કામ ઉપર તું ધણે મુસતાક છે, ને તે દીનના હોકમ પ્રમાણે તમામ સવાયના કામ કીધાં છે. અને હરેક

સવામના કામ કરવામાં તું તવાનાઈ રાખે છે. અને ખીબાં કામમાં તું ધણો ધના ખીના છે. તાઈ નામ અને જેહાનનો પેહેલવાન રસતમ બખુલી હતો તેનું નામ ખરાખર એટલાં વાસતે આવ્યું છે, જે તે રસતમ બખુલી ઈરાનનો રસતમ હતો. પણ આ જમાનામાં તું હીંદુસ્થાનનો રસતમ છે. તારી તારીફ તથા સેફતના અવાજથી રસતમ બખુલીનું નામ ઢંકાઈ ગયું છે. અને રસતમે બક્ષની ઈરાનના લોકો તારીફ કરતા હતા. પણ આજ હીંદુસ્થાનમાં રસતમ માણિકની સેફત તથા તારીફ કરે છે. ગઈઆમરદના જમાનાથી તે પાદશાહ યઝ્દજરદના જમાના સુધી તમામ પાદશાહો તથા બુજરગો નેકનામ થઈ ગયા, તે વાર પછી હીંદુસ્થાનમાં તમામ માજ્દયસની દીનના ટોલામાં તું એક નેકનામ માએને પેટ પેદા થયો, જે તમામ આગલા નેઆગાન તથા આગલા બુજરગોના નામને તે પાછાં જીવતાં કીધાં. એ શેઠ રસતમ, જ્યાં સુધી ફરતો આસમાન તથા સેતારા છે, તથા માહાતાય ને આફ-તાય છે, ત્યાં સુધી ખોદાએતાલા તુને જીંદગાની ખખશે, જે તારા સાએઆથી તમામ ગરીબ દરવેશ લોકો જીવે છે. હંમેશે ખોદાએતાલા તારે પોસ્તપનાહ થાએ, અને તમામ યઝ્દ અમશાસપદો દરેક જગામાં તારા નેજેખાન થાએ, અને તમામ અશોફરાહર તારી ઈઆરી તથા મદદ કરએ. ને તારી દોલત હંમેશે પાએદાર રહેએ, ને તાઈ એક-

ખાત્ર રોશન રહેજો. અને જે કોઈ તારા દુશ્મન તથા મુઠ્ઠા હોય તે અદેખાઈના આતશમાં બળેલા રહેજો. અને હંમેશા કૃતેહમંદ તથા શીરાઝ દુશ્મનો ઉપર થાજે. તનદરોસ્તી તથા નુર બરેલો ચેહેરા તથા ખુશી સાથે હંમેશાં રહેજો. અને તારા તનથી પેનીઆરે દેવની ધાત દુર થાજે, અને તમામ જગ અવસતા રાત દીન તારા મદદગાર થાજે. અને રાત તથા દીન એ દુવા જે હું કરું છું, તે તુને ઈઆરીએ તથા મદદે પોહાંચજો.

આ વાત એ જે પારસીઓ ઉપર પાદશાહ ઔરંગઝેબે
જાણ્યો ધીધો હતો, તે શેઠ રસતમજાએ મુકાબ્યો
તેની તારીફ છે.

એક બીજી વાત એવી તારીફની કરું છું. એ ખેતોનો બેઠનાર મોખેઠ જમશેઠ એમ કહે છે જે, પાદશાહ ઔરંગઝેબના વખતમાં આપણા પારસી લોકોપર જુલમથી જાણ્યો થયો હતો. અને તમામ ગરીબ લોકો જુલમ જફાના મારેલા રસતમ માણિક પાસે આવ્યા, અને દરદની તથા જુલમની વાતની સરવે કોઈ ફરીયાદ કરવા લાગ્યા. અને સરવે ગરીબ લોકો ધણા હેરાન થતા હતા, તે વારે તુને કહેવા લાગા જે આ રસતમ હમારી ઉપર જુલમ ધણો છે. ને હમારાં ફરજદ તથા આરતોને મારે છે, ને હેરાન સરગરદાન કરે છે. તેથી એ રસતમજા

હમો તારેથી એમ ઉમેદવારી રાખીએ છીએ જે તું હમારી હાદ લીએ,
 એ જુલમગારના જલ્લઆથી હમેને છાડવે. જ્યારે તમેએ એ ગરીબ
 લોકોથી એટલી ઓઞરખાઈ તથા બરી સાંભડી, ત્યારે દીકરાં મહેરખાની
 લાવીને તમામ ગરીબોને જલ્લઆથી છાડવવાની તમેએ તદબીર કીધી.
 અને કચેરીનો દીવાન જે મોટા અમીર હતો તેની નજદીક તમે ગીઆ.
 ને હર વરસ તે દીવાનને રેશન દીલથી તમેએ તમારી તરફથી સુનું,
 તથા રૂપું આપવાનું કપ્પુલ કીધું. અને તમામ દુરવેસ ખીચારા લોકોને
 જલ્લઆની ચકતીથી તથા બેલમથી છાડવ્યા, અને તમામ જલ્લઆ
 માફ કરાવ્યો. ત્યારે તમામ ગરીબ લોકો તારી ઉપર દુવા અને આશ્-
 રીન કરવા લાગા જે, એ રૂસતમજલ તમેએ અમેને એ રંજ ભરેલા
 જલ્લઆથી છાડવ્યા ને તમારી દોલત, તથા તમારા અકબાલથી હમારાં
 રહેવાના મકાન છુટાં. નહીં તો મકાન અને ઘેર વેચતે તોખી જલ્લઆ
 તમામ અપાતે નહીં, અને એ હજાકીમાં તથા ગેરેફતારીમાં જીંદગાની
 તમામ થાતે. ખોદાએતાલા તારા ખાનદાનને આખાદ રાખે ને તારી
 દોલતનો સલેસલો જવેદાન લગી પોહોંચે. એ રીતે તમામ ગરીબો દુવા
 કરવા લાગા, જે હમો એ જુલમથી તારી દોલતે ખલાસી પામ્યા.
 અને નાધલા તથા મોટા આદમીમાં તમે નામદાર થયા. અને એ
 મીસાલે હમેને તમેએ ખજનાએ કરીને ખરીદ કીધા. ને મહેરખાનીથી

પાછા આજ્ઞા કરીયા. એવું તમેએ આજ્ઞાન કરીધું, અને હમે ખુશીથી તમારી પાસે રજા માગીએ છીએ, જે અગર જે તમે રજા આપો તો હમે હમારા મકાનપર પાછા જઈએ, અને રાત દીન તમારા હકમાં દુવા કરશું. ત્યારે રજા લઈને વગર ડેહસતે સરવે કોઈ પોતાના ઘેરની તરફ રવાના થયા અને હરરોજ દુવા કરતા હતા. એ રસતમજ એ કામ તમેએ ઘણી ખુબીનું કરીધું, જે તેથી તમારી નાયદારી માજદયસની દીવના ટાલામાં રહી. ખોલએતાલા તમારી હોલતને પાએદારી ખખશે.

એ વાત એ જે કેટલાએક લોકો જાણ્યાને સખએ
હાકેમને ત્યાં કેદમાં હતા, તેને છોડ્યા
તેની તારીખમાં.

વહી ખોજ વાત સાએર એ બેતને બેડનારો જમરોદ એમ કહે છે, જે વહી કેટલાએક ગરીબ આદમી ધણા નાદાર હતા તે એ જાણ્યા ખાખ હાકેમના હરખારમાં કેદ પડેલા હતા. તેઓના ફરજાં અને એરતો તમારી નજીક દાદખાઈ લાવ્યા જે, હમે ધણી રંજ તથા ધણી સાગતીમાં ગેરફતાર છીએ. જે હમેથી જાણ્યો અપાતો નહીં હતો તે ખાખતે હમારા ખાવદોને કેદ કરીયા છે, ને હમારા ઉપર મોઢોસુલ મુકયા છે. પણ હમારી પાસે જરૂની પુજી તથી જે હમે

હાઉમને જાણ્યાનું જર આપીને હવાડીથી છુટીએ. તે તો હમારામાં તાકત નથી, અને મોઢોસુલ હરરોજ હમારી પાસથી તલપ લીએ છે. અને ગાલ દેવી તથા જખુત ખોલવું કરે છે, વાસતે એ શેઠ રૂસતમજી તમે હમારી ઉપર કરમ ખખશેસ કરો, અને હમે ગરીબ ખેચારાની હસ્તગીરી કરો. હમણા હમારી ખલાસીને વાસતે તમે એ જાણ્યાના જરની મદદ કરો. હમે ઘણા ખેમાર તથા કુખલા આદમી છીએ, અને મજુરી ને મહેનત કરતાંથી પેટ ભરાતું નથી, એવા નાચાર છીએ. તારા હકમાં રાત દીન હમે તમામ લોકો કુવા આફરીત કરશું. જે વારે રૂસતમજી માણેકજીએ એ વાત પેલા નાચાર આદમીથી સાંભલીને, પોતાના દીલમાં મહેરબાની આવી. ને ખખશેસની નજરથી નેગાહ કરીને નોશરવાન નામનો એક મરદ હતો, તેને હોકમ ફરમાવ્યો જે, જે કાંઈ જરનો ખરચ થાય તે ખરચથી દરેગ હરરોજ માં કરતા. અને જે એ જાણ્યા ખાખતના જે હાઉમનો દીવાન છે, તેને જર આપીને રાજી કરો, ને એ ગરીબ લોકોને કેદથી તથા ખંદીખાનેથી ખલાસ કરો. શેઠ સાહેબના હુકમની માફક જેલો જરનો ખરચ ખેઠો, તે ખરચથી દરેગ નહી કીધી, ને સેતાબ ગરીબોની હાદખાઈ લીધી. પછી તે સરવે કાંઈ આવીને શેઠની આગલ આજેજથી ઉભા રહીને કેહેવા લાગ્યા, જે એ જાણ્યાના બુલમથી તમેએ હમેને છાડવ્યા. તમારા હકમાં ને

તમારા ફરજદાન ફરજદના હકમાં, સૌ સૌ હજાર આફરીન કુવા કરતાં
હમારા ધરની તરફ જવાનો કસદ કરીએ છીએ. ખોદાએતાલા એ તમારી
કોલતને તમારા ફરજદાન ફરજદની સાથે પાએદાર રાખે, જે આજ
તમેએ હમેને બક્ષા ને રંજથી છોડવ્યા. એટલું કહીને કુવા ફેતા
તથા ખુશી થતા તથા હસતા, સરવે કોઈ પોતાના મકાન ઉપર વીધાય
થયા. એ ફસતમજી માણેકજી, તમે એ જમશેદની એક વાત ઈઆદ
રાખો, જે સદ્દર નજમની ફેતાબમાં એ મીસાલે ફરમાવ્યું છે જે, જે
કોઈ આદમી ખીજ આદમીને જજીઆના જુલમથી છોડવે, તેને ખોદા-
એતાલા ગરોથમાનની જજો આપે. અને ખુલંદ બેદસ્તમાં અશો લોકોની
નજદીક તેનું રોજાન પોહોંચે, વાસતે એ સવાબને બદલે ખોદાએતાલા
તથા તમામ અશો ફરોહરો, તથા તમામ યજ્ઞો તમારાં ફરજદાન
ફરજદોની ઈઆરી તથા મદદ કરશે, અને પેગમબર જરથોસ્ત
તમારો પોસ્તપનાહ થાશે.

એ વાત એમ છે જે સેવામની લશકર લઈને ચારે તરફ આવ્યો,
ત્યારે પારસી લોકોને ધણા ડરના કીધા ને વેરા કીધા. તે
તમામ પારસીની તરફથી શેઠ રસતમજ માણેકજીએ, જર
ખરચીને તમામ લોકોને ઓડવ્યા તેની હકીકત છે.

ન્યારે સેવામની શેઠરની ચારે તરફ લશકર સાથે આવ્યો, ને
ધણા લોકોને ડેહ કીધા. ઝ્યારતો તથા મરદો તથા કુધ પીનારાં ખ્યાને
સરવે કોઈને ડેહ કરીને લઈ ગયો, તથા સુતું અને રૂપું, જર જવેર
તથા અનાજ એવી તમામ ન્યામતને છુટી લઈ ગયો, અને શેઠરમાં
તથા ગામમાં તથા પરગણામાં તાહાસ પાડી. અને તમામ જગોમાં
આગ લગાડી, અને તમામ આલમ તેના બુલ્લમથી આજેજ આવી.
અને ઢેહવાએક લોકો વેરા ખરવાની ઢેહસતે આજેજ, અને બરીમાં
પડ્યા, અને ધણી આજરખાઈ કરવા લાગ્યા. જે કોઈ ખંદમાં પડેલા
હતા તે લોકોએ પોતાને લેર પોતાની ઝ્યારતોને, તથા પોતાના ફરજાને
તથા ભાઈઓને કહેવાડયું જે દંડ ખરયા વગર હમારો ખોલાસો નથી,
ને હમેને એ નાપાકના ખંદમાંથી આજર, તથા એલમ ધણો પોહાંચે
છે. ન્યારે એવી વાત પેલા ખંડીયાનોએ પોતાને લેર પેગામ મોકલીને
કહેવાડી, ત્યારે તમામ ઝ્યારત તથા મરદ નાધલા મોટા, શેઠ રસતમજની

આગલ જરી કરતાં, તથા ફરીયાદ કરતાં આવ્યાં જે હમે સેવાના
 બુલમથી પણ નાચાર ને જખમી છીએ, અને પણ આજે છીએ,
 એટલા વાસતે જે હમારા ધરના લોકોને પકડ્યા છે, અને નાહક
 બુલમથી મારે છે અને વેશ કરીને ફપીયા માંગે છે. ને હમારામાં
 મોટા વેશ આપવાની કશી તાકાત નથી, અને સરવે કાંઈ રંછા
 છીએ. વાસતે સાહેબની નજદીક હરે અને ફેફસાત જરેલા આવ્યા
 છીએ, ને તારી ફાલતથી ઉમેવાર છીએ. ને હમે એકીન અને હસ્ત
 કરીને બાણીએ છીએ, જે તારી નજદીકથી ના મોરાદ ને ના ઉમેદ
 પાછા ફરવાના નથી. એ એક નાપાક હેરેમનની મીસાલનો તમામ
 ગામ અને સેફરનો દુશમન થઇને આવ્યો છે. ને લશકર ખ્યાલ
 હજાર આદમી એની પાસે છે, ને લશકરના સરદાર બે છે. તે પણજ
 નાપાક ને ખલસુરત, પારસી લોકોના દુશમન છે. તે બેઉ સરદારોએ
 તમામ ગામ અને સર જમીન છુટવાથી વેરાન કરી નાખી, અને જરી-
 આન તથા જર જવેર તથા નગદી, હરેક આદમીના ઘેરમાંથી એવી તરેહ
 તરેહની ચીજો છુટી લઈ ગયા. ત્યાર પછી તે ઘેરના હરખ્યાન આતશ
 નાખીને આગ લગાડી, તમામ આપ્યાદ જગોને તારાજ કરી નાખી અને
 કાંઈ લોકોને જીવથી મારી નાખ્યા. અને કાંઈ લોકોને જીવના ખાંધીને
 ખંડીવાન કરીને ખાંધી લઈ ગયા છે. તે લોકો ખંડમાં ધણીજ રંજ

અને જુલમ ખરે છે, અને ઘણી આજેજી તથા જરીમાં પડ્યા છે. વાસતે સાહેબની નજદીક હમે આજ્યા છીએ, જે હમે ઘણા ખચારા ગરીબ છીએ, અને તમે બેચારનો ચારે કરનારા છો. હમે જુલમમાં પડેલા આદમી છીએ તેથી હમારી સ્તગીરી કરો, જે તમામ ખંદીવાનો ખલાના ખંદમાં જેરેફતાર છે તે છુટે. તે નાપાક સેવા રૂપીયા સ્વ હબર માંગે છે, ને હમારામાં તો કાંઈ જીવ રહેતો નથી જે હમે રાંડ આપીને હમારા ધરના આદમીઓને છોડવીએ. અગર શેઠ સાહેબ રૂપીયા સ્વ હબરની કરમ બક્ષેસ કરે, ને ગરીબોને તે નાપાકના જુલમથી છોડવે તો ખવેદાન સુધી સાહેબનું નામ રહેશે, અને તમામ આજમ સાહેબની ખજાડે દુવા કરશે, જે શેઠ રસતમજીએ એવું કામ સવાખનું કીધું જે કોઈ જોહાંનમાં એવું કામ કરે નહીં, જે પોતાના જર ખરચે કરીને તમામ ખંદીવાનોને ખંદથી છોડવીને આજદ કીધા, તથા સખતીથી ને રંજથી ખલાસ કીધા. જ્યારે એટલી આજેજી તથા જરીની વાત શેઠ સાહેબે સાંભલી, ત્યારે તે લોકો ઉપર પોતાના દેશમાં મેહેરખાની આવી જે એ લોકને દેશમાંથી છોડવાને લીધે, હંમેશાં લગી નેકનામી રહી જશે. ને એ દોલત દુનીઆ આજે છે ને કાલે ફના થવાની, ને એ ફરતો આસમાન ને દોલત કોઈ ઉપર પાયદાર રહી નથી. બહુ જોહાંનમાં બે ચીજ રહી જાય છે, એક નેકનામી તથા બીજી બદનામી,

એ બેઠ ચીજો મરતી નથી. આમીના મુજરયા પછી એ બેઠ ચીજોમાંથી એક ચીજ પોતાની ગેલે જેમથી આમીઓના મોઢા, તથા બેપાનમાં આવે છે. પછી નેકી હવ્યા પછી. ત્યારે નેકી કે બદી બહેદાન મુખી રહે છે, એવું શેઠ પોતાનાં દીકરામાં નેક અંદેસો કરીને પેલા લોકોને હસ હાસર રૂપીયા આપ્યા ને તે લોકોને બુલમ ખરેલા કેટલી છાડવ્યા. અને સરવે કાઢ રૂક્ષતમ માણેકની કોલતપર દુવા કરવા લાગ્યા. હવે એ જગોપર એ બેતનો બેડતાર સાહેર મેખેઃ જમસેઃ એમ કહે છે, કે પાશ્ચાત્ય નાદીરને ત્યારે અફરાસીઆખે માર્યો, ત્યારે કેટલાક લાનાન લોકખી નાદીરની સાથે પકડાયલા હતા, તેઓનેથી ગરલન મારવાની અને કતલ કરવાની એસારત હીધી. ત્યારે અગરેરસે આવીને અફરાસીઆખની આગલ માંગી લીધું, જે એ બંદીવાનો તમામ બે ગુનાહ છે, અને એઓની કાંઈ તકસીર નથી. ત્યારે અફરાસીઆખે પાછા તે બંદીવાનોને કેઃ કરીને અમરેરસને હવાલે હીધા. પછી અગરેરસે મેહેરયાની કરીને ખસ હપર પેગામ મોકલીને કસવાઃ પહેલવાનને લશકર સાથે બોલાવ્યો, જે તે આવીને પેલા ઈરાનીઓને છાડવી લઇ જાય. પછે અમરેરસ પોતે ખસીને અફરાસીઆખની નજદીક ગયો, ને કસવાઃ તમામ પેલા ખુજરાગોને છાડવીને અપલુસતાન લઈ ગયો. પછી જે વારે અફરાસીઆખે બાલુચું જે અગરેરસ તમામ બંદીવાનોને છાડવીને પોતે નાસી આવ્યો,

એ જોઈ શકશે કરીને કમરમાંથી તેના એ દુકડા કીધા. અગરરસનું
 મેળાન તો મેહેસ્તમાં પોહ્યાવ્યું. પણ અફરાસીઆપ તો મુનાહ ભરેલો
 એ જગો ઉપર રહેઓ. એ મીસાલ એટલા વાસતે બેઠી છે જે એ
 શેઠ રસતમણ તમેએ અગરરસની મીસાલે મેહેરખાન થઈને, તમામ
 જાંદીવાનોને એ નાપાક સેવાગનીમના ખંદથી છાડવ્યા, ને ગરૈથમાન
 મેહેસ્તનો તોસો તમેએ પોતાને હાથે તે જહાન મોકલ્યો. એવો
 સવાબ અને એવી કરમ બક્ષેસ ગરીબ ઉપર કોઈ નહી કરે. એ કામ
 કીધાથી બવેદાન લગી તમારું નામ નેક નામીમાં મહમુર રહ્યું.

એ જગો ઉપર એમ કહે છે, જે શેઠ રસતમણએ હર જગો
 ઉપર પુલ તથા કુવા બાંધાવ્યા તેની તારીફમાં.

એ જગો ઉપર મોખેઃ જમશેઃ એમ કહે છે જે, જે જગો પેરાન
 અને ખરાબ હતી, અને તે જગોપર કોઈની જવાની તાકાત ચાલતી
 નહી હતી તે જગોપર તમેએ ખાગ બનાવ્યા, તથા ખંગલા તથા એવાન
 તથા મેવાલા બહાડ તથા પુથખોદાર બહાડ મીસાલે, મુલક્કાલા તથા
 મુલ્લાય તથા સેવતી તથા ચંપેલી તથા સખલે, એવાં તરેહવાર બહાડ
 બનાવ્યાં અને તે જમીનને આખા કીધી. તથા તે સીવાય કારંજ

તથા કુવા મીણ પાણીના સવાળને વાસતે હરેક જગે પર ખોદાવ્યા.
 અને તમામ બનવરોને વાસતે પાણી પીવાના અભાડા બનાવ્યા, જે
 ગરમીના હુડાડાઓમાં બનવરોને પાણી પીવાથી આશાયસ પોદોંચે.
 ખીજ નેક અસક્ત શેડ ફક્તમજીને એ હતી, જે સવાળના કામ જે
 હરેકેરનાં છે તે ઉપર ખાચેસ ધણી હતી. જે અમથાસપદોની નઈઅતે
 તથા અરોફરોહરોની નઈઅતે ઈજસને તથા વંદીદાદ કરાવતા હતા. એ
 સીવાય તમામ હેરખુડીના કામ, તથા જંદે રવાનના કામ ધણાં કીધાં ને
 પોતાની ફરજ ગુજરી કીધી. ખીજ ખુખી એ હતી જે જ કોઈ આદમી
 ગરીબ મીસકીન હતા, અને પોતાના ફરજદોના વેહેવા રોહાદી નહી કરી
 શકતા, ખસકે ખાવાને વાસતે ધણા હેરાન હતા તે પોતાના ફરજદોની
 રોહાદી કાંહાંથી કરે. તે ગરીબ લોકોએ શેડ સાહેબની આગલ આવીને
 પોતાના હાલની અરજ કીધી, ત્યારે તે લોકપર મેહેરખાની કરીને તે
 લોકને કેટલુંએક જર મદદ કરીને તેઓની મારાદ હાંસલ કીધી. તે
 ૧૨ સાલ રસતુર મોખેરોને આખર સાથે રાખતા હતા. ને લોકોની ખેદમત
 વાજખીથી કરતા હતા. ને જે જે કોઈ સવાળનું કામ તે સેતાખ કરતા
 હતા, અને હરજેઝ કાલ ઉપર રાખતા નહી. તે કામ ઉપર કંમર
 ખાંધીને ખબ લાવતા હતા. એવાં સવાળના કામમાં હોશીઆર રહીને
 પોતાના રોવાનની પુચાલી કીધી, અને આ બેહાંનમાં નેકનામી હાંસલ કીધી.

આ જ્યા ઉપર રોક ફસતમજી તથા તેઓના ત્રણે
બેટાઓની તારીફ કીધી છે.

એ બેતનો બેઠનાર જમશેદ એમ કહે છે, જે એ રોક ફસતમજી
ખોદાએતાલાએ તમેને બેટા ત્રણ પ્યારા આપ્યા છે. ખોરશેહની
મીસાલના નુર બરેલા અને રાત દીન એથ ને પુશીના કરનાર, અને
મગધાનની પરસતેસના કરનાર તમેને આપ્યા છે. પેહેલો વડો બેટા
ખુઆરક કદમનો અને નેક ખસલતનો, અને કમાની પાઠ્યાહની
મીસાલનો જેનું નામ ફરામરોજ છે. અને બીજો બેટા સરવની મીસાલનો
કદાવર, તથા જલ્દી મનસનીનો ખાવંદ ધણી ખુજરોગીનો સાહેબ જેનું
નામ બહમન છે. અને ત્રીજો બેટા જે નાનો પાઠીનો ખાવંદ અને
નુરમંદ તનનો જેનું નામ ખુઆરક નવરોજ છે. ધણી નેક ખસલતનો
તથા આફતાબ, અને માહાતાબની મીસાલનો ધણો ફુનીઆમાં મહસુરી
પામેલો. એ ત્રણે બેટામાંથી નવરોજ નામનો બેટા મારો સાગરેદ છે.
ધણો આપ્યા બરેલો ને આપની મીસાલનો ચેહેરા રાખે છે. ને સુરત
માહાહની મીસાલ રાખે છે, તથા ફરજદોને ઘેર ફરજદો પુદા તમેને
ખુઆરક કરે. અને ખોદાએતાલાએ તમેને નેક અને અશો આરત
આપી છે, જેનું નામ રતનપાઈ છે. પાક ફેલની અને રાસત બોલનારી

અને નેક દેરદારની સાહેબ પણ તારી નેક બાબતી છે, જે યજ્ઞમાં
તુને એવી જ્યોત તથા એવાં ફરજદો આપ્યાં, કે જ્યાં બેઠું જ્યાંમાં
તારું દેવ ખુશી રહેશે. શા વાસતે જે એ ફરજદ તથા ફરજદાન
ફરજદોના કદમ ધણા મુખારક છે, જે તારી દોલતની પાએદારી એ
ફરજદાન ફરજદ સમી હામેય રહેશે. હવે એ જગે ઉપર સાહેર દુવા
કરે છે, જે એ શેઠ ફરજતમ તું પાદશાહ મઈઆમરદ તથા હોસંગની
મીસાલે નામદાર ને ઈજત ને મરતબા ભરેલો રહેજે. અને તેમુરઝ
દેવખંદ અને પાદશાહ જમશેદની મીસાલે તમામ ટોલાને પાલનાર થા,
અને નેગેખાનીનો કરનાર થા. અને મોખારેક ફરેદુન પાદશાહની મીસાલે
હુનીઆ આપાદ કર. અને જેમ તેણે પોતાના હુશમન બેદાકને ખાંધ્યો
તે મીસાલ તમામ હુશમનોને રહે કર. અને પાદશાહ બીનાચેદર તથા
તેહમારપની મીસાલે હસ્ત કુદરતનો ખાવંદ થા. અને હુશમનોને જે
હસ્ત કર. અને પાદશાહ કેકોખાદ તથા પાદશાહ કેકાઉસની મીસાલેનો
થા. તમામ આદમીઓનો નેગેખાન તથા દીનનો પનાહનો દેનાર થા.
અને શીઆવશ અને પાદશાહ કેખુશરોની મીસાલેનો થા. અને પાક
તનનો તથા દીનને ખુસ્તીનો દેનાર થા. અને કય લોહોરાસ્થ ને
ગુલતારપની મીસાલે દીનના હુશમનોને ટાલનાર થા. તથા દીનને ઉસ્ત-
પારીનો દેનાર થા. તથા પાદશાહ ખહમન ને અસદુદ્દીઆરની મીસાલે

ધણે નેક ખખ્ત તથા ખુજરોગીનો ખાવંદ થા. તથા દીનને ઈઆરીનો કરનાર થા. અને પાદશાહ અરદેશર ખાખકાનની મીસાલે દુશમનોને ઢાલનાર, દીનના દસતુરનો ગમ ખાનાર, તથા દીનદાર લોહોની પરવરસ કરનાર થા. અને પાદશાહ નોશેરવાન આદેલની મીસાલે ખસેસનો કરનાર, તથા ઈનસાફ કરનાર થા. અને દસતુર આદરખાદ મારેસપંદની મીસાલે ખંદગીનો કરનાર થા, અને પાકી તથા અશોઈનો ખાવંદ થા. અને અમારૂં વજીરની મીસાલે ધના તથા બેદનો જાણનાર થા. અને તુશ તથા જરસપ, તથા જુરેરની મીસાલનો દલેર હીમતનો તથા બેરાવર થા. અને ફસતમ પેહેલવાન તથા અલશામની મીસાલે ધણો બેરાવર ને નામદાર થા. અને પેશોતનની મીસાલે જેહાંનના દરમ્યાનમાં અશોઈનો ખાવંદ થા. આફરીન તથા કુવા તુને તથા તારા ફરજદોને એજ મીસાલે થાઓ અને ખુજરોગી પામો.

એ કેટલીએક તારીફ ઈએજ સુરત શેહેરમાં

આવ્યો, તેની હકીકત છે.

મોબેદ જમશેદ એમ કહે છે, જે જ્યારે ઈએજ પોતાને મુલકથી સુરત શેહેરમાં આવ્યો. હીસતીના દરમ્યાનમાં મોટા દરીઓ મુકીને હીંદુસ્થાનના દરીઆવમાં આવ્યો. તમામ કાફલો સોદાગરી લેખાસે

સોદાગરી કરવાને વાસતે સુરત શેઠેરમાં આવ્યો. તે ઈંગ્રેજની સાથે
 શેઠ રસતમજી મળ્યા. તેની સાથે એક દીવ થયા અને તમામ કુલાદપોશ
 ને ઈંગ્રેજ લોક ને, તે રસતમજીથી ઘણાજ પુચી થયા. પછી શેઠ
 રસતમજીને ઈંગ્રેજ પોતાના દલાલ કીધા, અને પોતાનો તમામ કારોબાર
 એવાણના હાથમાં સોંપ્યો, અને તમામ લોકોને એવાણના હાથ નીચે
 જરૂરસ્ત કીધા. ત્યાર પછી તે ઈંગ્રેજોને રહેવાને વાસતે એક જગોની
 ખેસતેએઈ કીધી. અને એક મોટું એવાન ધણું ખાલા ને ધણું
 ખુલ્લું ને લાંબુ સોધ્યું. સુરત મધે એક સોદાગર હતો, તેનું નામ
 તુજરદાજી હજાજબેગ હતું. તેનું એક એવાન તમામ નકશ બરેલું,
 તથા તારીફ કરવાને હાથકનું ધણું પુચ દેલને ખોલનાર જગો હતો.
 તે જગો ધણી કુરાખ ને પોહોલીખી હતી, તે કુલાદપોશ ઈંગ્રેજને અપાવી.
 દર સાલનું તે જગાનું કીરાયું મુકરર કીધું, દર સાલનું કીરાયું રૂપીયા
 અઢારસાં કબુલ કીધું. એટલા વાસતે જે તે હવેલી એવાનની તથા
 ઈમારતની તારીફ થાયજ નહી. કારણ જે નવી નવી ઈમારતો તથા નવી નવી
 ચાંડીઓ તે જગો ઉપર આરાએય કીધી હતી. ત્યાર પછી તે હવેલી
 ઈંગ્રેજ પોતાની તજનીર પ્રમાણે જરૂર ખર્ચ કરીને સમારી, અને તમામ
 તે જગોને આરાએસતે કીધી. ગયા તે મકાન પાદશાહ લોકને તથા
 ખુજરાગ લોકને લાએક થયું. તેનો સખખ એ જે તે હવેલી પાણીના

અમવા અથવા નદીના કીનારાપર હમી હતી. અગર જે કોઈ ખીમાર
અમવા કાઢેલું આદમી એક દહાડો તે જગો ઉપર રહે, તો તમામ
તેની ખીમારી ખરતરફ થાય ને ખુશી હાંસલ થાય. અગર જે કોઈ
ગરમીના દરદથી ધણો આજેજ થયલો હોય, અને એક હરતો તે
જગોપર મકાન કરે, તો ખોદાએતાલાના હોકમથી ગરમીના આજરને
મીસરી જાય. અગર કોઈ આંખના દરદથી પોકાર કરતો હોય તો તે
જગાની હવાથી આંખને આરામ થાય, ખલકે આંખની ખીનાઈની રોશની
મધે. એવો તે જગામાં નફો હતો જે તારીફ કીધામાં આવતી નથી. અને
તે જગોની ખરકત એવી હતી, જે જે કોઈ સોદાગર ઈચ્છા ગરીબ ઈચ્છા
તખગર તે જગો ઉપર આવીને પોતાનું વેપાર ધંધાનું કામ કરે, તો
તેને પરવરદેમાર જેખી ફતેહ આપતો, અને તે આદમીનું બખત રોશન
થતું. તેવી ખુબારક ખરકતદાર જગો ઉપર શેઠ રૂસતમજીએ પેલા ઈંચેજ
સોદાગરને મકાન આપ્યું. પછી ખોદાએતાલાએ ઈંચેજનો દહાડો
રોશન કીધો. અને હીંદુસ્થાનના દરમ્યાનમાં તે દહાડેથી કુલાહપોશ
ઈંચેજ જગા પામ્યો. અને ઈંચેજના દલાલખી પેહેલે દીનથી શેઠ
રૂસતમજી માણેકજી હતા. અને તમામ ઈંચેજનેનો કારોબાર તે
શેઠના હાથમાં હતો.

એ જગો ઉપર શેઠ રૂસતમજી દીલ્હીમાં ઈંગ્લેન્ડની

સાથે ગયા, ઈંગ્લેન્ડની કોઠી સુરતમાં કરવાની

રજ લેવાને વાસતે તેની હકીકત છે.

ત્યાર પછી હાંદુસ્થાનના પાદશાહનો ફરમાન ઈંગ્લેન્ડની કોઠી સુરત શેઠેરમાં કરવાને વાસતે, તે પાદશાહનો હુકમ લેવાને વાસતે કુલાહપોશ ઈંગ્લેન્ડની સાથે દીલ્હી ગયા. ત્યારે દીલ્હીમાં પાદશાહ ઔરંગઝેબની પાદશાહી હતી. અને તમામ અમીરો, ખેરાવર, તમામ જરીન લેખાસ સાથના, એક એક કરતાં બાલાતર મસ્તખાના નોશરવાનની મીસાલે મજલેસ મારેલી હતી. અને તમામ લશકર જર જલેરે કરીને સમારેલું હતું. અને ઘના, કામેલ લોડોની અને નજુમીઓની સફ ખેચેલી હતી. તે જગો ઉપર પાદશાહની નજદીક પેલા ઈંગ્લેન્ડની સાથે શેઠ રૂસતમજી હબુરમાં ગયા, અને એ દેહેલતે ખુજરાગ અમીરોના સાથથી નજદીક પોહોંચ્યા. પછી તમામ અદલતના દરગયાનમાં હાથ દરત બખચ કરીને ઉભા રહેયા. પછી ખેદમત ખજાનીને પાદશાહની મીસાલે અવાજ મારીને, ઈંગ્લેન્ડની તરફથી અરજ કીધી જે એ કુલાહપોશ ઈંગ્લેન્ડ સોદાગર છે, ને સોદાગરીને વાસતે હાંદુસ્થાનના શેઠેરમાં આવ્યા છે. પણ ખુજરાગ દરગાહના અમીરોએ

સોઢાગરને હરજેઝ શેહેરમાં દખલ આપતા નથી. અને એ કુઝાહપોથ
 ધણે નેક મરદ છે, અને પાદશાહી સાદ્દાનો ધણે ઉમેદવાર છે. અને
 એમ અરજ ગુઝરે છે, જે પાદશાહની મેહેરખાનીથી સુરત શેહેર
 પનાહમાં હમેને જગા આપે, જે મારી કોઠી અને વખાર તે જગો
 ઉપર કરે, અને મારો વેપાર ભરી કરે. હવે એ અરજ કીધા અગાઉ
 પાદશાહના અમીરોને તથા કારોબારી, તથા અરજ બેગીઓને હદીઆ
 તોફાથી પુચાલ કીધા હતા. અને પાદશાહ ઔરંગઝેબની હબુરખી
 નજરાણું કીધું હતું. પછી એટલી અરજ કીધી, ત્યારે તમામ હબુરના
 ખાસ વજીર, તથા અમીરોએ પેલી શેઠ રસતમજની અરજ ઉઠાવી
 લીધી. અને તમામ હકીકત પાદશાહની હબુર ગુઝરી, ત્યારે પાદશાહ
 ઔરંગઝેબની નજદીક અસદખાન નામનો વજીર હતો, તેને ફરમાવ્યું
 જે કુઝાહપોથ ઈંચેજને નામે એક પાદશાહી ફરમાન લખી આપ.
 તેજ વેલા અસદખાન વજીરે ફરમાવ્યું, જે નવીશંદો સેતાય આવીને
 એક પાદશાહી ફરમાન લખે, જે ઈંચેજને સુરત શેહેરમાં દખલ આપે
 અને કોઈ મુઝાએમ થાય નહી. અને સુરતમાં પોતાનું મકાન કરે
 તેને કોઈ પુછ નહીં. જ્યારે એ મુઝાનું ફરમાન લખેલું તેઆર થયું,
 ત્યારે પાદશાહ ઔરંગઝેબ મેહેરખાનીની રાહ સુનાની મોહોર દાખીને,
 અસદખાન વજીરને હવાલે કર્યું. પછી અરજબેગીએ તે ફરમાન લઈને

ઈં મેજના હાથમાં આપ્યું. ત્યારે કુલાદપોય થયો ખુશાલ થયો, અને
 રબ માંગીને તથા સલામ કરીને તેજ વેલા અવળથી પાછા ફર્યા, અને
 ઘણી ખુશીથી પોતાના મકાન ઉપર આવ્યા, અને માલનું ધન તથા
 જકાત સર્વે પાદશાહે મેહેરખાનીથી માફ કર્યું. ત્યાર પછી કુલાદપોય
 મુરત શેહેરમાં આવ્યો. ત્યાર પછી રૂમતમલ માણેકલ કેલકાએક
 આકર લોક તથા ખેલમતગાર સાથે દીલ્હી શેહેરથી ખાહાર નીકળ્યા,
 અને તમામ તરેહ તરેહ મુલકગીરીની સેહેલ કરતા, ઘણા રાજધીર
 કરીને એક શેહેરનું નામ છે ત્યાં આવ્યા. તે જગ્યા ઉપર એક
 હાકેમ હતો તેનું નામ સીદી યાકુત હતું, અને તે ઘણું સ્થેર નજ
 જવાન મરદ હતો. તેણે શેહેને ઘણી ઈજત આપણ આપી ને ઘણું
 ખુશાલ થયો. અને એક પાદશાહી લાયક સરોપાય આપ્યો, અને નીલમ
 કર્યા. ને ત્યાર પછી તેવાનુ દમાનુ શેહેરના હરમ્યાન આવ્યા. જેમ
 એક ખાગમાં ફલ કેમ ખીલેલુ હોય, તે પ્રમાણે દીલમાં ખીલેલા ને
 ખુશ દતા, અને ત્યાંના એક મરદાર ફીરગી પાછી હતો તેને મલ્યા.
 તેણે ધાગી ઈજત તથા આપણ આપી, અને જે કાંઈ વાત શેહ રૂમતમલ
 તેને કહી તે ફીરગીએ તમામ કબુલ કીધી. અને ધાગી નવાજેસથી
 તથા ધાગી આજરખાનીથી પોતાનો તમામ કારોખાગ શેહેને સોંપ્યો.
 પછી સરોપાય એક ધાગી મેહેરખાનીથી આપ્યો. જેની અંદર તમામ

આજે અહીંના કપડાં હતાં. તેવો સરોપાવ આપીને ઘણી ખુશીથી વીદાય
 કરી. ત્યાર પછી દમણથી નીકળેલા તેવણ નોસારી કસબામાં આવ્યા.
 ત્યારે નોસારીના તમામ ખુબરોગ હસતુરે, તુર ખરેલા, દુર રસતા લગી
 સામા લેવા થકી આવ્યા. ને તમામ અતબુમન સાથે નોસારીમાં
 આવ્યા. અને એક મરદ નોશોરવાન મેઢેરજી નામનો હતો તે ખેસ
 કબીલાવાલો હતો. તે પોતાને ઘેર શેઠને મેઢેમાન લઈ ગયો, ત્યાં
 ઉતારે કીધો. ત્યાર પછી દરેમેઢેરમાં જઈને સીર્યો નાહેયા, ઈઆને
 મેઢેરમાં કરી તનને પાક કીધું. પછી પાક આતસમેઢેરામની દરગાહમાં
 ગયા, અને આતસમેઢેરામની ખંદગી કીધી. ત્યાર પછી તમામ હસતુરે
 તથા મેમેઢેરને આશોદાદ આપીને, સવાખની રાહ ઉપર નોસારીમાં ઘણો
 ખર્ચ કરીધો. અને દરવેશ તથા ખેચારા લોક ઘણા હતા તેઓની
 ખિરદારી કીધી, અને તમામ ખુબરોગ આખરના આઢમી જે કાંઈ કહેતા
 તેઓને આખરની માફક ઈજતથી હદીઆ તોફા આપ્યા. અને એક
 એકથી ખુબ થઈને નોસારીથી શેઠ રસતમજી રવાના થયા, અને સુરત
 શેઢેરમાં પોતાનું વતન અને આરામની જગો હતી ત્યાં આવ્યા. ત્યારે
 સુરત શેઢેરના નાના અને મોટા લોકો, તથા તમામ ખેસ કબીલાના
 લોકો સરવે સાંમે લેવાને વાસતે આવ્યા. અને સરવે કોઈએ શેઠના
 ખાનની સલામતી ઉપર દુવા આફરીન કીધી, જે દુર રસતેથી સલામત

તુર ખરેલા આવ્યા. એ મીસાલે તમામ ફોસતો તથા બેગાના સાથે
 શેહેરમાં આવ્યા. ત્યાર પછી નવાખ સાહેબની દરગાહમાં મલવાને
 વામને ગયા. અને પેહુ કુલાદપોશ હિંમેજને પાદશાહે ફરમાન કરી
 આપ્યું હતું, તે નવાખ સાહેબની હબુરમાં રખાવ્યું, અને તેજ
 વખત નવીસંદાએ તે ફરમાન નવાખની નજદીક વાંચ્યું. અને તમામ
 નવાખની અદાલતમાં કોઈ શેહ ફસતમજની દાનાઈ, તથા અકલ હુશીયારી
 ઉપર નેગાહ કરીને હેરાન રહેવા લાગ્યા. અને સરવે કોઈ શેહની
 અકલ ઉપર આફરીન કરવા લાગ્યા. પછી નવાખે આદશાહી ફરમાનને
 સર ઉપર અદાલતને કબુલ કીધું. ત્યાર પછી તે આદશાહી ફરમાન
 હિંમેજના હાથમાં આપ્યું. અને કુલાદપોશે સેતાબીથી તે આદશાહી
 ફરમાનને હિંમેજની વેલાયત પોતાના પાદશાહની નજદીક મોકલ્યું.
 ત્યારે હિંમેજીશના પાદશાહે તે ફરમાનને વાંચ્યું, તે તમામ સાંભલીને
 પાદશાહ ઘણો ખુશી થયો. અને ત્યાં શેહ ફસતમજની દાનાઈ સાંભલીને
 ઘણો અજામ થવા લાગો, અને શેહને પોતાના દલાલ કરીને કહેયા.
 અને તમામ કારોબાર પાદશાહની હબુરથી હિંમેજનો તમામ શેહના
 હાથ ઉપર સોંપ્યો. અને ઘણી આખર વધારી જે એ ફસતમજની
 દાનાઈ, અને અકલ હુશીયારીથી પાદશાહ ઐરંગઝેબે ફરમાન કરી
 આપ્યું. ને મુરત શેહેરમાં જે અંત્રેજનું કદમ આવ્યું તે દખલ
 પામ્યા, તે શેહ ફસતમજ માણિકજની ફોસતે પામ્યા.

એ વાત એ છે, જે તોજર ઓસમાન ચલેખીનું મોઢું

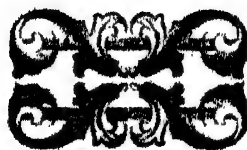
ખારકસ ફીરંગીના ખારકસવાલા દરીયામાંથી

પકડી લઈ મયા. તેની હકીકત છે—

સુરત શેહેરના હરમ્યાનમાં એક મોટા સોદાગર રહેતો હતો. તેનું નામ ઓસમાન ચલેખી હતું. તે ધણો નામદાર અને વેપારના કામપર ધણો ઓસનવાર હતો. તે ઓસમાન ચલેખીનું એક મોઢું ખારકસ હતું. તે જેઠા શેહેરથી તમામ માલ વેચીને નગદી બરીને આવતું હતું. તે આવમાં ધાતું તેજ હતું. દરીયાના મોટા પાણીના હરમ્યાનમાં આવી પોહ્યાંચુ, તે વારે એકાએક ઓસમાનની ગીરદેશથી ફીરંગી લોકની આરમર આમન સામન મહીને એક લડાઈ શરૂ થઈ. અને ધણી વાર લગી એક એક સાથે તોપખાનું બગી થયું. ને આતશના સોલા ઉડ્યા અને કેટલાએક ફીરંગી તોપખાનાથી માર્યા ગયા. ત્યારે ફીરંગી લોકાએ લડાઈની કોશેસ કીધી, અને ઓસમાન ચલેખીનું ખારકસ પકડી લીધું. અને ઠાઈ સોદાગર તથા તવંગર લોક હતા તેઓને ખંદીવાન કીધા, અને તમામ માલ તથા નગદી ઓસમાન ચલેખીની હતી, તે મરવે મલી ત્રણ ચાર લાખ રૂપીયાનો માલ મળા તે ખારકસમાં હતો તે તમામ લઈ ગયા. અને હમણાં પદર જે

ફીરંગીઓને તાબે હતું તે તરફ પેહુ ખારકસ વાહ્યું. ને તે ખંદરમાં
 સેતાબ કાગર નાખ્યું. ત્યારે સુરત સેઢેરની તરફ ખખર આવી પોહોંચી
 અને ઓસમાન ચલેખી એ ખખર સાંભલી ખખરદાર થયો, જે ફીરંગી
 લોકોએ લડાઈ કરીને એ ખારકસ, આદમી, તથા નગરી સુધાં પકડી
 લઈ ગયા ને તમામ આદમીને ઢેઢ કીધા છે. અને તમામ માલ મતા
 અસખાખ સરવે લુટી લીધો. એ ખખર જ્યારે ઓસમાન ચલેખીએ
 સાંભલી ત્યારે ઓસમાન ચલેખી જે બંતે તુરકી હતો, ને ધણે કીનેખાં
 હતો, તે દીલમાં રંછડે થઈને નવાખ અમાનતખાં તે વખતે નવાખ
 હતો; તેની આગલ દાદખાહી કીધી અને ધણી નાખુશીથી પોતાના
 ખારકસના તમામ એહવાલની અરજ કીધી. ત્યારે નવાખ અમાનતખાંએ
 ચલેખીને પોતાની નજદીક ખોલાવી બેસાડ્યો ને આખર આપી. ને
 પછી તમામ પોતાના મનસફારોને, તથા ખીજ સોદાગરોને પોતાની
 હજુરમાં ખોલાવ્યા અને મસલત કરવાને વાસતે અદાલત કીધી. અને
 પછી તે જગો ઉપર ચલેખીના બહાજની વાત કહાડી. ત્યારે અદેસો
 કરીને નવાખ અમાનતખાંને કહ્યું, જે એ જગો ઉપર શેઠ રસતમજ
 બેઠ્યો. તેને સેતાબ ખોલાવી લાવો. ત્યારે શેઠને હજુરમાં ખોલાવી
 લઈ ગયા, અને તમામ ખુજરાગોની વચમાં આખર આપીને બેસાડ્યા.
 પછી નવાખે શેઠને ખીજઓની હજુર કહ્યું, જે એક સખુન કહું છું

તે સાંભળ. જે તમામ પારકસને વાસતે ફીરંગીની સાથે તારી મારફતમાં
 ફેલકરાર કીધા છે. અને આજ ફીરંગી લોક કોણ તોડે છે, તે શા
 વાસતે બે ઈમાની કરે છે, જે તોજર ઓસમાન ચલેખીના પારકસને
 ફીરંગી લોકો પકડી લઈ ગયા. પણ એ વાત તુને એટલા વાસતે
 કહ્યું, જે તું તસદી કરીને તથા રજ ખેંચીને એ પારકસ ચલેખીનું
 છે તેને છાડવીને લાવ. વાસતે જે તમામ ફીરંગી લોક તુને પીછાને
 છે, તેથી તાર કહ્યું તે લોક કબુલ કરશે. તું સીવાય એ પારકસની
 ખલાસી કોઈ ખીજથી થવાની નથી. જ્યારે એટલું નવાખ અમાનતખાને
 શેઠ ફસતમજને કહ્યું, ત્યારે તે વાત શેઠ કબુલ કીધી જે એ કામ
 મારું છે. હું એ ફીરંગી લોકને સમજાવીને પારકસ છાડવી લઈ આઉં,
 એટલું કહીને નવાખ સાહેબ પાસે રજ માંગી ને નવાખે રજ આપી.

એ વાત એમ છે, જે શેઠ દસતમજી દમણના ખંદરની

તરફ જોસમાન ચલેખીનું ખારકસ છેડવવાને

હાજો પધાર્યા. તેની હકીકત.

ત્યાર પછી શેઠ નવાખની હરખારમાંથી પોતાના ધરની તરફ આવ્યા, ને સેતાબી પોતાનો સામાન કીધો. ખેદમતમાં કેટલાંએક આકર તથા આદમી સાથે નીકળ્યા, અને કેટલોક હડીઆ તથા પેશકાશ ફીરગીને કરવાની પોતાની સાથે લીધું. અને શેઠને શેઠેર ખાદાર ખુકવાને વામને મોટા સોદાગરો, તથા નવાખના ખેદમતગારો સરવે સાથે ગયા. પછી શેઠેર ખાદારથી સરવે કોઈને વધાય કરીને શેઠ રવાના થયા, ને નોનારી કસબામાં આવ્યા. તેના આતમખંદેરામની ખંડગી કીધી, ને પોતાની મોરાદ આદીને, તમામ દસતુર મોખંદોખી તે જગ્યા ઉપર હાજર હતા, તેખી એજ મોગદ આદાતા હતા જે શેઠને ખોદખેતાશી ફતેદ, ફીરોજીથી મોગદ હાસિલ સાથે પાછા લાવે. એવી કુવા આફરીન માથે દસતુરેને આખર આપીને, જે નાદાર આદમીઓએ આવીને સવાવ કીધો, તેની ઉપર તેજ વેલા નવાજસ કરતા હતા. એ પરમાણે તમામ નોસાનીના અનજીમનને ખુશ ખુશાલ કીધું. ને સરવે કોઈ કુવા કમ્બા લાવા, પછી નોનારીથી દીલ ખુશી સાથે રવાના થયા. ને દમણ

આપણે ત્યારે આપણાં એક સરદાર હતો તેનું નામ કપતાન કારાન કરીને હજી. તેને ખખર થઈ તે વારે મોટા ફીરંગીઓને સામે લેવાને જાણે મોકલ્યા, અને સરવે સાથે રસતામાં મલીને ધણી આખર ને કપતા સાથે શેઠને ફીરંગીના સરદારની નજદીક લઈ ગયા. તે પેલા સરદાર કપતાને આખર આપી, અને મીઠી જુવાનથી પોતાની નજદીક લેવાડ્યા, અને મેલની વાત કટલીક વાર સુધી કરવા લાગે. ત્યાર પછી શેઠે કપતાન કારાન ઉપર ધણી આફરીન ને દુવા કીધી. પેલા ફીરંગી તોફાની ચીજ હતી તે તેની આગલ મુકી, અને એક પાણીથી જુજરામ આફમી હતો, તેને બી હદીઓ તોફા એટલે આખો જ પાણી તથા સરદાર બેઠે જાણા ધણા ખુશી થયા.

એ વાત એમ છે, જે શેઠ ફસતમજએ એસમાન ચલેખીના
 ખારકસ બાબદ ફીરંગીના સરદાર સાથે સવાલ જવાબ
 કીધા. તેની હકીકત છે.

ત્યાર પછી શેઠ ફીરંગી સરદાર નજદીક અરજ કીધી, જે તમારા
 ફીરંગીના ખારકસવાલાએ સુરતનેા સોદાગર ચલેખી કરીને છે, તેનું
 ખારકસ પકડી લાવ્યા છે. તેની ફરીયાદીને વાસતે તમારી નજદીક
 આવ્યો છું. ને ઓળખાઈથી કહું છું જે લડાઈને વાસતે આવ્યો
 નથી, બલકે ઓળખાઈથીજ આવ્યો છું, જે એ ખારકસ મારે હુવાલે
 કરીને મને આપણે આપવી. ને ખીલું એ જે તમેએ મંગોલ સાથે
 કોલ કીધો છે, જે સુરત શેઠેર વગેરેના ખારકસને પકડીએ નહીં. એવો
 તમેએ ખંદોખસ્ત કીધો છે, વાસતે તે કોલ તોડવા તમે લાયક નથી.
 ત્યારે ફીરંગી સરદારે જવાબ કીધો, જે એ સુરતી ખારકસવાલા તમામ
 તુરકી લોક હતા. ને હમારી સાથે સોખાઈ કરવા લાગ્યા, ને હમારી
 ઉપર ચહડી આવવા લાગ્યા. અને કેટલાએક હમારા ફીરંગી નુકસાની
 પામ્યા ત્યારે હમેએ ખારકસ પકડી લીધું, ને તે લોકને કે કીધા.
 ને તે અહાજ હમારું ખંદે લાવ્યા છીએ. પણ હમેએ હમારો સરદાર
 જે જોવામાં છે તેને ખબર કીધી છે. તે મોટા સરદાર જેનું નામ

વીઝરેલ કરીને છે, તેનો હોકમ આવે ત્યારે માલ તથા પારકસ અપાય.
 ત્યારે ફરીને શેઠ ચીંતા કરીને ફીરંગીના સરદારને કહ્યું, જે તમારી
 મેહેરબાનીથી એવું થાય જે મારું કામ થાય, ને મને સરકરાજી હાંસલ
 થાય. વાસતે તમે એ ચલેખીના પારકસ ખાખે મને શું મનસુખો
 આપો છો, અને શું જવાબ દેઓ છો. ત્યારે ફીરંગીના સરદારે જવાબ
 દીધો, જે એ શેઠ ફસતમજી તમે જે ચાહો છો કે એ મોરાર હાંસલ
 કરો, તો તમે જોવામાં વીઝરેલ નામનો સરદાર છે તેને મલો જે એ
 પારકસનો ખોલાસો થાય. ને હમે ખી કાગલ સારી તરફે લખી
 આપીએ છીએ, તે વીઝરેલ સરદારને આપજે જે તમારું કામ સેતાખીથી
 થશે ને તમેને પીછાનશે ને આખર આપશે. ત્યારે એ પારકસની વાત
 સરદારની આગલ જાહેર કરજે કે કીસતીના ખોલાસો થશે. પણ તે
 વીઝરેલ સરદારના હોકમ સીવાય પારકસનો ખોલાસો થાય નહીં.
 એટલું કહીને દમણના સરદારે વીઝરેલ ઉપર કાગલ લખી આપ્યું.
 પછી શેઠ ફસતમજીએ તે કાગલ લઈને દમણના સરદાર પાસે રજા માંગી.

શેઠ રૂસતમજી દમણધી રવાના થયા, ને ગોવામાં સરદાર વીરજીના

નામનો હતો, ત્યાં ગોવા શેઠેરમાં આવ્યા અને ચલેલીના

ખારકસનો ખોલાસો કીધો. તેની હકીકત છે.

ત્યાર પછી શેઠ રૂસતમજી ઘણી આખર, ને દખ્ખા સાથે વસાઈમાં આવ્યા, ત્યાં એક ફીંગી કપતાન હતો તે આખર આપી સાંચો રૂંવા મયો. અને ખેર ખખર પુછવા લાગો, કે સા સખમથી તમોને કો જગોપર આવવું પડ્યુ. ત્યારે શેઠે જવાબ કીધો, કે એસમાન મહેશી સોદાગરનું બહાજ મોઢુ ગોવામાં પકડી ગયા છે, તે વાસતે ખવું પડે છે. વસાઈના સરદારે શેઠને ખાગમાં રહેવાની જગો આપી એવી ખાગની તે જગો હતી, કે ત્યાં સેરડી તથા ઢેલાં તથા તરેહવાર મેનો હતો. તે ખાગમાં શેઠને વામતે સીધા મોકલીને મેમાનધરી રાખી, તરેહ તરેહના ખાગા તથા ચરાખ પણ હતા. ગોવા એક જલ્લન કે નોરોજની ખીમાલ ખુશાલી હતી. તે જગો ઉપર એક રાત રહ્યા, ને ખાંમદાદ વસાઈના મરદારની પાસ જઈ રબ્બ માંગી, કે અને સિતાંબ ધાવે પોરોઅવુ છે તેથી રબ્બ માંગુજુ. ત્યારે વસાઈના સરદારે રબ્બ આપી, અને એક ખુખી ભરેલો સરોપાવ આપ્યો. ને એક સેફારસ

આપણે આપણું, અને કણી મેહેરખાનીથી આપણે આપણી વધાય
 રહી. ત્યારે શેઠાક આકરે તથા ખેડમતગારેની સાથે ગોવા શેઠરમાં
 આવ્યા. ત્યારે ગોવાનો સરદાર વીઝરેલ નામનો હતો, તેને ખખર થઈ
 જે આવ્યા હતાક શેઠ રસતમજી સુરત શેઠરથી અને આવ્યો, અને
 મેહેર આપણની મીસાલે નુર બરેલો છે. એ ખખર વીઝરેલ સાંભલી
 થઈ ગયો, ને સેતાપ પોતાના કોનસલીઆઓને સામે લેવા મોકલ્યા.
 અને તમામ કોનસલીઆ ઈજલ અને મરતખા સાથે, વીઝરેલ સરદારની
 કમખામાં શેઠ રસતમજીને લઈ આવ્યા. ત્યારે વીઝરેલે ખુજરાગી સાથે
 ગોવાના ને આપણે આપી, પોતાની નજદીક મરતખાદાર જગો આપી.
 ત્યારે શેઠ રસતમજી જે કાંઈ હોયો, તથા તોફાની ચીજ વીઝરેલને
 મોકલે લઈ ગયા હતા તે નજરાતું કીધું. તે સરદારે લીધું અને જે
 શેઠ શેઠની સાથે ખેડમતમાં હતા તેને ખી બોલાવ્યા, પછી વીઝરેલ
 ખખર અંતર પુછવા લાગો, તથા રસતાની રંજની વાત પુછીને કહ્યું
 જે અહીંયાં લગી તસલી તમોને શા વાસતે કરવી પડી. એવું શું કામ
 છે, જે દુર શકા માપી. ત્યારે શેઠે જવાબ દીધો જે એ સાહેબ મને
 મોકલાં વાસતે જરૂર આવવું પડ્યું, જે તોજર આસમાન ચલેખી
 જરૂરનો સોધગર છે, તેનું વાહાણુ કીરંગી ખારકસવાલા હરીયામાંથી

પકડી લાવ્યા છે. ને મોટું બહાજ છે ને માલ મતા ખી વધે છે, તે
 વાસતે અહીંયાં લગી આવ્યો છું, જે મેઢેરખાની કરી તે બારકસને
 ખોલાસો કરવો. એ મારા સાહેબ એ ખોલાસો તારેથી થશે, ને એક
 પાક પરવરદેખાઈ થશે. એટલું કહીને પછી પેલા બેઠ સરદારના
 નામાં વીઝરેલના હાથમાં આપ્યાં. તે નામાં ઉખેડીને તેજ નખત
 વાંચ્યાં ને હસીને છુપ્યા દીલમાં ખુશ થવા લાગો. પછી શેઠ રૂસતમજીને
 દીલાસો આપ્યો ને કહ્યું, જે એ જગોપર ખુશી ખુશાલી સાથે રહે.
 અને ખાતરનીસાં રાખજે જે તારું એ કામ હું કરી આપું. હું
 ખોદાએતાલાપર તલકલ રાખ ને સખર કર. ખોદાએતાલા તારી મેરા
 હાંસલ કરશે. એટલું કહીને શેઠને વાસતે એવાન ખાસું સમારેલું
 રહેવાને વાસતે આપ્યું. તે જગો ઉપર શેઠ મહીના ૯) નવ સુધી
 રહ્યા. અને ફરીને ફરીથી સુરત ખંડરની તરફથી ખાત ખાતના હાલિયા
 તોફા મંગાવ્યા. ને ગોવાના ખીજ ખુજરાગ લોકોને નજસતું કીધું.
 અને ત્યાર પછી ગોવાના દરમ્યાનમાં, એક મેહેલ ઉંચો માલતા એવા
 નખાન સાથેનો બંધાવ્યો, ને તે ઉપર તરેહવાર નકશીદાર કામ કરાવ્યું
 અને ઘણી ખુબ જેબદાર આરાયશ કીધી. અને બેઠક સરદારો લાયક
 બનાવી. ને પછી મેહેલખાનામાં વીઝરેલ સરદારને ખાણું ખાવા ખોલાવ્યો

ને તમામ બીજા સરકારને કોનસલીઆને બી સાથે બોલાવ્યા. તે ખાણમાં
 વીજરેલ શેઠ ઉપર ઘણી નવાબસ કીધી, અને પેલા પારકસનો તમામ
 માલ ખતા પારકસમાં ભરીને ખુશી સાથે શેઠને હવાલે કીધા. અને
 એક સરપાવ તમામ તાસનો મુનેરી મુનાની નકસીદારનો શેઠને આપ્યો.
 ને ઘણી આફરીન કીધી, ને વીજરેલ વધ થયો. ત્યાર પછી બીજા
 જોએથી બી ઘણા હદીઆ શેઠની પાસે આવ્યો. ત્યાર પછી પોરતુગલ
 શેઠર છે ત્યાં ફીરંગીનો ખાદશાહ રહેતો હતો, ત્યાં ખખર પોહાંચી
 તે બી ખુશી થયો. પછી શેઠ અસખાખ ઉડાવ્યો, ને વીજરેલ પાસે રજા
 માંગીને ચલેખીનું પારકસ સુરત ખંદરમાં લઈ આવ્યા, ને લંગરવાર
 કીધું. ને નવાખની દરખાસ્તમાં આવ્યા, ત્યારે નવાખે ઘણી આખર
 આપી ને ઘણા ખુશી થયો. ને શેઠ તમામ પારકસ છાડવ્યાની હકીકત
 કહી, તે સાંજલીને શેઠની દાનાઈથી નવાખ ઘણા અજખ રહ્યો. ને તેજ
 વખતે શેઠની ખુજરાંગીને લાયક એક સરોપાવ આપ્યો, ને આખર
 ઈજત સાથે ઘેર વધાય કર્યા. ત્યાર પછી એસમાન ચલેખીને એ ખુશ
 ખખર પોહાંચી, ને સેતાખ શેઠને બોલાવીને લઈ ગયો. ને તમામ ખખર
 શેઠને ખુશી ત્યારે તમામ હકીકત શેઠે કહી, ને ચલેખી ખુશી થયો ને
 ઘણા હેરાન રહ્યો. ને સેતાખ એક તારીફ ભરેલો સરોપાવ શેઠને

આપ્યો, ને પુનઃદોગી સાથે વધ કરીયા. ને તમામ સોદામરોમાં શેઠને
દ્યાયો તથા મરણ્યો તથા આખરુ છવ્યાદે થઈ—

સાહેર જમશેદ કહે છે, જે એ શેઠ રૂસતમજીની તારીફનો કીસ્સો
તમામ થયો. એટલા વાસતે એ કીસ્સો બેઠ્યો છે, જે એ શેઠ
રૂસતમજીની પુખી, તથા હોમત તથા સખાવતી તથા નેકનામી તથા
નેક પુનીઆદી તથા ગરીબ પરવરી અવેદાન લગી, તમામ આજમના
લોકોમાં જણે, ને રાત દીન શેઠની પુખીને ઈઆદ કરે.

1. 1000

2. 1000

3. 1000

4. 1000

5. 1000

6. 1000

7. 1000

8. 1000

9. 1000

10. 1000

11. 1000

